

DE
MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdred.: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf
Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf
A. L. VAN DEN BERGE, Majoor v. d. Gen. Staf, Secretaris
R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
J. H. IANSEN, Kapitein der Infanterie

117de JAAR

Nr. 4

April 1948

Nadruk
verboden

Abonnement f 3. per kwartaal, Overzeese Gewesten en Buitenland f 15. p. jaar. Losse ex. 11.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS. Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

Uit de Legerorders	198
Nieuws van de Maand	198
Nederland's Verdediging tegen de Duitse Aanval (XV)	200
Mededelingen van de Dienst van de K.M.G.	210

Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.

De Strijd op Sumatra (II)	211
-------------------------------------	-----

Redactioneel Gedeelte

De Kon. Landmacht, Het Leger van het Nederlandse Volk, door Mr H. J. Kruls, Luitenant-Generaal	223
Boekbespreking	238
De Mijnschool, door A. J. J. M. Rijssenbeek, Reserve Eerste Luitenant der Artillerie	239
Opleiding voor Beroepsofficieren voor de Personeelsdienst, door A. B. W. v. d. Hoop, Kapitein der Infanterie	248
Uit de Buitenlandse Vakpers	250
Krijgsgevangenen te Dinant in 1702	259

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN VAN HET

MAANDBLAD

MINISTERIE VAN OORLOG

EN VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH-INDISCHE LEGER

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie b.d.
Hoofdred.: M. R. H. CALMEYER, Kolonel v. d. Generale Staf
Red.: D. A. VAN HILTEN, Generaal-Majoor tit. b.d.
C. v. d. HOOGENBAND, Kolonel v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
G. J. LE FEVRE DE MONTIGNY, Luit.Kol. v. d. Gen. Staf
A. L. VAN DEN BERGE, Majoor v. d. Gen. Staf, Secretaris
R. C. SOETBROOD PICCARDT, Maj. v. d. Gen. Staf K.N.I.L.
J. H. IANSEN, Kapitein der Infanterie

117de JAAR

Nr. 4

April 1948

Nadruk
verboden

Abonnement f 3. per kwartaal, Overzeese Gewesten en Buitenland f 15. p. jaar. Losse ex. 11.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS. Zwarteweg 1, Den Haag, Tel. 18.23.55, Postrek. 44.715

Inhoud

Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

Uit de Legerorders	198
Nieuws van de Maand	198
Nederland's Verdediging tegen de Duitse Aanval (XV)	200
Mededelingen van de Dienst van de K.M.G.	210

Officiële Mededelingen van het K.N.I.L.

De Strijd op Sumatra (II)	211
-------------------------------------	-----

Redactioneel Gedeelte

De Kon. Landmacht, Het Leger van het Nederlandse Volk, door Mr H. J. Kruls, Luitenant-Generaal	223
Boekbespreking	238
De Mijnschool, door A. J. J. M. Rijssenbeek, Reserve Eerste Luitenant der Artillerie	239
Opleiding voor Beroepsofficieren voor de Personeelsdienst, door A. B. W. v. d. Hoop, Kapitein der Infanterie	248
Uit de Buitenlandse Vakpers	250
Krijgsgevangenen te Dinant in 1702	259

OFFICIELE MEDEDELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

UIT DE LEGERORDERS

Nr. 51 L-LM — Toepasselijkheid van legerorders.

De legerorders zullen in het vervolg verschijnen met een der aanduidingen L, LM of L-LM achter het nummer.

De L.O.'s geldende voor de gehele Koninklijke landmacht, derhalve met inbegrip van de luchtmacht, zullen de kenletters L-LM voeren; de L.O.'s die gelden voor de K.L. met uitzondering van de luchtmacht de kenletter L en de L.O.'s die slechts gelden voor de Luchtmacht de kenletters LM.

Nr. 55 L-LM — Declareren.

Jaarweddegenletende militairen, die gedurende een dienstreis wel voeding, doch geen huisvesting van Rijkswege genieten, kunnen deswege slechts declareren de helft van de bedragen genoemd in artikel 14 van het Reisbesluit 1916.

Het bepaalde in L.O. 1946 nr. 266 dient hierbij in acht te worden genomen.

Deze regeling gaat in op 1 Januari 1948.

Nr. 56 L-LM — Reizen naar het buitenland.

De aandacht wordt gevestigd op de in deze L.O. neergelegde richtlijnen betr. de verstrekking van voor reizen naar het buitenland benodigde buitenlandse betaalmiddelen.

Nr. 58 L-LM — Aftrek voor loonbelasting wegens aanschaffing uniformkleding.

In verband met een door de Minister van Financiën toegestane aftrek voor de kosten van uniformkleding worden met ingang van 1 Maart 1948 de bedragen, genoemd in Legerorder 1946 nr. 331, onder A 2, voor officieren en adjudanten-onderofficier en daarmee gelijkgestelden, verminderd met f 15,— (vijftien gulden). Voor eenmaal wordt voor de maand Februari 1948 toegestaan, dat het bedrag, waarover loonbelasting moet worden berekend, wordt verminderd met f 30,— (dertig gulden).

Op de achterzijde van de loonbelastingkaart wordt bij de invullen van de kolom „Genoten loon” geen rekening gehouden met de in de vorige alinea's toegestane aftrek.

Overigens wordt ter algemene kennis gebracht, dat bij het invullen van het aangiftebiljet voor inkomstenbelasting, in overeenstemming met de hierboven genoemde toestemming van de Minister van Financiën, een bedrag van f 280,— (tweehonderd tachtig gulden) per jaar opgegeven mag worden als „kosten van verwerving” voor aanschaffing van uniformkleding.

NIEUWS VAN DE MAAND

Samenwerking tussen de troepencommandant en de militair geneeskundige dienst.

Aangaande dit onderwerp deed de Chef van de Generale Staf een circulaire (dd. 23 Januari 1948 Nr. G2/28035) van de volgende inhoud uitgaan.

Het blijkt mij bij herhaling, dat de samenwerking tussen commandanten van onderdelen, c.q. Hoofden van diensten en instellingen, en de voor de geneeskundige verzorging van het onderdeel aangewezen officier van gezondheid in intensiteit te kort schiet.

Hoewel bij de vredesonderdelen organiek geen korpsartsen kunnen worden ingedeeld, moet door de chefs van de garnizoens militaire geneeskundige diensten deze samenwerking zoveel mogelijk worden bevorderd.

De troepencommandant, die verantwoordelijk is voor de gezondheid en het welzijn van de onder hem gestelden, heeft de officier van gezondheid als technisch adviseur op het gebied van de lichamelijke en geestelijke hygiëne.

De kennis van de psychologie van de

soldaat zij o.m. hun beider basis van samenwerking.

Overleg over moreel, algemene hygiënische vraagstukken, kleding, legering, voedselbereiding e.a., over de regeling van de dienst, de opleiding en de ontspanning, over de sociale omstandigheden van de man, moet tussen troepencommandant en officier van gezondheid worden gehouden.

De officier van gezondheid moet deelnemen aan de opleiding in de ruimste zin van het woord. Door zijn psychiatrische scholing moet de officier van gezondheid in staat zijn invloed ten gunste uit te oefenen op het moreel van de troep.

De officier van gezondheid kan zijn taak niet naar behoren vervullen zonder de medewerking van de troepencommandant bij de uitvoering van de nodige geneeskundige en hygiënische aanwijzingen.

Om de officier van gezondheid in staat te stellen zijn geneeskundige taak te vervullen, moet de samenwerking tussen troepencommandant en officier van gezondheid technisch tot uiting komen in de volgende zorgen van de troepencommandant:

— bij overplaatsing van de man, moeten met de administratieve bescheiden ook de geneeskundige bescheiden worden meegezonden;

— terstond naar de officier van gezondheid moet worden verwezen iedere militair, die terugkeert bij zijn onderdeel van ziek achterblijven van verlof of bewegingsvrijheid, die terugkeert bij zijn onderdeel van onderzoek en/of behandeling in een militaire of civiele ziekeninrichting of door een specialist elders, of die terugkeert van een keuring, herkeuring of afkeuring;

— iedere militair, die van de officier van gezondheid op het ziekenrapport één of meer dagen vrijstelling heeft gekregen van enigerlei dienst en/of van het dragen van wapen- en/of uitrustingsstukken, moet op de laatste dag voor het verstrijken van de gestelde termijn op het ziekenrapport verschijnen;

— vorenbedoelde militair mag de behandeling — door de officier van gezondheid ingesteld —, niet afbreken zonder de toestemming van de officier van gezondheid, b.v. door met verlof of bewegingsvrijheid te gaan;

— bericht van opname van een militair in een militaire of civiele ziekeninrichting

moet aan de officier van gezondheid worden doorgegeven;

— bericht van wegens ziekte achterblijven van een militair, moet aan de officier van gezondheid worden doorgegeven;

— de correspondentie van ziekeninrichtingen, behandelende en controlerende geneesheren betreffende een militair van het onderdeel, moet aan de officier van gezondheid worden doorgegeven of ter inzage worden gegeven;

— in geval van noodzakelijkheid een man voor te dragen voor herkeuring of afkeuring moet bij de aanvraag — naast de geneeskundige beoordeling — een verslag over gedrag en prestatie van de man, door zijn naaste commandant opge maakt, aanwezig zijn;

— zoveel doenlijk mogen geen mutaties plaatsvinden van personeel, dat onder behandeling is van de officier van gezondheid, dat in onderzoek en/of behandeling is in een militaire of civiele ziekeninrichting of bij een specialist elders, dan wel voor herkeuring of afkeuring is voorgedragen, voordat deze behandeling en/of onderzoek geëindigd is en — evenals van de herkeuring of afkeuring — de uitslag bekend is.

De troepencommandant draagt zorg, dat door de officier van gezondheid — in overleg met hem — ziekenrapport, zonnodig voetziekenrapport, periodieke gezondheidsinspecties, instructie over hygiëne en seksuele voorlichting en eerste hulpverlening bij ongelukken worden gehouden, en dat de nodige en voorgeschreven vaccinaties en inentingen tijdig worden verricht. De troepencommandant draagt zorg, dat het voor het voorgaande aangewezen personeel tijdig en voltallig aanwezig is op het bepaalde uur en de bepaalde plaats.

De troepencommandant houdt, tezamen met de officier van gezondheid, regelmatig inspectie over de hygiënische omstandigheden van zijn onderdeel (kleding, voeding, voedselbereiding, keuken, vuilafvoer, toiletten, legering e.a.) en beraamt met deze — zonnodig — maatregelen ter verbetering.

Ik verlang dat aan deze samenwerking tussen commandant en officier van gezondheid volledige medewerking wordt verleend en uitvoering door beiden wordt gegeven.

Publicaties van Sectie G 8 van het Hoofdkwartier van de Generale Staf uit het in bewerking zijnde stafwerk

NEDERLAND'S VERDEDIGING TEGEN DE DUITSE AANVAL

De Krijgsverrichtingen op het Zuidfront van de Vesting Holland (XV)

(Zie schetsen 11, 12 en 13)

a. *De bevelen van C.Lt. Div.*

Nacht 12/13 Mei omstreeks 23.45 ontwierpen de Chefs der Staven van de Lt. Div. en de Groep Kil in telefonisch overleg het volgende *aanvalsplan*.

„Lt.Div. stoot 13 Mei bij het aanbreken van de dag met een gevechtsgroep Z. van de lijn Dubbeldam—Overkerk door op Tweede Tol.

Troepen van *Groep Kil* breken, zodra de aanval der Lt.Div. is ingezet (te rekenen op 5.30), bij Wieldrecht uit en nemen Amstelwijck. Alle troepen van Groep Kil op het Dordtse Eiland treden onder bevel van C.Lt.Div.

De *artillerie van Groep Kil* steunt als volgt:

25 Afd. A. ¹⁾ houdt Willemsdorp onder voortgezet storend vuur, teneinde het ingrijpen van vijandelijke strijdkrachten uit het zuiden te belemmeren.

I—23 R.A. blijft, teneinde het ingrijpen van de vijand uit het noorden te belemmeren, vijandelijke verzetshaarden bij Zeehaven en Krispijn onder storend vuur houden en steunt na 5.30 de aanval op Amstelwijck.

II—23 R.A. geeft, ter voorbereiding van de aanval der Lt.Div., van 4.00—5.30 storend vuur af op het complex Tweede Tol en steunt daarna eveneens de aanval op Amstelwijck”.

Door deze operatie zou het centrum van het Dordtse Eiland geheel in Nederlandse handen komen en de verbinding tussen de Lt.Div. en de Groep Kil tot stand zijn gebracht.

Vervolgens kon hetzij tegen het vijandelijk bruggenhoofd bij Dordrecht, hetzij tegen Willemsdorp worden geopereerd.

Bij de Lt.Div. werd bedoelde *gevechtsgroep* gevormd door I—2 R.W. (min 1) en III—2 R.W., met de daarbij ingedeelde troepen van de Groep Kil (personeel III—14 R.A., 3—I—28 R.I., twee sectiën 2—I—28 R.I., twee sectiën M.C.—I—28 R.I. en een sectie 28 C.Mr.), zomede II—K.R.A. Deze troepen bevonden zich, zoals wij zagen, in de omgeving van Dubbeldam en Kop van 't Land. Als commandant bestemde C.Lt. Div. de Luitenant-Kolonel C.—Afz.St., tot dusver C. van de Hoofdgevechtsgroep. De troepen der Lt.Div. te Dordrecht (II—2 R.W., II—1 R.W. en

¹⁾ 7 stukken, daar 5 stukken vernield waren.

1—I—2 R.W.) zouden onder bevel treden van de Luitenant-Kolonel, C.—2 R.W., die zodoende weder werd ingeschakeld (vergelijk blz. 688).

De hoofdvechtsgroep werd dus als zodanig ontbonden en viel in twee gevechtsgroepen uiteen. De Kantonnementscommandant van Dordrecht werd door C.Lt.Div. telefonisch met een en ander verwittigd, doch niet onder de bevelen van C.—2 R.W. gesteld. Het euvel, dat te Dordrecht twee commandanten het bevel voerden, bleef dus gehandhaafd. Echter had een deel der bezetting van het kantonnement zich, zoals wij zagen, reeds bij II—2 R.W. aangesloten.

Voorts beval C.Lt.Div. aan de te Papendrecht aanwezige commandanten van de Stafwacht, de Vbd.A.—Lt.Div., de C.Pn. (waarvan de pioniers op rijwielen het veer reeds waren overgestoken), de C.Pont. en het M.E.—Lt.Div. in de genoemde volgorde zo spoedig mogelijk het pontveer over te gaan en te marcheren, voor wat betreft de Stafwacht, naar de commandopost te Dubbelsteijn, voor wat betreft de Vbd.A. naar Bovenhoek, voor wat betreft de C.Pn. en de C.Pont. naar Kop van 't Land en voor wat betreft het M.E. naar Bovenhoek. Hierbij zat de bedoeling voor deze onderdelen bij de te verwachten overgang over de Dordtse Kil bij de hand te hebben. Door de loop der operatiën heeft zich echter het nadeel doen gevoelen, dat de pioniers, met de te hunner beschikking staande landmijnen, bij de verdediging van Dordrecht hebben ontbroken.

Nadat een en ander op het gemeentehuis te Papendrecht was vastgesteld, kwam door het ingrijpen der politietroepen 13 Mei omstreeks 1.00 het pontveer naar Dordrecht weder in bedrijf. C.Lt.Div. begaf zich daarop met zijn gevechtstaf, vergezeld door het Detachement politietroepen, naar de overzijde.

Met het oog op de tijd en de veranderde omstandigheden zag hij af van zijn voornemen om naar het Kantonnementsbureau te gaan, doch reed door Dordrecht naar de commandopost van de C.—Hoofdvechtsgroep. Deze was echter inmiddels verplaatst naar de hoeve Watertoren bij Bovenhoek en de C.Lt.Div. niet bekend. Tenslotte vond deze de commandopost van C.—I—2 R.W. in de hoeve Haaswijk.

Aan C.—I—2 R.W. en later aan C.—Hoofdvechtsgroep en C.—III—2 R.W., die ter plaatse werden ontboden, gaf C.Lt.Div. opdracht de troepen te alarmeren en gaf hij mondeling het volgende *aanvalsbevel*:

1. Vijand heeft o.m. Tweede Tol en „Amstelwijck” bezet;
2. De Lt. Div. heeft de opdracht om in samenwerking met „Groep Kil” zich meester te maken van het **WIELDRECHTSE VEER**. daartoe zullen gelijktijdig 2 aanvallen geschieden:
  - a. Door de Lt.Div. met 2 bataljons (III—2 R.W. en I—2 R.W.) à cheval van de Zeedijk richting Tweede Tol;
  - b. Door de „Groep Kil” vanuit het bruggenhoofd van **WIELDRECHT** richting „Amstelwijck”.De aanvalstroepen van de „Groep Kil” zullen blijven ten N. van de Kilweg, terwijl de troepen van de Lt.Div. ten Z. van die weg zullen blijven. De aanval zal worden voorafgegaan door een artilleriebeschieting van 4.00—5.30 op „Amstelwijck” (door Art. van „Groep Kil”) en op Tweede Tol (door II—K.R.A. en bovendien door Art. van de „Groep Kil”).

Gelijktijdig zal de „Groep Kil” art.-vuur leggen op WILLEMS-DORP;

3. Als Commandant van de aanvalsgroep—Lt. Div. zal optreden de C.—Afz.St., terwijl C.—2 R.W. het bevel zal krijgen over de troepen te DORDRECHT.

Uitgangstelling:

SCHENKELDIJK en het verlengde hiervan, welke te 4.00 moet zijn ingenomen. Frontbreedte van elk bataljon: 500 m;

4. Achtereenvolgens te bereiken aanvalsdoelen:
  - a. Spoorlijn WILLEMSDORP—DORDRECHT;
  - b. DORDTSE KIL;
5. Mijn cp. te DUBBELSTEIJN.

C.Lt.Div. begaf zich daarop met zijn gevechtstaf en de politietroepen weder naar Dubbelsteijn, waar hij omstreeks 3.00 terugkeerde.

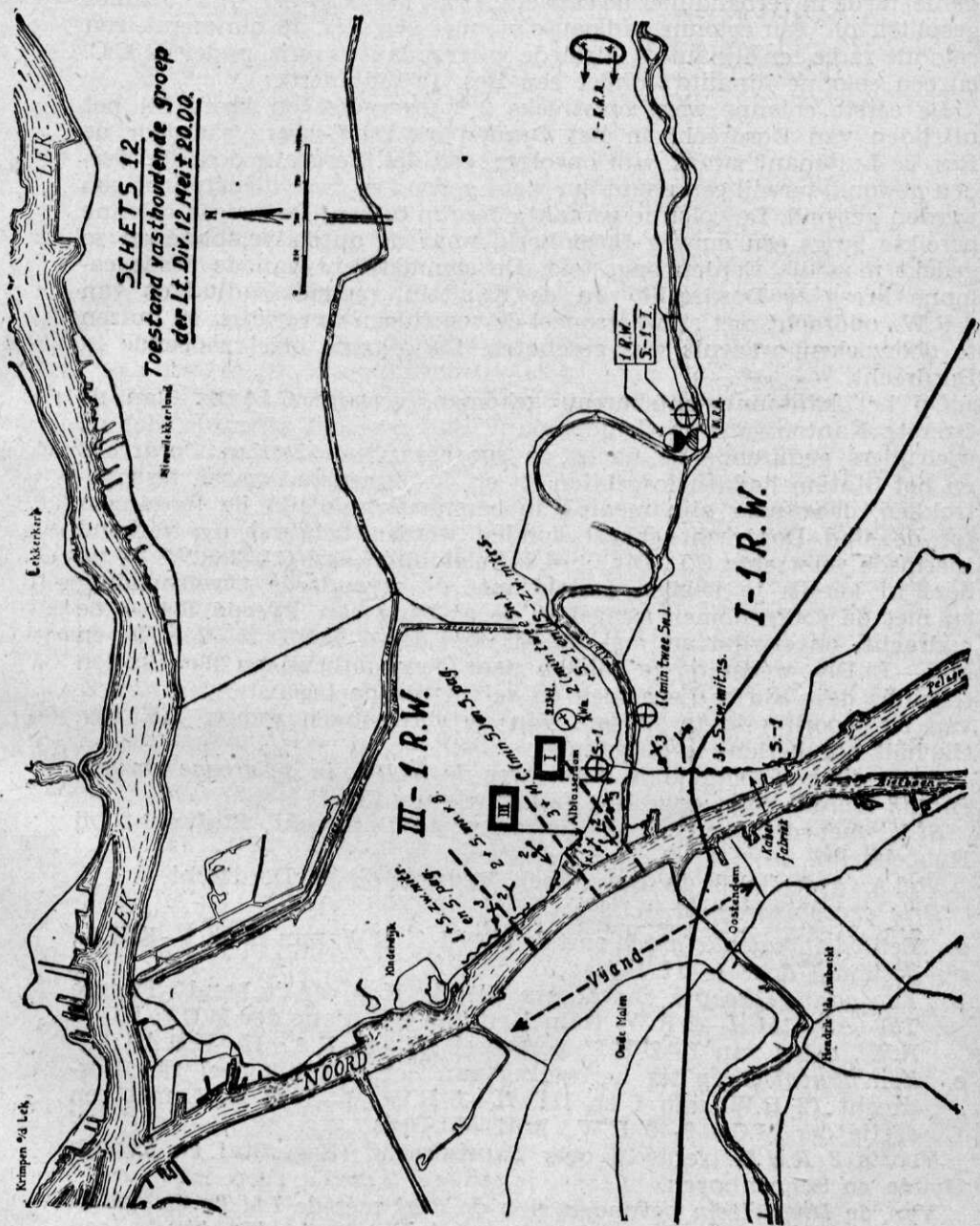
Hier vernam C.Lt.Div. van twee vooruit gereden officieren, dat de Kapitein-adjutant van de Kantonnementscommandant te Dordrecht, kort geleden telefonisch een bevel van C.Vg.H. had doorgegeven, luidende, dat C.Lt.Div. zijn commandopost moest verplaatsen naar het kantonnementsbureau te Dordrecht en van daaruit de operatiën moest leiden ¹⁾.

Hieraan werd onmiddellijk gevolg gegeven. Onder achterlating van 2 officieren van de Staf der Lt. Div., die opdracht kregen, de C.Lt.Div. op de hoogte te houden van de berichten, die omtrent de aanval zouden binnenkomen, verplaatste het Stafkwartier zich in twee echelons naar Dordrecht. Deze verplaatsing leverde grote moeilijkheden op, daar — zoals reeds vermeld — de bruggen te Dordrecht waren opengedraaid en gebarricadeerd. Ook verschillende straten in de binnenstad waren inmiddels versperd. C.Lt.Div. bereikte met zijn gevechtstaf omstreeks 4.00 het kantonnementsbureau. Het 2e echelon volgde eerst veel later, daar het herhaaldelijk onder vuur werd genomen.

Hetzelfde was het geval met de *Stafwacht*, die, onder bevel van een Res.-Kapitein, kort na C.Lt.Div., met het pontveer te Papendrecht was overgestoken en per rijwiel naar Dubbelsteijn was gereden, doch aldaar had vernomen, dat het St.K. zich inmiddels naar Dordrecht had verplaatst.

Bij een poging het St.K. daarheen te volgen stootte de *Stafwacht* bij de spoorwegovergang ten O. van de vork van spoorwegen Dordrecht/Willemsdorp en Dordrecht/Sliedrecht op een Duitse patrouille. Een tweetal valschermjagers gaf zich over. Onmiddellijk daarna werd de *Stafwacht* hevig onder vuur genomen door mitrailleurs en pantserafweergeschut, en trok, na een verlies van 2 gesneuvelden en 1 gewonde, onder medevoering van één der gevangenen in drie groepen in de richting van Dubbelsteijn terug. Bij een tweede poging slaagde de Commandant *Stafwacht* er in, met het zich bij hem bevindende gedeelte der *Stafwacht* en een aantal verstrooide manschappen van andere onderdelen, omstreeks 12.00 binnen Dordrecht te komen en

¹⁾ Dit bevel is opgenomen door één der twee bovengenoemde luitenants en, terwijl deze het door de telefoon herhaalde, schriftelijk vastgelegd door de later gesneuvelde andere luitenant. Noch C.Vg.H., noch diens chef van de Staf kunnen zich herinneren het bevel te hebben gegeven, evenmin herinnert zich de Kapitein-adjutant het bevel te hebben doorgegeven.

vandaar, via het Papendrechtse veer, bij de inmiddels naar Molenaarsgraaf verplaatste commandopost van C.Lt.Div. aan te sluiten.

De Vbd.A. der Lt. Div. was door de commandant, een Kapitein der genie, mede in verband met de capaciteit van het pontveer, in 3 colonnes gesplitst, nl.: een colonne radioauto's onder een Res. 2e Luitenant, een colonne radio- en lijnauto's, alsmede voorraadauto's, enz. onder de C.C. en een colonne lijnauto's onder een Res. 1e Luitenant.

De eerste colonne werd omstreeks 2.45 overgezet en kreeg bij het uitrijden van Dordrecht in het Oranjepark mitr.-vuur, waardoor de Res. 2e Luitenant zwaar, zijn opvolger, een dpl. Sergeant dodelijk werden gewond, terwijl een chauffeur werd gedood en twee dienstplichtigen werden gewond. De colonne geraakte daarop uiteen. De tweede colonne bereikte langs een omweg Bovenhoek, waar de auto's verspreid en zo gedekt mogelijk werden opgesteld. De commandant van de derde colonne kreeg te Dordrecht van de Kapitein, regimentsadjutant van 2 R.W., opdracht met zijn personeel de voertuigen te verlaten en huizen te doorzoeken, waaruit was geschoten. De colonne bleef zodoende in Dordrecht.

Op het kantonnementsbureau gekomen, vernam C.Lt.Div. van de Overste Kantonnements Commandant, dat deze het afkeurde, dat de wielrijders gedurende de nacht de spoorbaan ten Z. van Dordrecht en het Station hadden losgelaten en op de binnenstad waren teruggetrokken, daar naar zijn mening in eerstgenoemde lijn de toegangen tot de stad Dordrecht geheel konden worden beheerst. In verband hiermede verstrekte C.Lt.Div. ± 4.30 telefonisch aan C.—2 R.W. — na deze in kennis te hebben gesteld met de veranderde bevelshouding en met de voorgenomen aanval in de richting van Tweede Tol — de opdracht, onverwijld en met kracht met II—1 R.W., II—2 R.W. en M.E.—Lt.Div. weder op te rukken naar de spoorbaan en het Station teneinde deze lijn te hernemen en vervolgens de tegenstanders ten Z. van de spoorlijn in te sluiten. Van de vorderingen wenste D.Lt.Div. elk half uur bericht te ontvangen.

Zoals uit het voorgaande blijkt, was *de Lt.Div. in de vroege morgen van 13 Mei* als volgt opgesteld (zie schets nr. 13).

St.K. met detachement politietroepen te Dordrecht, Stafwacht bij Dubbelsteijn.

Vbd.A. gedeeltelijk te Bovenhoek, gedeeltelijk te Dordrecht.

Drie gevechtsgroepen, n.l.:

- a. Een *vasthoudende groep* aan de Noord (1 R.W. min II en I—K.R.A., gesteund door I—11 R.A.);
- b. Een *aanvalsgroep* à cheval van de dijk Kop van 't Land—Tweede Tol (Afz.Staf, I—2 R.W. (min 1 en min een sectie der M.C.), III—2 R.W., delen van I—2 R.I., personeel III—14 R.A., II—K.R.A.);
- c. Een *aanvalsgroep* ter herovering van het zuidelijk deel van Dordrecht (2 R.W. min I en III, II—1 R.W., 1—I—2 R.W. met een sectie der M.C.—I—2 R.W., M.E.—Lt.Div.).

Voorts 2 *R.H.M.* verdeeld over Papendrecht (Reg. Staf en Trein), Gouda en Schoonhoven.

Van de *Divisietrein* bevonden zich de *Staf* met de *I.M.T.*, de *A.M.T.* en de *Vb.A.* (behoudens het detachement, dat op 11 Mei bij de toen gevormde Hoofdgroep was ingedeeld) nog in de Alblasserwaard. Het-

zelfde was het geval met de 5 C.A.At. en de 5 Aut.Comp. De *Herstellingsploeg* was te Utrecht.

Van de C.Pn. hadden, zoals reeds werd vermeld, de pioniers op rijwielen zich 12 Mei naar Kop van 't Land begeven. De trein overschreed nacht 12/13 Mei het pontveer van Papendrecht en reed eveneens naar Kop van 't Land. Onderweg werd mitrailleurvuur ontvangen, dat 2 gewonden (w.o. 1 dodelijk) en 1 defect geschoten motorrijwiel veroorzaakte.

Eén der auto's vertoonde 25 kogelgaten. De colonne bereikte overigens compleet het marsdoel, waar de Res.-Kapitein C.—C.Pn., de voertuigen met grote onderlinge afstanden onder de bomen opstelde.

De C.Pont. was, na de Vbd.A. en de C.Pn., met het pontveer overgestoken en moest daardoor de mars naar Kop van 't Land bij daglicht uitvoeren. De commandant, een 1e Luitenant, oordeelde dit door het vijandelijke vuur onraadzaam en stelde zich te Dordrecht ter beschikking van C.—2 R.W.

b. De gevechtsgroep onder C.—Afz.St.

De Luitenant-kolonel, C.—Afz.St., Commandant van de onder b. genoemde *aanvalsgroep*, beval, dat III—2 R.W. het rechter en I—2 R.W. het linker gedeelte van de uitgangstelling zou bezetten. Scheidingslijn: de Zeedijk (dijk Kop van 't Land-Tweede Tol).

In de *samenstelling* van de bataljons werd geen wijziging gebracht, zodat III—2 R.W. versterkt bleef met 2—I—2 R.W. en een Sectie der M.C.—I—2 R.W., het personeel van III—14 R.A., ½ 2—I—28 R.I. en een S.—M.C.—I—28 R.I., terwijl aan I—2 R.W. de 1- en de 2e Comp., zomede twee sectiën zw. mitrs. onttrokken bleven, waartegenover 3—I—28 R.I. (met een S.—M.C.—I—28 R.I. en een S.—28 C.Mr.) bij dit bataljon ingedeeld bleef. Van 2—I—2 R.W. hadden de sectiën onder een Res. 2e Luitenant en twee vaandrags ¹⁾ in de avond van 12 Mei het verband met de C.C. verloren en zich bij C.—I—2 R.W. aangesloten, die de Res. 2e Luitenant het bevel over dit gedeelte der compagnie opdroeg. Een der vaandrags was gedurende de nacht bij een verkenning in het voorterrein der uitgezette wachten vermist geraakt en bleek later gesneuveld.

Bij III—2 R.W. bevond zich van deze compagnie dus slechts de commandogroep met één sectie.

De Gevechtsgroepcommandant verlegde zijn commandopost naar de boerderij Zuid Buiten, gelegen bij de driesprong Zeedijk—Elzellingenweg, omstreeks 1500 m achter de uitgangstelling.

Aangezien de bevelsuitgifte door C.Lt.Div. te omstreeks 3.00 was geëindigd, was het uitgesloten, dat — zoals door deze Commandant bevolen — te 4.00 de gereedstelling kon zijn voltooid en II—K.R.A. het vuur kon openen.

Te omstreeks 4.30 was de toestand als volgt:

Bij III—2 R.W. hadden de 3 en de 2 Comp. — bestemd tot voorcompagnieën en elk versterkt met een sectie zw. mitrs. — de uitgangstelling achter de Schenkeldijk juist bereikt. Onmiddellijk Zuid van deze compagnieën en van de Zeedijk, derhalve in het vak van I—2 R.W., bezette 2—I—2 R.W. (min drie sectiën) de uitgangstelling. De B.C., met commandogroep en Vbd.A., bevond zich tus-

sen de voorcompagniën. De sectie mortieren marcheerde over de Zeedijk naar de bevolen stelling bij het kruispunt van deze dijk met de Schenkeldijk. De Comp. pag. (min 1 stuk) verzamelde bij de Begraafplaats aan het noordelijk einde van de Schenkeldijk, teneinde tijdens de aanval de voorcompagnieën over de dijken en z.n. met mankracht door het terrein te volgen. 1—III—2 R.W. (min de beide sectiën, die de rechtstreekse beveiliging van de Staf der gevechtsgroep vormden, versterkt met een sectie zw.mitr) bevond zich nog bij Zuidwijk, waar gelegerd was, en bezette de oude stelling bij Zuidendijk. Een door de B.C. naar een Res. 1e Luitenant, sedert de gevangenneming van diens kapitein commandant dezer compagnie, gezonden motorordonnans had hem niet bereikt, zodat hij van de voorgenomen aanval onkundig bleef. De M.C. (min de drie sectiën ingedeeld bij de compagnieën) bevond zich nog bij III—14 R.A., waar de nacht was doorgebracht. De gevechts- en de keukentrein waren opgesteld in het bedekte terrein van Dordwijk.

III—14 R.A., met daarbij de M.C.—III—2 R.W. (min drie sectiën), $\frac{1}{2}$ 2—28 R.I. en een S.—M.C.—I—28 R.I., had nog geen bevelen van C.—III—2 R.W. ontvangen en marcheerde langs de dijk Kop van 't Land Wieldrecht naar de oude stelling bij Zuidendijk. Omstreeks 4.30 bevond de afdeling zich 500 m o. van de Begraafplaats aldaar.

Bij I—2 R.W. had de Majoor B.C. als voorcompagnieën aangewezen, rechts 3—I—28 R.I. (versterkt met een S.—M.C.—I—28 R.I., een S.mr. van 8 en een S.pag.), links 3—I—2 R.W. (versterkt met een sectie zw.mitr.). Laatstgenoemde compagnie bereikte de uitgangstelling, terwijl de mortiersectie van I—2 R.W., die de B.C., niet wetende dat 3—I—28 R.I. reeds over een sectie van 28 C.Mr. beschikte, bestemd had voor indeling bij deze compagnie, de uitgangstelling naderde. In het aan 3—I—28 R.I. toegewezen vak stelde zich, zoals vermeld, 2—I—2 R.W. (min drie Sn.) gereed, terwijl eerstgenoemde compagnie, met de daarbij ingedeelde onderdelen van Kop van 't Land naar de uitgangstelling marcheerde. De M.C. (min drie sectiën) en de C.Pag. (min een sectie) reden over de Zeedijk naar de uitgangstelling, doch konden door een opeenhoping van motorvoertuigen en vuurmonden bij het kruispunt Zeedijk/Elzelingenweg voorshands hun weg niet vervolgen. De B.C. marcheerde, met zijn commandogroep, de Vbd. A en de rest van 2—I—2 R.W. onder een Res. 2e Luitenant, over de bermen van de Zeedijk naar de uitgangstelling en passeerde bedoeld kruispunt teneinde met de te zijner beschikking staande onderdelen het vak van 3—I—28 R.I. te bezetten tot deze compagnie zou zijn aangekomen.

De opeenhoping bij het kruispunt Zeedijk/Elzelingenweg werd veroorzaakt doordat zich in de nabijheid hiervan, behalve de reeds genoemde onderdelen, de Staf van de Gevechtsgroepcommandant met Staf—II—K.R.A. en de beide batterijen dezer afdeling bevonden.

Na de bevelsuitgifte door C.Lt.Div. had de Majoor C.—II—K.R.A., de beide Bt.Cn. schriftelijk opdracht gegeven op te trekken tot het kruispunt Zeedijk/Stevensweg en aldaar gedekt nadere bevelen af te

1) Twee dezer sectiën bestonden slechts uit enkele manschappen.

wachten. De Afd.C. begaf zich omstreeks 4.00 met zijn commando-groep naar dit punt teneinde stellingen te verkennen, van waar de aanval der beide bataljons zou kunnen worden gesteund.

Aangezien, zoals werd vermeld, 3—II—K.R.A. zich nacht 12/13 Mei op initiatief van de Bt.C. uit Dordrecht had verplaatst naar de omgeving van Bovenhoek en zich aldaar ter beschikking had gesteld van C.—I—2 R.W., waaromtrent de Afd.C. nog onkundig was, bereikte de uitgezonden ordonnans deze batterij niet. De Bt.C., een Res. Kapitein, had in de vroege morgen van C.—I—2 R.W. opdracht ontvangen diens aanval te steunen en verkende daartoe een stelling, terwijl de batterij over de Stevensweg en de Zeedijk opreed. Bij het naderen van de driesprong Zeedijk/Elzelingenweg ontmoette zij de Afd. C., die, met het oog op de opstopping, die daar ontstond, opdracht gaf rechtsomkeert te maken en een eind terug te rijden. Hoewel dit op de dijk niet eenvoudig was, gelukte het aan de achterste sectie onder een 1e Luitenant. Deze reed naar Stadswijk bij Bovenhoek, waar de sectie zich verspreid en zo gedekt mogelijk opstelde.

4—II—K.R.A., in stelling bij Overkamp, ontving het vorenbedoelde bevel van de Afd.C. en reed — nadat de Bt.C., een Res. 1e Luitenant, had gewaarschuwd dat de nieuwe stelling niet meer bij duisternis kon zijn ingenomen — langs de Stevensweg naar het opgegeven kruispunt, dat omstreeks 4.30 werd bereikt.

Zoals uit het voorgaande blijkt was verzuimd de uitgangstelling te dekken tegen aanvallen met gepantserde strijdkrachten door het pantserafweergeschut op de dijken vooruit te schuiven. Bij I—2 R.W. bevond dit geschut zich zelfs achter de uitgangstelling. Ook waren geen verkenningorganen uitgezonden. Tegen 's vijands luchtwaarneming bood de Zeedijk enige dekking door twee rijen bomen, de Schenkeldijk, voorste lijn der uitgangstelling, was echter geheel open, evenals het verdere polderterrein. Luchtdoelbestrijdingsmiddelen bezat de Lt.Div., zoals bekend, niet, zodat het nemen van afweermaatregelen in dit opzicht niet mogelijk was.

Omstreeks 4.00 werd het kruispunt Zeedijk/Elzelingenweg door de vijand onder artillerievuur genomen. De projectielen — vermoedelijk pantserprojectielen van vechtwagens — sprongen echter niet en richtten dus niet veel schade aan. Even later werden ten W. van de uitgangstelling op de Zeedijk vurende vechtwagens waargenomen¹⁾. Het voorste stuk van 4—II—K.R.A. kwam, op last van de Bt.C., op de dijk in stelling, opende het vuur en slaagde er in de voorste vechtwagen buiten gevecht te stellen. Boven de uitgangstelling cirkelde intussen een vijandelijk vliegtuig, dat rode seinpatronen afschoot. Ook uit de vechtwagens werden seinpatronen afgeschoten. Kort daarna, omstreeks 4.30, verschenen een aantal duikbommenwerpers boven het Dordtse Eiland, die gedurende vijf kwartier een reeks bombardementen en beschietingen uitvoerden op de driesprong Zeedijk/Elzelingenweg, de driesprong ten O. van de Begraafplaats O. van Zuidendijk, op de Schenkeldijk en bij Kop van 't Land. Gelijktijdig werden Wieldrecht en de Westoever van de Dordtse Kil gebombardeerd.

¹⁾ Van Duitse zijde werd vernomen, dat één Comp. vechtwagens (25 wagens) was ingezet met opdracht het Eiland van Dordrecht te zuiveren. Een tweede Comp. werd tegen de stad Dordrecht ingezet.

4—II—K.R.A. en de voorste sectie van 3—II—K.R.A. leden verliezen aan materieel. Bij eerstgenoemde batterij werden een caissontrekker met caisson in brand geschoten, de projectielen ontploften. Bij 3—II—K.R.A. vatten de goederenfoudralen op een caisson vlam, doch werden door een tweetal stukrijders van de caisson gehaald en met natte doeken gesmoord. Achter het vurende stuk van 4—II—K.R.A. werd een zodanig gat in de dijk geslagen, dat dit stuk de stelling niet meer kon verlaten. Bij de sectie van 3—II—K.R.A. werden de beide vuurmonden door beschadiging van de trekkers en de in de dijk geslagen gaten eveneens onverplaatsbaar. De boerderij Zuid Buiten, waar de commandopost van de Gevechtsgroepcommandant was gevestigd, geraakte in brand. De verliezen aan doden en gewonden waren betrekkelijk gering. I—2 R.W. verloor 2 doden, terwijl een Vaandrig van de 2 Comp., aan het hoofd zijner sectie marcherend, door mitrailleurvuur dodelijk werd gekwetst; 4—II—K.R.A. verloor 5 gewonden, w.o. een Kornet; de sectie van 3—II—K.R.A. verloor 1 gewonde door mitrailleurvuur en 1 „shock” lijder. Tevens viel de Afd. C., tengevolge van een ongeval, uit en ging het commando der afdeling over op een Kapitein uit de Afd. Staf.

Het bombardement op de andere driesprong, ten N. van de uitgangstelling, viel in de onmiddellijke nabijheid van III—14 R.A., met de daarbij ingedeelde troepen, en van de C.Pag. van III—2 R.W. Deze troepen dekten zich langs de dijken en op de Begraafplaats. Enige huizen werden vernield, doch de verliezen beperkten zich tot enkele gewonden. Hetzelfde was het geval bij de compagnieën in de uitgangstelling en bij de onderdelen nabij Kop van 't Land.

Onmiddellijk na het bombardement stootte een colonne vechtwagens langs de Zeedijk door. Een Res. 1e Luitenant C.—C.Pag. III—2 R.W., en de daarbij ingedeelde Vaandrig trachtten het personeel dezer compagnie, dat door het luchtbombardement op de Begraafplaats verstrooid was, bij de stukken te verzamelen. Enkele schoten werden afgegeven, die echter geen doel troffen. De vechtwagens, die voorzien waren van gele herkenningsslappen, naderden de Schenkeldijk, waar de commandanten bezig waren de compagnieën weder te ordenen. Plotseling verspreidde zich bij III—2 R.W. de mare: „Franse vechtwagens.” Een deel van de troep stond op en snelde naar de vechtwagens. Gelijktijdig opende de voorste wagen het vuur. Een Kornet en een viertal wielrijders vielen dodelijk getroffen neer, enkele andere werden gewond. De vechtwagens enfileerden thans naar beide zijden de Schenkeldijk en gaven enige vuurbundels af over de langs de dijk liggende wielrijders, terwijl een Duits officier deze sommeerde zich over te geven. Het pantserafweergeschut bij de Begraafplaats kon geen vuur meer geven, daar de eigen troepen zich tussen de stukken en de uitgangstelling bevonden. Daar weerstand onmogelijk was, gaf het gros der troepen langs de Schenkeldijk (Commandogroep, 2,3, twee Sectiën der M.C., Sectie mortieren en C.Pag van III—2 R.W.; 2 (min drie sectiën), 3, een Sectie der M.C. en de Sectie mortieren van I—2 R.W.) zich over. Een gedeelte wist te ontvluchten.

Enkele vechtwagens stootten daarop langs de Zeedijk door in de richting van de staven, troepen en vuurmonden bij het kruispunt met de Elzelingenweg, terwijl anderen een omtrekkende beweging maakten

en uit het zuiden dit kruispunt tot op omstreeks 500 m naderden. Vooral dank zij het optreden van de Kapitein — toegevoegd van de Afz.Staf, die met luider stemme en door onverschrokken voorbeeld aanspoorde tot standhouden en de uit de voorste linie gevluchte wielrijders ordende en in stelling bracht, werd een paniek bezworen. C.—4—II—K.R.A., een Res. 1e Luitenant, had reeds een stuk in stelling tegen de uit het westen naderende vechtwagens. Dit stuk zakte echter na enkele schoten in een granaatrechter weg, waarop deze Res. 1e Luitenant het 2e stuk daarachter in stelling deed komen en de taak van het voorste stuk overnemen.

Voorts deed hij het 3e stuk in stelling komen tegen de vijand uit het zuiden. De overgebleven bedieningen hielpen bij de stukken door het confectioneren van de benodigde projectielen. Door II—K.R.A. werden verschoten 20 bg. n.l. met sb. 38 en 8 bg. n.l. met sb. 28. Onder hevig vuur uit de vechtwagens en terwijl het hernieuwd beginnende luchtbombardement grote gaten in de dijk sloeg slaagden de stukken van K.R.A. er in de vechtwagens te doen afdeinzen. Twee vechtwagens werden onschadelijk gemaakt. Aangezien men vreesde, dat de vechtwagens over Kop van 't Land in de rug zouden komen, deed bovengenoemde Kapitein de aanwezige sectie van 3—II—K.R.A. naar die zijde in stelling komen. Er deden zich echter geen doelen voor.

De bombardementen en beschietingen uit de lucht werden van 6.15—6.35 doorgezet. Zij veroorzaakten slechts enkele gewonden, doch sloegen de onderdelen uiteen en verwekten een gevoel van machteloosheid.

MEDEDELINGEN VAN DE DIENST VAN DE K.M.G.

DIRECTORAAT AANSCHAFFEN

Motorkleding.

Nog voor de 2e helft van het jaar 1948 kan de aflevering van geconfectioneerde motorkleding, vertraagd door het niet aanwezig zijn van geitenleder, waarin door invoer en aanmaak hier te lande inmiddels is voorzien, worden verwacht.

Zeepvoorziening.

De aflevering van voorraden zoutwaterzeep er van zoutwatertolletzeep zullen binnenkort plaats hebben. Aangezien de zeep voor de troepen overzee

wederom in Ned. Indië kan worden betrokken, kan worden aangenomen, dat de voorziening van de troepen hier te lande voldoende is verzekerd, zodat de hygienische verzorging bevredigend mag worden genoemd.

Naalden voor schoenreparatiemachines.

Verbruikers van deze soort van naalden worden verzocht de uiterste zuinigheid te betrachten, aangezien dit artikel nog zeer moeilijk van de handel, e.d. kan worden betrokken.

(Slot op blz. 258)

Einde van de Officiële Mededelingen van het Ministerie van Oorlog.

OFFICIËLE MEDEDELINGEN

van het

Kon. Nederlandsch Indische Leger

DE STRIJD OP SUMATRA GEDURENDE JANUARI, FEBRUARI EN MAART 1942

II (Vervolg van blz. 497, Sept. 1947)

BIJLAGEN: Een overzichtskaart van Midden-Sumatra.
Een overzichtskaart van Noord-Sumatra.

III. De strijd op Midden-Sumatra.

A. *Actie van de troepen behorende tot het Commando Djambi.* (Zie overzichtskaart van Midden-Sumatra.)

De ter beschikking van de Territoriale Commandant te Palembang staande troepen in het Djambische waren na 8 December 1941 als volgt gegroepeerd.

a. In de plaats Djambi.

1 Cie. Inf. bestaande uit: 5 brigades¹⁾ Inf. beroepspersoneel
4 brigades dienstplichtigen.

een Peloton mitr.

een afd. stadswacht.

b. Te *Moeara Tebo.*

3 brigades Inf. (beroepspersoneel).

c. Te *Moeara Tembesi.*

3 brigades (beroepsinfanterie).

d. Te *Sarolangoen.*

3 brigades Inf. (beroepspersoneel).

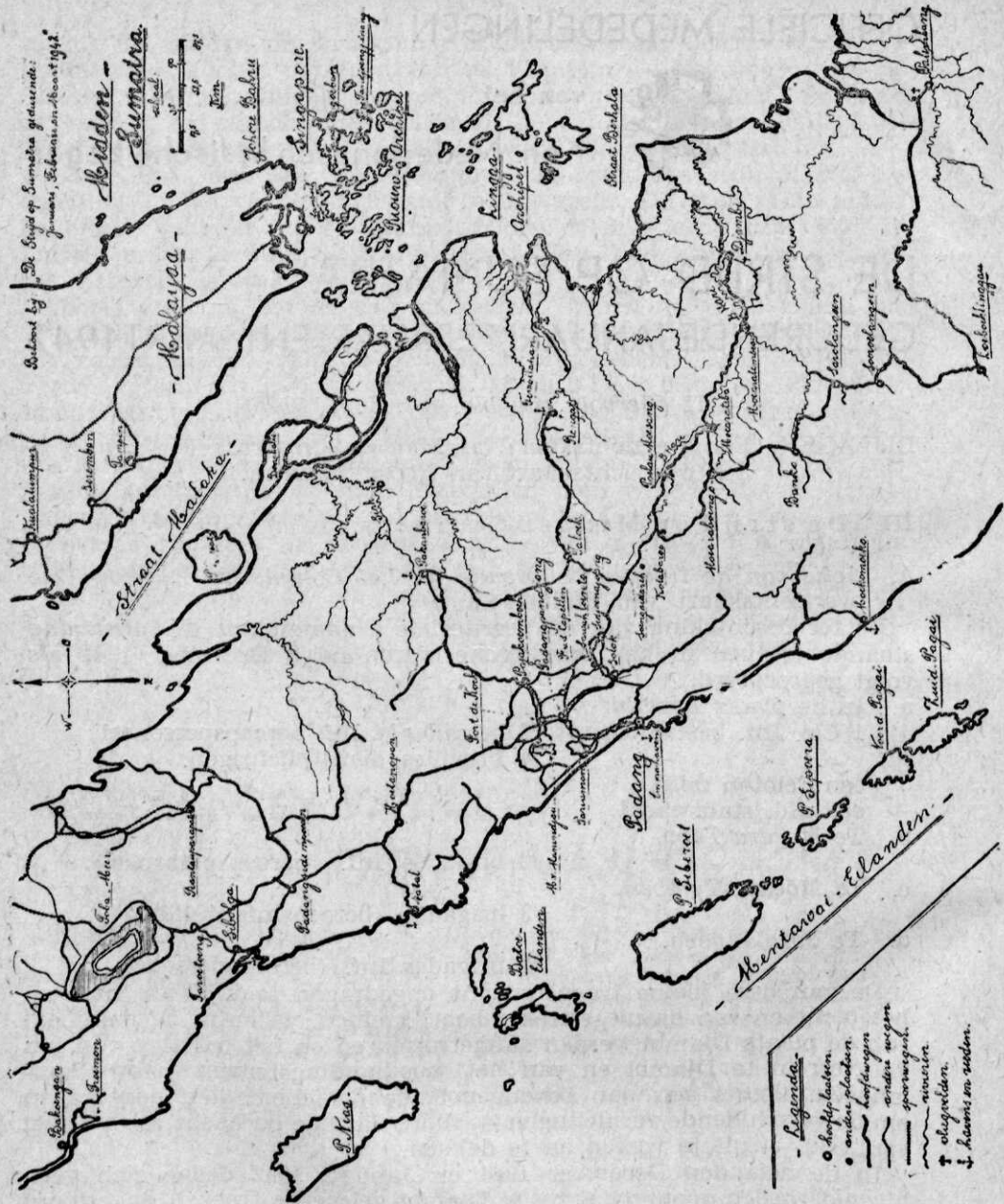
De aan deze kleine troepenmacht opgedragen taak kwam neer op het bewaken van de uitgestrekte boorterreinen, welke in de nabijheid van de plaats Djambi werden aangetroffen en op het bezetten van het vliegterrein te Djambi en van het noodlandingsterrein nabij Sarolangoen. Voorts was aan bovengenoemde detachementen opgedragen om de verschillende vernielingen — zodra daartoe opdracht zou worden verstrekt — uit te voeren en te dekken.

In de maanden December 1941 en Januari 1942 deden zich geen bijzonderheden voor, zodat de te Djambi gelegerde troepen ongestoord hun bewakingstaak konden vervullen.

Op 15 Februari 1942 ontving de det.cdt. te Sarolangoen telefonisch de opdracht van de Terr.Cdt. te Palembang om de voorbereide vernielingen tot uitvoer te doen brengen, met het bevel om deze opdracht

¹⁾ De sterkte van de brigades varieerde van 15 tot 20 man.

ook aan de beide andere detachementscommandanten door te geven. De vernielingen konden in verband met het feit, dat zij door geen vijandelijke actie werden gehinderd, geheel volgens programma worden uitgevoerd.

Na ontvangst van vorenvermelde telefonische opdracht werd de verbinding met het Territoriaal Commando te Palembang, ten gevolge van het verloop van de actie in Z. Sumatra, verbroken.

Inzake de commandovoering moesten dus voorzieningen worden getroffen. De detachementen te Djambi, Moeara Tebo, Moeara Tembesi en te Sarolangoen werden onder eenhoofdig Commando van de det. cdt. te *Djambi* gesteld, terwijl het geheel werd opgenomen in het Territoriaal Commando van Sumatra's Westkust en Tapanoeli, waarvan de commandant zich te *Padang* bevond.

Op de 23e Februari 1942 waren de volgende gegevens omtrent de vijand aan de troepencommandant van Djambi bekend.

- a. *Palembang* en omgeving was door $\pm$ 25.000 Japanners bezet.
- b. Een gemotoriseerde colonne sterk ongeveer 48 vrachtauto's had *Lahat* (ongeveer 100 km Z.W. van Loeboeklinggau) bereikt.
- c. Een tweede gemotoriseerde colonne, waarbij 23 vrachtauto's plus 7 tanks hadden *Lahat* in W. richting verlaten, vermoedelijk met de bedoeling Benkoelen (aan de W. kust, ongeveer op dezelfde hoogte als Lahat) te bezetten.

Rekening moest dus worden gehouden met de mogelijkheid, dat de vijand weldra van Lahat uit met de opmars naar het Noorden zou aanvangen.

Voor wat betreft eigen troepen was het de troepencommandant te *Djambi* bekend, dat de Territoriale Commandant van Sumatra's Westkust en Tapanoeli het voornemen had om, met de troepen, voor zover deze in Midden Sumatra beschikbaar konden worden gesteld, de bezetting van Djambi te versterken, ten einde de Japanner bij een eventuele opmars in N. richting zoveel mogelijk lastig te vallen.

De troepencommandant te Djambi achtte het in verband met de wenselijkheid om met de te verwachten versterking gezamenlijk te kunnen optreden, noodzakelijk de verschillende verspreid gelegen troepenonderdelen op *Moeara Tebo* te doen samentrekken.

Het detachement te *Sarolangoen* werd ter plaatse gelaten.

Het feit, dat in Djambi niet over radioverbindingen werd beschikt, terwijl de telefoonverbindingen, in verband met sabotage van de zijde van de bevolking, niet betrouwbaar werden geacht, is mede bij het nemen van deze beslissing van invloed geweest.

De desbetreffende bevelen gingen op 24 Februari 1942 uit.

In de nacht van 24 op 25 Februari 1942 kwam de bezetting van *Ma. Tembesi* (3 brig.) te *Ma. Tebo* aan.

In de vroege morgen van de 26e Februari 1942 ontving de Troepencommandant, die zijn commandopost te *Ma. Tebo* had gevestigd, bericht, dat de bezetting van Sarolangoen tengevolge van vijandelijke actie op *Bangko* had moeten terugtrekken, waarop bevelen werden gegeven om in afwachting van de komst van versterkingen, de vijand een verder voortdringen ter hoogte van Moeara Boengo te beletten. Hiervoor konden, dank zij het aantrekken van het detachement te *Ma. Tembesi*, 6 brigades worden bestemd.

De rivier had hier een breedte van 100 meter, waardoor gelegenheid werd geboden om de vijand een halt toe te roepen.

Naar aanleiding van in de loop van 26 Februari binnen gekomen berichten, werd de brug over de kali Boengo ter hoogte van Ma. Boengo nog op diezelfde dag opgeblazen. In de morgen van de 26e Februari ontwikkelde de vijand zich tegenover onze stelling.

In de namiddag van de 28e Februari 1942 slaagde de vijand er in om de W. vleugel van onze stelling te omtrekken, waarop de troepencommandant de in de nacht van 27 op 28 Februari te Ma. Tebo uit de plaats Djambi afkomstige compagnie ter versterking zond.

Inmiddels was de actie ter hoogte van Ma. Boengo in ons nadeel verlopen, de compagnie versterking kwam te laat ter plaatse om nog te kunnen ingrijpen, zodat de troepen, welke in zeer vermoeide toestand verkeerden, op Ma. Tebo moesten worden teruggenomen.

Teneinde de opmars van de inmiddels oprukkende, uit Midden-Sumatra afkomstige troepen te kunnen dekken, besloot de Troepencommandant om op de N. oever van de Batang Hari terug te trekken, alwaar op 1 Maart 1942 ter hoogte van Poelaumesang stellingen werden ingenomen.

Op vorengenoemde datum werden de troepen, afkomstig uit het Djambische, onder Co. van de Majoor Hazenberg gesteld, die op die dag met de hoofdmacht van zijn colonne Soengaidareh had bereikt.

B. Actie van de troepen behorende tot de colonne „Hazenberg”.

(Zie overzichtskaart van Midden-Sumatra.)

Deze colonne was op 27 Februari 1942 te *Padang Pandjang* samengesteld en bestond uit een staf, een hulpverbandplaats-afdeling en 3 compagnieën, waarvan er 1 nog niet direct beschikbaar was.

Bij de beschrijving van de dislocatie van de troepen in het territoire Sumatra' Westkust, welke beschrijving later zal volgen, zullen wij zien, dat bij de opzet van de verdediging van dat gebied, niet met het samenstellen van een mobiele colonne was rekening gehouden. Het samenstellen van de autotrein, nodig voor het vervoer van vorenvermelde troepen, berustte dan ook op improvisatie, in verband waarmee enige tijd verloren ging.

Behoudens een vooruitgezonden officierspatrouille, kon de colonne eerst op 28 Februari 1942 te 18.00 vertrekken, m.d.v., dat de derde compagnie op 28 Februari 1942 nog niet beschikbaar was en later zou volgen.

Zware mist en veel regen, zomede het rijden met gedoofde lichten langs een bochtige bergweg, waren oorzaak, dat de colonne eerst op 1 Maart te ongeveer 8.00 te Soengaidareh aankwam, alwaar de Majoor Hazenberg door de cdt. van de officierspatrouille op de hoogte werd gesteld van de situatie, waarin zich de Djambi troepen bevonden.

Door gebrek aan verbindingsmiddelen was het niet mogelijk geweest om de Majoor Hazenberg inzake de ontwikkeling van de toestand in het Djambische eerder in te lichten.

De oorspronkelijk aan de Majoor Hazenberg verstrekte opdracht om met de colonne naar Loboeklinggau op te rukken, ten einde van daar uit tegen de zich in het Palembangse bevindende Japanse troepen een guerilla strijd te gaan voeren, kon in verband met de ver gevorderde

opmars uit *Lahat* in N. richting van vijandelijke troepen, niet zo zonder meer worden uitgevoerd.

Allereerst moest de vijand, die zich van Ma. Boengo en omgeving had meester gemaakt, worden aangepakt. Daartoe werd door de Majoor Hazenberg het volgende plan opgesteld: 2 compagnieën zouden tegen Moeara Tebo, welke plaats door de vijand inmiddels was bezet, en 1 compagnie zou over Kotabaroe tegen de Japanse bezetting van Moeara Boengo ageren.

De Djambi troepen zouden in algemene reserve te Kotabaroe worden genomen, behoudens 1 compagnie, welke belast zou worden met het bewaken van de overgangen (ponten) over de Batang Hari ter hoogte van Poelau Moesang.

De Commandopost werd te *Soengaidareh* gevestigd.

Tengevolge van het feit, dat de derde compagnie eerst op 3 Maart op het actie terrein aankwam en de Djambi troepen gelegenheid moest worden gegeven om hunne verbanden te herstellen, kon vorenvermelde actie eerst op 3 Maart 1942 worden ingezet.

Tengevolge van een in de namiddag van de 3e Maart opkomende bandjir (overstroming) van de Batang Hari — volgens de inwoners van de streek had een bandjir van een dergelijke omvang in geen dertig jaar plaats gehad — het water kwam tot 8.30 meter boven het normale peil — kon de opmars van de beide compagnieën in de richting Moeara Tebo niet aanvangen, alleen de opmars in de richting Moeara Boengo kon voortgang hebben. Ook op de 4e Maart hield de bandjir aan, eerst op de 5e Maart was een afname te constateren.

De Japanner was inmiddels in de richting van Poelau Moesang opgerukt en ontwikkelde zich aldaar tegenover onze troepen. Tengevolge van het hoge water kon de vijand zijn omsingelingstactiek niet toepassen, zodat onze troepen zich in hun stellingen konden handhaven.

De volgende dagen bracht geen aanmerkelijke verandering in de situatie, alle pogingen welke de vijand in het werk stelde om de rivier te overschrijden, werden met gevoelige verliezen voor de vijand afgeslagen. Van de in de richting van Moeara Boenga gezonden compagnie kwamen, wegens gebrek aan verbindingsmiddelen, geen berichten binnen.

Op de 8e Maart was het water in zoverre gezakt, dat de mogelijkheid werd geboden om de onzerzijds getroffen voorbereidingen om de rivier te overschrijden, tot uitvoering te doen komen. Van het inzetten van deze actie werd echter afgezien in verband met een in de loop van de 8e Maart bij de colonne cdt. binnengekomen bevel van de Terr.cdt. van Midden Sumatra, de Generaal Majoor R. Th. Overakker.

In verband met de capitulatie van de Java troepen had de Generaal, op grond van nader te vermelden overwegingen, besloten om tot het concentreren van zijn geringe macht over te gaan, in verband waarmee de Majoor Hazenberg de volgende opdracht ontving:

„Vijand blijven binden.

Het geheel losmaken. Op dag D + 2 moet de hoofdmacht Sidjoendjoeng zijn gepasseerd. Op D + 5 moet het gehele detachement zich van de vijand hebben losgemaakt.”

Een nader bericht meldde, dat 9 Maart 1942 als D dag moet worden beschouwd.

Door de colonnecommandant werden de volgende maatregelen genomen.

De zich in algemene reserve bevindende compagnieën werden het eerst naar het Noorden gezonden. Ter dekking van de terugtocht werd 1 compagnie, welke op de N. oever van de Batang Hari ter hoogte van Poelau Moesang had stelling genomen, aangewezen, terwijl een andere compagnie de opdracht kreeg om de verschillende in de Batang Hari liggende ponten te bewaken.

Voorts werd een patrouille gezonden naar de in de richting van Moeara Boengo in opmars zijnde compagnie met opdracht die compagnie met de veranderde situatie in kennis te stellen en aan de commandant een bevel tot het doen aansluiten bij de colonne te overhandigen. Deze compagnie sloot zich op 10 Maart 1942, in zeer vermoeide toestand verkerende, te Fort de Kock bij de colonne aan.

De terugtocht der troepen verliep geheel volgens programma, de ter hoogte van Poelau Moesang opgestelde compagnie slaagde er in, om zich niettegenstaande de door de vijand uitgeoefende druk, van de vijand los te maken en de terugtocht te dekken.

Hiermede is de in het Djambische gevoerde actie geëindigd, zodat we vervolgens tot de beschrijving van de actie in Midden-Sumatra zullen overgaan. Teneinde een beeld te krijgen van de situatie, waarin de Generaal Overakker zich op 8 Maart 1942 bevond, zullen we teruggaan tot het tijdstip, waarop door de Generaal het commando over Midden-Sumatra werd aanvaard.

C. Dislocatie en verplaatsing van de troepen in Midden Sumatra van 9 Februari 1942—8 Maart 1942.

(Zie overzichtskaart van Midden-Sumatra en van Noord-Sumatra.)

Bij de aankomst van de Kolonel Overakker in Midden-Sumatra was de dislocatie van de troepen als volgt:

Westkust van Sumatra.

te *Padang*: 1 Cie van het Ie Garn. Bat. van Sumatra's W. kust en Tapanoeli.

te *Emmahaven*: 1 Cie van het Ie Garn. Bat. van Sumatra's W. kust en Tapanoeli.

te *Fort de Kock*: 1 Cie van het IIe Garn. Bat. van Sumatra's W. kust en Tapanoeli.

te *Pakan Baroe*: 2 Cien van het IIe Garn. Bat. van Sumatra's W. kust en Tapanoeli.

1 militie compagnie.

te *Padang Sidempoean*: 3 brig. van het Ie Garn. Bat. van Sumatra's W. kust en Tapanoeli.

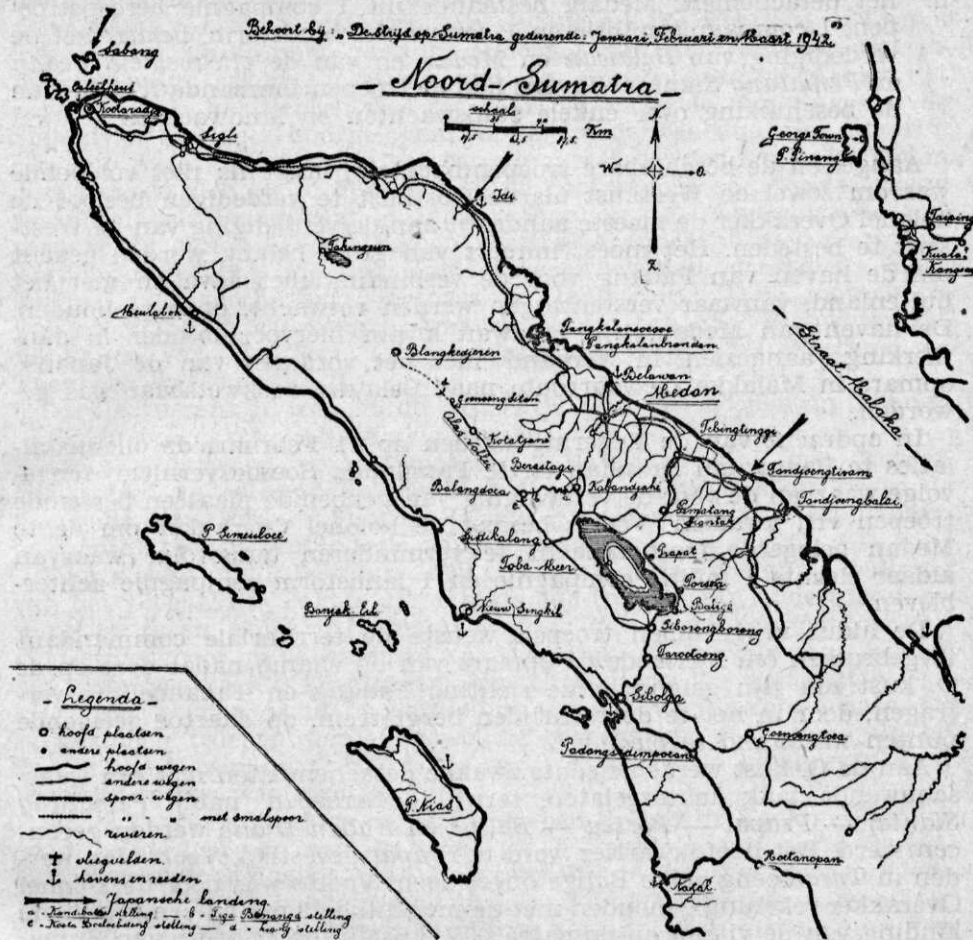
te *Sibolga*: 1 Cie van IIe Garn. Bat. van Sumatra's W. kust en Tapanoeli.

te *Taroetoeng*: 3 brig. van het IIe Garn. Bat. van Sumatra's W. kust en Tapanoeli.

Vorenvermelde troepen hadden tot taak de verdediging van de voornaamste havens van de W. kust, t.w. *Padang* en *Sibolga* zomede van de *vliegvelden Pakan Baroe* en *Padang*.

Ten behoeve van de verdediging van de voornaamste haven t.w. *Padang* was 1 batterij 7,5 vd. ter beschikking gesteld, terwijl voor de

Behoort bij „De streef op Sumatra gedurende: Januari, Februari en Maart 1942.“

luchtverdediging van het vliegveld te Pakan Baroe 1 sectie 12.7 Ld. mitr. was uitgetrokken. Voorts werd in het territorium van de Territoriale Commandant van Sumatra's Westkust en Tapanoeli beschikt over 1 cie landstorm welke de bewaking van belangrijke objecten tot taak had en over de volgende stadswachten:

- 1 Compagnie te Padang.
- 1 Sectie te Fort de Kock.
- 1 Sectie te Sawahloento.
- 1 Sectie te Sibolga.

Oostkust van Sumatra.

- a. 1 bataljon, geformeerd uit brigades van het territoriaal commando Atjeh en Onderhorigheden, belast met de verdediging van de belangrijke olie-installaties te Pangkalan Brandan en Pangkalan Soesoe.

- b. het detachement Medan, bestaande uit 1 compagnie beroepstroepen, 1 compagnie militia en 1 compagnie landstorm, belast met de verdediging van *Belawan* en *Medan* en van de *vliegvelden Medan* en *Pematang Siantar!* Tevens had de troepencommandant te Medan de beschikking over enkele stadswachten en landwachten.

Aangezien de beschikbare troepenmacht bij lange na niet voldoende was om zowel de Westkust als de Oostkust te verdedigen besloot de kolonel Overakker de meeste aandacht aan de verdediging van de Westkust te besteden. Het moest immers van groot belang worden geacht om de haven van Padang voor de verbinding met Java en met het buitenland, vanwaar versterkingen werden verwacht, open te houden. De haven van Medan, t.w. *Belawan* kwam hiervoor minder in aanmerking, aangezien in verband met het vorderen van de Japanse opmars in Malakka de vaarroute naar *Belawan* te kwetsbaar was geworden.

In opdracht van de Regering werden op 11 Februari de olie-installaties te Pangkalan Brandan en te Pangkalan Soesoe vernield, tengevolge waarvan de voor de verdediging van genoemde plaatsen bestemde troepen vrij kwamen. Voorts besloot de kolonel Overakker om de te Medan gelegerde troepenmacht te verminderen tengevolge waarvan aldaar slechts 1 militia compagnie en 1 landstorm compagnie achterbleven.

De aldus vrijgekomen troepen wenste de territoriale commandant te gebruiken om hiermede de opmars van de vijand, nadat deze op de O. kust zou zijn geland in de richting Padang en Tapanoeli te vertragen, door in het te doorschrijden bergterrein, op daartoe geëigende punten weerstand te bieden.

Aan de O. kust werden slechts zwakke detachementen met een waarschuwend taak achtergelaten, terwijl de troepen nabij *Pematang Siantar — Prapat — Porsea — Balige* en *Kaban Djahe* werden geconcentreerd. Het hoofdkwartier werd te *Prapat* gevestigd. Voorraden werden in Tarotoeng en te *Balige* opgeslagen. Voorts was door de kolonel Overakker rekening gehouden met de mogelijkheid om bij een geslaagde landing van de vijand op Sumatra's W. kust in de richting van Sumatra's Oostkust verdragend te moeten terugtrekken.

Omstreeks de 18e Februari hadden de troepen hun nieuwe bestemmingen bereikt en konden dus de voorbereidingen getroffen worden voor de in het bergterrein te voeren actie.

Op 24 Februari ontving de Terr.Cdt. van Midden Sumatra bericht, dat 2 bataljons infanterie van de te zijner beschikking gestelde troepenmacht naar Java als versterking van de troepen aldaar, moesten worden gezonden. Tegenover dit verlies stond de versterking van de troepenmacht in Sumatra met de troepen van Riouw en Onderhorigheden welke troepen op 13 Februari de opdracht hadden gekregen om zich naar Palembang te verplaatsen.

Nadat alle voorbereide vernielingen grondig waren uitgevoerd, werden de verschillende detachementen van Riouw, tot een gezamenlijke sterkte van ruim 2 compagnieën infanterie naar Sumatra vervoerd, welk vervoer in de avond van de 14e Februari aanving.

In verband met het onbetwiste Japanse luchtoverwicht kon geen transportschip beschikbaar worden gesteld, zodat het vervoer met

motorboten moest plaats vinden. Als verzamelpunt was Tembilahan aangewezen, alwaar in de loop van de 16e en 17e Februari 1942 alle transporten aankwamen met uitzondering van het vaartuig met de troepen welke afkomstig waren van Tg. Oeban; tengevolge van het doven van de kustlichten was dit vaartuig nabij de monding van de Siak rivier aan de grond gelopen. Na vele wederwaardigheden, waarbij een vrij grote afstand door het terrein moest worden afgelegd, sloten deze troepen zich op 25 Februari bij de hoofdmacht aan. Zoals bekend was inmiddels Palembang in Japanse handen gevallen, zodat de oorspronkelijk aan de Riouwtroepen verstrekte opdracht niet meer kon worden uitgevoerd. Meergenoemde troepen werden vervolgens naar Rengat gedirigeerd, waar motorisatie plaats vond. Deze motorisatie was op 27 Februari voltooid, waarna de troepen van Riouw ter beschikking van de Terr. Commandant van Sumatra's Westkust en Tapanoeli werden gesteld.

In die tussentijd was in de dislocatie van de troepen in Midden Sumatra belangrijke wijziging gekomen.

Zoals reeds werd vermeld moesten 2 Bataljons naar Java worden gedirigeerd, in verband waarmee het noodzakelijk was om de in de omgeving van Prapat, Porsea, Balige, Pematang Siantar en Padang gelegerde troepen grotendeels aan te spreken.

Voorts werd op 25 Februari 1942 besloten om de voor de verdediging van het vliegveld te Pakan Baroe bestemde troepen een andere bestemming te geven, zulks in verband met de ontvangst van het bericht, dat er niet meer op behoefde te worden gerekend, dat van dit vliegveld nog door geallieerde vliegtuigen gebruik zou worden gemaakt.

Op 27 Februari vond de vernieling van dit vliegterrein plaats. De vrijgekomen troepen werden v.w.b. de beroeps inf. cien ingedeeld bij de colonne Hazenberg, welke zoals onder B hierboven beschreven naar het Djambische was gedirigeerd.

Op 28 Februari kwamen de Riouwtroepen te Fort de Kock aan terwijl op diezelfde dag een van de voor Java bestemde bataljons te Emmahaven werd ingescheept. Van het vertrek van het tweede voor Java bestemde bataljon is niets gekomen, aangezien door het verschijnen van een Japans eskader in de Indische Oceaan geen verscheping van Padang naar Java meer mogelijk was.

Op 3 Maart werden de te Fort de Kock verzamelde Riouwtroepen ingezet om ter hoogte van Sidjoendjoeng stelling te nemen, teneinde de van Djambi naar de Padangse hoogvlakte voerende weg af te sluiten.

D. *De actie in Midden-Sumatra.*

(Zie overzichtskaart van Noord-Sumatra.)

Op 8 Maart, de dag waarop de capitulatie te Kalidjati (op Java) plaats vond was de situatie van de troepen in grote trekken als volgt:

In het Zuiden was de opmars van de colonne Hazenberg (bestaande uit 4 compagnieën waarvan 1 cie afkomstig van de Djambi troepen) tengevolge van hevige bandjirs tot stand gekomen.

2 Compagnieën van de Riouwtroepen hadden nabij Sidjoendjoeng stelling genomen.

Voor afsluiting van de Indragiririvier waren 3 brigades te Rengat gelegerd.

Padang en Emmahaven waren door 2 compagnieën, waarvan 1 militie-compagnie, bezet. Te Padang Pandjang bevond zich het bataljon, geformeerd uit van Atjeh afkomstige eenheden, dat oorspronkelijk voor Java was bestemd, maar tengevolge van de Japanse bedreiging van de vaarroute niet meer was verscheept.

Te Fort de Kock was 1 compagnie gelegerd.

Sibolga was door 1 compagnie bezet, terwijl zowel te Padang Sidimpean als te Taroetoeng 1 sectie was gelegerd.

Tengevolge van het vertrek van 1 bataljon naar Java was de troepenmacht op de Oostkust belangrijk ingekrompen.

Prapat was bezet door 1 cie stadswacht, terwijl te Pematang Siantar 1 cie militie en 1 cie stadswacht was gelegerd. Ook Medan was slechts zwak bezet, t.w. door 1 compagnie militie en 1 compagnie stadswacht.

In totaal kon de Territoriaal Commandant van Midden Sumatra, afgescheiden van de in Atjeh aanwezige troepen rekenen op 3 zwakke bataljons.

Hierbij moet worden aangetekend, dat ongeveer $\frac{1}{4}$ van de sterkte uit dienstplichtigen en stadswachters bestond, terwijl automatische wapens slechts sporadisch bij de eenheden waren ingedeeld. Bovendien was per automatisch wapen slechts 1 man bediening aanwezig. De enkele stukken 7,5 cm geschut waarover werd beschikt kunnen mede gevoegelijk buiten beschouwing blijven, aangezien de mobiliteit daarvan zeer gering was. Voorts waren de verschillende staven geïmproviseerd, terwijl een belangrijk deel van de troepen tengevolge van de reeds te Djambi gevoerde actie en de daarop gevolgde verplaatsingen tekenen van vermoeidheid vertoonde.

Ten behoeve van verkenningsdoeleinden had men tot 28 Februari 1942 over een Dornier vliegboot — gestationneerd te Prapat — kunnen beschikken. Na het vertrek van deze vliegboot naar Java waren geen vliegtuigen meer beschikbaar gesteld. Verbindingsmiddelen waren slechts in zeer beperkte mate toebedeeld.

Tenslotte kon de Generaal geen grote wissel trekken op de in Atjeh achtergelaten eenheden, aangezien deze hun handen vol hadden met het handhaven van orde en rust en in enkele streken zelfs met het dempen van opstanden, welke in begin Maart te Atjeh waren uitgebroken.

Zoals uit bovenstaande blijkt zag de inmiddels tot Generaal Majoor benoemde kolonel Overakker zich dus, na het eindigen van de strijd op Java voor een zeer moeilijke taak geplaatst.

Het had nu geen zin meer om de operaties te baseren op het open houden van de havens Padang en Sibolga, zodat de troepen tot het bereiken van een ander doel konden worden aangewend.

De Generaal kwam tot de conclusie dat zijn troepensterkte ten enenmale onvoldoende was om de vijand het bezetten van een belangrijk deel van Sumatra te ontzeggen. Hij was genoodzaakt om zich een beperkt doel te stellen en wel het binden van zoveel mogelijk vijandelijke troepen, opdat deze niet ter beschikking zouden kunnen komen voor acties in andere gebieden (Australië).

Na een bespreking met de Territoriale Commandant van Atjeh en Onderhorigheden werd het volgende besluit genomen:

1e Niettegenstaande de capitulatie van het gehele leger was bevolen, toch de strijd voort te zetten.

- 2e Het gebied van de Alasvallei leent zich het beste om met een gering aantal troepen zolang en zoveel mogelijk Japanse troepen te binden.
- 3e Uiteindelijk zullen alle troepen van N. Sumatra terugtrekken op Blangkedjeren, terwijl de troepen van Midden Sumatra op Koetatjane en vervolgens op Blangkedjeren zullen worden geconcentreerd, teneinde aldaar de laatste tegenstand te bieden.

Ter uitvoering van vorenvermeld besluit werden de volgende maatregelen genomen.

- a. het terugnemen van de in het Zuiden agerende troepen (Colonne Hazenberg); voor de uitvoering hiervan wordt naar het onder B hierboven beschrevene verwezen.
- b. het verplaatsen van de in het Padangse en in de omgeving van Sibolga gelegerde troepen in de richting van Kabandjahe. Voor het handhaven van orde en rust werden de meeste stads- en landwachten zomede de militie compagnie in dit gebied achtergelaten.
- c. de te Prapat en te Pematang Siantar gelegerde onderdelen te gebruiken om een eventuele vijandelijke opmars in O. richting te vertragen en de terugtocht van de Padangtroepen in de richting van Kotatjane te dekken.
- d. het inzetten van de te Medan en omgeving gelegerde troepen teneinde een eventuele vijandelijke opmars in Z.O. richting van Medan naar Kaban Djahe te vertragen en de terugtocht van de Padangtroepen in de richting van Koetatjane te dekken.
- e. de commandopost van Prapat naar Kabandjahe te verplaatsen.

De verschillende verplaatsingen vingen de 9e Maart aan, maar waren nog niet voltooid toen de vijand op 12 Maart met het aan land zetten van zijn troepen op de O. kust van Sumatra aanving. De landing van de Japanse hoofdmacht geschiedde nabij Tandjoengtiram, terwijl zwakkere Japanse strijdkrachten bij Idi (Oostkust) en bij Sabang en Oëlheue voet aan wal zetten.

Na ontvangst van het bericht van de landing van een sterke Japanse troepenmacht nabij Tandjoengtiram besloot de Territoriale Commandant de nog te Medan achtergelaten troepen na het vernielingsschema tot uitvoering te hebben gebracht te doen terugtrekken op de omgeving van Brastagi teneinde aldaar de van Medan naar Kabandjahe voerende weg af te sluiten.

De 13e Maart werd Medan door de Japanse troepen bezet. De over Pematang Siantar opgerukte Japanse troepen stootten op 13 Maart op door stadswachters- en militieeenheden bij Prapa geboden weerstand. De Jappen oefenden echter grote druk uit tengevolge waarvan onze troepen waren gedwongen om na achtereenvolgens bij Porsea en Siborongborong weerstand te hebben geboden in de richting van Sidikalang terug te trekken.

Op 14 Maart lag hierdoor de weg over Taroetoeng naar Sibolga en naar Padang voor de vijand open. Diezelfde dag werd Sibolga door de Jappen bezet. Door deze snelle Japanse opmars waren een 2-tal compagnieën afkomstig van de colonne Hazenberg, die eerst te 14 Maart te Fort de Kock waren aangekomen, alsmede het det. Rengat, niet meer

in de gelegenheid om zich bij de in de richting van Kotatjane gedirigeerde troepen te voegen.

Op de 16e Maart vond de capitulatie van deze troepen plaats. Op de 17e Maart werd Padang door de Japanse troepen bezet.

Inmiddels had op 14 Maart de Territoriale Commandant zijn commandopost van Kabandjahe naar Koetatjane verplaatst en had, in verband met de vijandelijke opmars, de troepen, welke waren belast geweest met het afsluiten van de weg Medan—Kabandjahe tot de Kandibatastelling (8 km West van Kaban Djahe) teruggenomen. Vervolgens werd op de Tiga Benangstelling (zie schets N. Sumatra ad stelling b) teruggetrokken, waar tot 24 Maart werd stand gehouden, waarna de troepen opdracht kregen om de Liangstelling (zie schets Noord Sumatra ad stelling d) te bezetten, ten einde aldaar tot het uiterste stand te houden.

Ook de troepen, welke waren ingezet om de Koetaboeloehbentengstelling te bezetten (zie schets N. Sumatra stelling ad c, welke stelling diende om de weg van Sidikalang naar Kotatjane af te sluiten) moesten worden teruggenomen. Een op de flank van de Jap uitgevoerde tegenaanval had geen succes gehad, terwijl de troepen mede tengevolge van verplegingsmoeilijkheden uitgeput raakten.

Op 25 Maart 1942 kwam Kolonel G. F. V. Gosenson (M.W.O.) met 2 zeer vermoeide brigades uit Takingeun te Blangkedjeren aan en liet de Generaal Overakker weten, dat een bataljon Japanners kort achter hem in de richting van Blangkedjeren volgde. Onmiddellijk werden 4 brigades — de enige beschikbare reserve — ingezet, welke niet konden verhinderen, dat op 27 Maart 1942 Blangkedjeren, waar grote voorraden munitie en levensmiddelen waren opgeslagen in handen van de vijand vielen.

Ook uit het Zuiden drong de Jap krachtig op, terwijl onze troepen, zoals boven reeds aangegeven in een zwaar vermoeide toestand verkeerden, en op versterking van troepen uit Atjeh niet gerekend kon worden, in verband met het feit dat de aldaar aanwezige troepen tengevolge van het bestrijden van oproerige Atjehers ter plaats waren gebonden.

Het onderbrengen van de troepen ging langs de enige nog beschikbare bergweg, n.l. van G. Setan—Blangkedjeren met grote moeilijkheden gepaard, zodat de Troepencommandant van Midden Sumatra zich genoodzaakt zag om de strijd te staken.

Dientengevolge zag deze energieke commandant zich genoodzaakt om op 28 Maart te Kotatjane met zijn troepen te capituleren.

Het doel, het binden van een vijandelijke troepenmacht, t.w. 1 Garde Divisie en 1 Garde Brigade (ter sterkte van ongeveer 20.000 man) was volkomen bereikt. Groot was dan ook de verbazing van de Japanse opperbevelhebber toen hij na bekomen inlichtingen tot de conclusie kwam, dat slechts een macht ter sterkte van nog geen 3000 man, zonder hulpwapens en zonder steun uit de lucht zijn legercorps gedurende 14 dagen had weten bezig te houden.

De Koninklijke Landmacht

het Leger van het Nederlandse volk¹⁾

door Luitenant-Generaal Mr H. J. KRULS, Chef van de Generale Staf.

Slechts een leger, dat wortelt in het hart van het Nederlandse Volk, een leger, dat de belangstelling, de waardering en het vertrouwen van dat volk heeft, kan in staat worden geacht aan zijn doelstelling te beantwoorden.

Wij bouwen in Nederland weer aan onze krijgsmacht met het doel dié krijgsmacht te vormen, die Nederland in de komende jaren nodig zal hebben. Het is bijna vanzelfsprekend, dat, wanneer wij een krijgsmacht opbouwen, het streven er op gericht moet zijn een goede krijgsmacht te vormen.

Het begrip „goede krijgsmacht” eist een nadere omschrijving.

Naar onze mening moet een goede krijgsmacht in elk geval aan de volgende voorwaarden voldoen:

- 1e opgebouwd zijn tot een zodanige sterkte en gegoten in een zodanige organisatie, als nodig om aan de doelstelling te kunnen beantwoorden;
- 2e op de juiste wijze zijn verdeeld over zee-, land- en luchtstrijdkrachten;
- 3e op zodanige wijze zijn geoefend, dat zij in staat is om met kans op succes en zonder het lopen van onnodige risico's haar taak te kunnen vervullen;
- 4e een gezonde krijgstucht en een hoog moreel weten aan te kweken en te onderhouden;
- 5e goed bewapend en uitgerust zijn, met dien verstande, dat bewapening en uitrusting voldoen aan de eisen, die uit de doelstelling voortvloeien;
- 6e paraat zijn op het ogenblik, waarop een beroep op haar wordt gedaan;
- 7e het vertrouwen bezitten van het Nederlandse volk en daarmee als het ware één geheel vormen:

Naar ons oordeel is de laatst gestelde eis eigenlijk de allervoornaamste. Geen leger, geen vloot en geen luchtmacht zal er ooit op kunnen rekenen om, wat geoefendheid, bewapening, uitrusting, sterkte en moreel betreft, zijn taak naar behoren te kunnen vervullen, wanneer er geen vertrouwen tussen krijgsmacht en volk bestaat.

Het volk moet beseffen, dat de krijgsmacht nodig is en waartoe zij nodig is. Het volk moet eveneens inzien, dat de krijgsmacht eerst dan

1) Binnenkort zal onder de titel „Nederland Paraat?” bij de Nederlandse Keurboekerij N.V. te Amsterdam een boek van de schrijver van dit artikel verschijnen, waarin het waarom en het hoe onzer Koninklijke Landmacht uitvoeriger wordt behandeld.

haar taak kan vervullen, wanneer zij over de daarvoor nodige middelen, qualiteiten en geoefendheid beschikt. Leger en volk moeten één zijn, terwijl hetzelfde natuurlijk geldt voor de andere delen van de krijgsmacht. In de volgende beschouwingen zal ik mij tot het leger beperken, doch het betoog geldt in beginsel onveranderd voor zee- en luchtmacht.

Een leger, dat door het volk wordt gezien als een onnodig of onbruikbaar apparaat, zal — wat voor kosten en moeite er ook aan besteed zullen worden — nimmer een zodanige waarde kunnen verkrijgen, dat het met redelijke kans op succes aan zijn doelstelling kan beantwoorden. Een leger moet zijn een „volksleger”, volksleger in de betekenis van dat deel van het volk, dat vrijwillig of gedwongen door de wetten des lands de wapens voert en bestemd is om, wanneer nodig, de hoogste belangen van Volk en Staat te beschermen. Het begrip volksleger betekent niet, dat het een leger moet zijn, waarin „Jan met de pet” de leiding heeft. Het betekent wel, dat het moet worden in alle lagen van het volk, terwijl leiding en aanvoering in handen behoren te zijn van diegenen, die daarvoor uit hoofde van karakter, bekwaamheden, beschaving en leiding gevende eigenschappen het meest in aanmerking komen. Nimmer mag een leger zijn een apparaat in handen van een bepaalde klasse of van een kaste uit de maatschappij, een apparaat, waarvoor het volk als geheel zich niet interesseert of erger nog, waar het vijandig tegenover staat.

Van het ogenblik af, dat Regering en Volk overtuigd zijn, dat er een leger nodig is, moeten beiden samenwerken om dat leger aan die eisen te laten voldoen, welke onvoorwaardelijk gesteld dienen te worden om het zijn taak te laten vervullen. Zijn Volk en Regering niet overtuigd, dat een leger nodig is, dan dient het ook niet gevormd te worden.

In ons land is de verhouding tussen leger en volk niet steeds zo geweest, als zij behoort te zijn. Nadat ons leger tezamen met de Marine gedurende de eerste wereldoorlog met succes aan zijn doelstelling had beantwoord, is het in de naoorlogse jaren voorwerp van politieke strijd geworden. Belangrijke politieke partijen hebben geageerd tegen het leger. Zij lieten dit niet steeds gepaard gaan met een eis tot algehele ontwapening, maar hun streven was gericht op afbraak van het bestaande apparaat. Het leger werd lamgeslagen gemaakt; belet werd, dat zijn recruten op voldoende wijze konden worden geoefend; het uitbouwen tot een noodzakelijke getalsterkte en organisatie werd verhinderd, terwijl het de bewapening en uitrusting, welke het nodig had, werd onthouden. Daardoor daalde de kwaliteit van het leger en verminderde het vertrouwen. Als een logisch gevolg zonk het moreel, dat reeds door de politieke strijd geschaad was. Het was de tijd van „het gebroken geweertje” en van „geen man en geen cent”.

De vele ongepaste en ondergrondse aanvallen op het leger gedaan en de onvoldoende steun van volk en regering hebben niet nagelaten een ernstige invloed te hebben op het enthousiasme van het kader. Het slecht betaalde beroepskader, voor wie de toekomstmogelijkheden gering waren, heeft zich echter zo goed mogelijk gehouden. Een klein deel behield ondanks alles het heilig vuur om te trachten te redden wat er te redden viel; een ander deel kon zich slechts beperken tot de houding van „de dienst gaande te houden”. Het beroepspersoneel was

door de vele tegenkanting als het ware op een hoop gedreven en werd niet het enthousiaste, ruimdenkende, midden in het volk staande kader, dat een goed leger behoeft. ¹⁾

Eerst later, te laat eigenlijk, toen de verhoudingen in Europa en in de hele wereld zich duidelijker gingen tekenen, kwam de bezinning. In 1938 kwam een nieuwe Dienstplichtwet tot stand, die het contingent aanzienlijk vergrootte en de duur der eerste oefening verlengde. Er werd een bewapeningsfonds gesticht en pogingen werden aangewend om waar mogelijk in de wereld materieel te kopen. Een reorganisatie van het leger schiep de mogelijkheid om het hele jaar door 24 gedeeltelijk geoefende bataljons infanterie voor strategische beveiliging gereed te hebben. Met de veranderde inzichten t.a.v. de noodzakelijkheid van een goed leger keerde geleidelijk de belangstelling van het volk. Het was echter te laat. De mobilisatie van 1939 en de oorlog van Mei 1940 zagen een gemobiliseerde Koninklijke Landmacht, die noch wat sterkte en organisatie, noch wat bewapening en uitrusting betreft, noch uit hoofde van geoefendheid in staat kon worden geacht haar taak met kans op succes te vervullen.

Wat ook de doelstelling van een leger moge zijn, hetzij landsverdediging, hetzij iets anders, wanneer regering en volk tot de conclusie zijn gekomen, dat er een leger nodig is, dan moet dat goed zijn en een goed leger is — ik herhaal het nogmaals — slechts mogelijk, wanneer het een leger is, dat leeft in het volk, dat er de belangstelling en het vertrouwen van heeft.

Wij hebben inmiddels een tweede wereldoorlog achter de rug. Na de bevrijding, welke het einde betekende van de strijd in Europa, scheen het, alsof er in Nederland een verandering ten goede was gekomen. Het scheen, alsof het Nederlandse volk had ingezien, dat een leger een noodzakelijk ding was, een bezit van het volk zelf, en dat het waard was om daaraan zijn geld, zijn persoonlijke diensten en zijn belangstelling te geven. En nog heden ten dage is iets van die schijn overgebleven, ondanks alle moeilijkheden en bezwaren. Helaas zijn de tekenen onmiskenbaar, dat het gevaar niet denkbeeldig is, dat wij hier in Nederland weer terug vallen in de oude toestand, in de toestand van vóór 1938 en dat moet tot elke prijs voorkomen worden. Dat moet het leger voorkomen en dat moet het Nederlandse volk voorkomen.

Hoe kunnen wij dat? Dat is de grote vraag, waarop getracht moet worden het antwoord te vinden. En bij de beantwoording van die vraag, heeft het leger zelf een taak, maar zullen regering en volk de belangrijkste rol moeten spelen.

De legerleiding zal er in de eerste plaats naar moeten streven om alles wat zij doet, zo goed mogelijk te doen. Zij zal moeten zorgen voor een zo efficiënt mogelijk gebruik van de oefentijd. Zij zal moeten voorkomen, dat er tijd wordt vermorst en dat onnodige en onnuttige dien-

¹⁾ Voor uitvoeriger beschouwingen over de Koninklijke Landmacht van vóór 1940 wordt verwezen naar Hoofdstuk VI van het in noot ¹⁾ op blz. 223 aangekondigde boek, alsmede naar „Op de bres voor Neêrlands Onafhankelijkheid”, 2e druk, door Mr H. J. Kruls en H. Staring Jr., eveneens uitgegeven bij de Nederlandse Keurboekerij N.V. te Amsterdam.

sten en functies in het leven worden gehouden. Zij zal haar uiterste best moeten doen om de organisatie, de opleiding en de geoefendheid op een zo hoog mogelijk peil te brengen en aan te passen aan de moderne ideeën, die terzake in andere legers bestaan. Zij zal moeten zorgen, dat de verzorging van de soldaat met de haar ten dienste gestelde middelen zo goed mogelijk is. Zij zal zich daarbij niet moeten beperken tot de zuiver militaire vorming van de soldaat, doch ook zijn andere belangen moeten behartigen en zich in het bijzonder realiseren, dat haar verantwoordelijkheid reikt tot het moment, waarop hij weer een plaats in de burgermaatschappij heeft gevonden. Immers ondanks al het goede, wat er ooit in het leger gedaan zal kunnen worden, wanneer de Nederlandse dienstplichtige of vrijwilliger na afloop van zijn dienstitijd in een ongunstiger positie wordt gebracht dan zij, die niet in het leger zijn geweest, dan zal dit onherroepelijk er toe leiden, dat het leger een onpopulair instituut wordt.

De legerleiding in haar volle omvang zal zich voorts moeten realiseren, dat de wijze waarop zij de belangen van de a.s. militairen hanteert, beslissend kan zijn voor de indruk, die het volk van het leger krijgt. Wanneer een slecht functionerend ambtenarenapparaat op onvoldoende wijze zou spelen met de belangen en de rechten van hen, die in dienst moeten, die in dienst zijn of die de dienst verlaten, dan betekent dit, zonder enige twijfel, dat daardoor de band tussen leger en volk wordt verzwakt.

Zo zijn er nog veel voorbeelden te geven. Alles samenvattende kan men zeggen: de legerleiding heeft te zorgen, dat het leger zó wordt opgebouwd en geleid, dat een goed en efficiënt werkend apparaat ontstaat, dat in alle opzichten de toets der critiek kan doorstaan. Wanneer dat wordt bereikt, dan zal de door het volk op het leger uitgebrachte critiek de band tussen leger en volk niet kunnen schaden.

Bovendien zal er echter naar gestreefd moeten worden om de band tussen leger en volk niet alleen niet te schaden, maar om deze doelbewust te versterken, om het leger dichter bij het volk te brengen en het volk dichter bij het leger.

De maatregelen, die daarvoor nodig zijn, kunnen worden samengevat onder het begrip „voorlichting”, waarbij dit in de ruimste zin dient te worden opgevat. Voorlichting geven over iets is een uitstekend middel om belangstelling op te wekken, althans wanneer het voorlichting betreft over iets goeds, iets nodigs en nuttigs. Vandaar, dat ik voorop heb gesteld, de plicht van de legerleiding om alles zo goed mogelijk te doen marcheren. Immers, wil men een zaak door voorlichting in de publieke belangstelling brengen, dan moet men zorgen, dat die zaak goed is. Een slechte zaak introduceren door voorlichting, loopt onherroepelijk op een mislukkig uit. Dan moet men grijpen naar andere middelen, naar „propaganda” in de slechte zin van het woord.

Voorlichting over het leger definieer ik dus als bekendheid en uitleg geven over de noodzakelijkheid van het leger en de wijze, waarop het leger aan zijn doelstelling beantwoordt, over zijn organisatie, zijn bewapening en uitrusting, zijn tucht, de verzorging van het personeel vóór, tijdens en na de dienstitijd, de bekwaamheid van de instructeurs, de geoefendheid, enz. Zouden, ondanks het ernstig streven om alles zo

goed mogelijk te doen zijn, in sommige opzichten nog grotere of kleinere onvolkomenheden bestaan, dan behoeft dat geen beletsel te zijn om voorlichting te geven, mits men dan maar tevens in het licht stelt, waarom dit of dat nog onvoldoende is.

Voorlichting kan worden gegeven op velerlei wijze: in woord en geschrift, door radio en film, door middel van demonstraties en tentoonstellingen. Het leger beschikt over een speciale dienst, de Leger Voorlichtings Dienst (L.V.D.). Deze speelt niet alleen een rol bij de voorlichting aan het leger, maar ook bij die over het leger. De Dienst alleen kan echter de gehele voorlichting niet voor zijn rekening nemen. Zou dat wel kunnen, dan blijft dit echter onjuist. De L.V.D. heeft een bemiddelende functie en moet optreden als intermediair tussen leger en publiciteitsorganen, van welke organen de pers uiteraard door haar grote invloed op dit gebied in belangrijke mate kan bijdragen tot het grote werk om de band tussen leger en volk te versterken. Voorlichting aan en over het leger door middel van radio geschiedt in het Strijdkrachtenprogramma, dat een zeer grote luisterkring blijkt te bezitten.

Ook het leger zelf en ieder, die daarvan deel uitmaakt, van hoog tot laag, heeft hier een plicht te vervullen. Hij moet overal, waar mogelijk, medewerken aan de vervulling van de taak om over het leger juiste en goede voorlichting te geven. Maar wil de militair daartoe in staat zijn, dan moet hij eerst zelf goed zijn voorgelicht, moet hij verder zien dan zijn eigen functie, moet het waarom en hoe van het leger hem zijn bijgebracht. Een taak, die op de schouders van de legerleiding en haar apparaat, de L.V.D., berust.

Betrek het volk in zijn eigen leger, laat het zien hoe het leger er uitziet, hoe het leeft en werkt; maak het duidelijk, waarom het dit alles doet. De parade's en défilé's en de demonstraties, na afloop van de eerste periode der opleiding, zijn uitermate nuttig. Het volk moet zien, wat de soldaat geleerd heeft en hoe goed hij het geleerd heeft, al was het alleen maar, omdat ieder die ergens geld voor geeft, moet weten en zien, waarvoor en hoe het besteed is. Laat de vaders en moeders, de vrouwen en verloofden, de broers en zusters, de neven en nichten in de kazernes komen, laat hen zien hoe de soldaat leeft en werkt, breng hen in contact met de verantwoordelijke officieren en demonstreer hoe zij geoefend worden en werken. De „ouderdagen", die bij verschillende korpsen ingang vinden, zijn in deze richting van de grootste betekenis.

Het voordeel van deze „opendeur-politiek" is tweemaal. Enerzijds leert het volk zijn leger kennen, anderzijds wordt het leger gedwongen zijn beste beentje voor te zetten en alles zo goed mogelijk te doen.

Voorlichting over het „hoe" heeft geen zin, zolang over het „waarom" twijfel bestaat. Wil men belangstelling en waardering voor iets wekken, dan dient in de eerste plaats vast te staan waarom dat „iets" nodig is. Met andere woorden: er dient klaarheid te bestaan over de doelstelling van het leger.

Daaraan wil ik thans enkele woorden wijden, omdat dit een zaak van het hoogste belang is. Weten, waarvoor en waarom men iets doet, maakt de gevraagde prestaties en opofferingen gemakkelijker te geven dan voor een duistere en onduidelijke zaak.

Natuurlijk moet men de doelstelling van het leger zien in het grote verband van die der gehele krijgsmacht, zowel in Europa als overzee. De strekking van dit artikel vordert echter geen volledige beschouwing over de doelstelling van de krijgsmacht in haar geheel. Wij geloven daarom ons te kunnen beperken tot het maken van enkele opmerkingen over de doelstelling van het leger in het Rijk in Europa.

Voorop dient te worden gesteld, dat het leger, evenals de gehele krijgsmacht, onder alle omstandigheden tot doel heeft kracht bij te zetten aan de politiek van de Staat. Deze zal er steeds op gericht zijn het voortbestaan van de soevereine staat veilig te stellen. Wij vinden dit b.v. vastgelegd in het eedsformulier van de Koning, hetwelk ondermeer inhoudt:

„Ik zweer (beloof), dat ik de onafhankelijkheid en het grondgebied van de Staat met al mijn vermogen zal verdedigen en bewaren”.

Hieruit kunnen wij dus de voor alle tijden geldende doelstelling van het leger afleiden, n.l.: Als deel der krijgsmacht preventief of repressief door strijd met de wapens verzekeren van het voortbestaan van de soevereine Staat.

De uitwerking van deze doelstelling kan in de loop der tijden verandering ondergaan; zij is afhankelijk van internationale omstandigheden en van de politiek, welke de staat voert om zijn soeverein voortbestaan op de beste wijze te waarborgen.

Vóór 1914 voerde Nederland een politiek van zelfstandigheid of neutraliteit. Die politiek was er op gericht buiten elke oorlog te blijven. Nederland sloot geen bondgenootschappen of verdragen, welke verplichtingen tot steun aan anderen in een eventueel conflict medebrachten. In een conflict tussen omringende mogendheden zou Nederland in geen enkel geval partij kiezen; Nederland zou een strikte neutraliteit behouden. Daarmede was de doelstelling der krijgsmacht uitgedrukt; n.l. *in de eerste plaats om het machtsapparaat te vormen, dat die neutraliteit zou kunnen waarborgen en beschermen, dat kon optreden tegen elke schending daarvan en door zijn preventieve werking ieder der strijdende partijen er van zou afhouden Nederland in de oorlog te betrekken.*

Aan deze doelstelling heeft de Nederlandse krijgsmacht in de eerste wereldoorlog 1914—1918 ten volle voldaan. Meermalen heeft het een haar gescheeld of het neutrale Nederland zou in de strijd zijn betrokken, doch mede dank zij de gemobiliseerde krijgsmacht is dat geen realiteit geworden.

Aan de doelstelling als neutraliteitswacht kon de strijdmacht slechts dan beantwoorden, wanneer zij een zodanige organisatie en sterkte had, dat zij ook aan het *tweede gedeelte* harer doelstelling zou kunnen voldoen, n.l. *het verdedigen van het Nederlands grondgebied in geval de neutraliteit onverhoopt toch zou worden geschonden.*

Vanzelfsprekend werd duidelijk gerealiseerd, dat het voeren der landsverdediging gedurende langere tijd tegenover een overmachtige vijand niet met eigen middelen mogelijk zou zijn. Om Nederland, of althans het vitale gedeelte van het land, op de duur te kunnen behouden, moest gerekend worden op het verkrijgen van militaire steun van die partijen, die door een schending onzer neutraliteit door de

anderen aan onze zijde zouden komen. Helaas kon die steun en de verdere samenwerking tussen onze krijgsmacht en die andere, welke door het lot aan ons verbonden zou worden, niet worden voorbereid. Onze neutraliteit verzette zich daartegen. Neutraliteitsbewaking en tijdelijke zelfstandige landsverdediging, gevolgd door landsverdediging met behulp van bondgenoten, was de voornaamste inhoud van de doelstelling van ons leger in Europa. Landsverdediging, het verdedigen van eigen huis en haard, van eigen grond, van vrouw en kind; zie daar een taak, die spreekt, die gemakkelijk ingang kon vinden bij het Nederlandse volk en bij de Nederlandse soldaat.

In 1940 heeft ons leger niet aan die doelstelling kunnen beantwoorden, ten dele door de schuld van Regering en volk, ten dele door de onvoldoende voorbereiding der bondgenootschappelijke samenwerking als gevolg der neutraliteitspolitiek, ten dele door andere oorzaken.

Nederland kwam uit de tweede wereldoorlog aan de zijde der bondgenoten; Nederland liet zijn neutraliteitspolitiek varen, het werd lid van de Organisatie der Verenigde Naties (V.N.). De doelstelling der krijgsmacht en dus van het leger, n.l. verzekering der souvereiniteit, kan nu niet langer op dezelfde wijze worden uitgewerkt als voorheen. Neutraliteitshandhaving is als politiek doel niet meer houdbaar, kan dus ook geen onderdeel meer zijn van de taak der krijgsmacht.

De V.N. stellen zich o.m. ten doel om door internationale samenwerking oorlogen te voorkomen en, indien nochtans conflicten ontstaan of dreigen te ontstaan, daartegen met geweld van wapenen op te treden met middelen, samengebracht door de leden en aangewend door de Veiligheidsraad.

Nederland moet er op rekenen zijn aandeel te kunnen leveren aan die gezamenlijke strijdkrachten. Hoe groot dat aandeel zal zijn, is nog niet vastgesteld, terwijl evenmin te overzien is, wanneer dat zal geschieden. Het handvest der V.N. erkent nadrukkelijk het recht der leden om — in afwachting van een optreden van de Veiligheidsraad — met eigen middelen zich te verweren tegen elke onverwachte agressie. Duidelijk komen hier dus twee elementen van de doelstelling naar voren. Immers in de toekomst zal de krijgsmacht onze souvereiniteit moeten verzekeren door

- actief deel te nemen aan de militaire maatregelen, waarmede de V.N. een conflict hopen te voorkomen of te beëindigen;
- op te treden tegen agressie, zulks in afwachting van een actie op groter schaal der V.N.

Het Handvest der V.N. voorziet in de mogelijkheid, dat binnen het kader der organisatie, leden zich regionaal verbinden om door onderlinge samenwerking elkanders belangen en die van het geheel te dienen.

De toenadering, die het Verenigd Koninkrijk zoekt met Frankrijk en de Benelux-landen, zal zich wellicht ontwikkelen in de richting van een dergelijke regionale afspraak voor West-Europa. Daaruit moge blijken, dat het weinig waarschijnlijk is, dat ons land zal terugvallen op zijn zelfstandigheidspolitiek van voorheen.

Ook indien het streven der V.N. niet tot een succesvol resultaat zou voeren, zal zich vermoedelijk een overeenkomstige West-Europese samenwerking ontwikkelen, waarvan Nederland zich niet zal kunnen of willen onthouden. Ook in dat geval derhalve zal de doelstelling der

krijgsmacht niet meer voldoen aan haar omschrijving van vóór 1940, doch in hoofdzaak bestaan uit:

- actief deelnemen aan de zijde van de mogendheden, waarmede wij een belangengemeenschap hebben, teneinde conflicten te voorkomen of in geval van een conflict dit zo spoedig mogelijk te helpen beëindigen;
- op te treden tegen agressie, zulks in afwachting van een gezamenlijke actie op groter schaal van vorenbedoelde mogendheden.

Theoretisch heeft men aan deze omschrijving enig houvast. Zij voeren ons naar een krijgsmacht, die offensief en defensief aan de zijde van anderen kan optreden en zo nodig tijdelijk zelfstandig het hoofd kan bieden aan een plotselinge agressie. Een krijgsmacht dus, die een opdracht heeft, welke slechts dan op de beste wijze kan worden vervuld, wanneer zij zo groot en zo sterk mogelijk is, wanneer de gehele volkskracht en alle hulpbronnen van de staat er voor worden aangewend. In dat geval zal ook haar preventieve werking zo groot mogelijk zijn. Een andere vraag is echter, of wij nu voldoende weten, hoe onze krijgsmacht dient te worden opgebouwd om te beantwoorden aan de behoeften van de naaste toekomst, om daarvan dus een nadere definiëring van haar taak te geven.

Die vraag eist nadere beschouwing alvorens een antwoord te kunnen geven.

De wereld van heden is vol spanningen en tegenstellingen; conflicten dreigen overal. In hoofdzaak berusten deze op een belangenstrijd tussen de Oost-Europese continentale mogendheden en de maritiem georiënteerde Amerikaanse statengroep. Die belangenstrijd behoeft zeker niet tot een strijd met militaire middelen te voeren. Er zijn andere wegen om tot een oplossing te geraken, terwijl er voor beide partijen verschillende overwegingen zijn, welke hen zullen weerhouden om naar de wapenen te grijpen.

Dit artikel behoeft daarop niet verder in te gaan, doch kan zich baseren op het geval, dat onverhoopt wel een gewapend conflict ontstaat. Ook dan zijn er weer verschillende gevallen denkbaar. Het geval, dat de maritieme mogendheden het initiatief nemen zal ons land in Europa in hoofdzaak slechts raken, wanneer de continentale staten daardoor tot een offensief optreden worden gebracht, waarbij de Westkust van Europa en dus ook ons land hoofd- en nevendoel zou worden. Het vertoont voor ons dan grote overeenstemming met het geval, waarin het initiatief tot de strijd wordt genomen door de continentale staten.

Zou zich in een dergelijke strijd de offensieve kracht der continentale mogendheden richten naar de Westkust van Europa, en zouden hun strijdkrachten er in slagen ons land te bereiken, dan zal er — althans voorlopig — geen Nederlandse krijgsmacht zijn, in staat om, zelfs maar tijdelijk, zelfstandig de landsverdediging te voeren. Er mag dan — eveneens voorlopig — ook niet op worden gerekend, dat tijdig zodanige strijdkrachten tot onze bijstand aanwezig zullen zijn, dat daarmee een dergelijk offensief tijdig tot stilstand zal worden gebracht. Wel bestaat

de mogelijkheid, dat de aanwending van moderne strijdmiddelen gepaard aan een krachtig optreden in de lucht onzer bondgenoten de uiteraard moeilijke opmars uit het Oosten zal beletten, of zal voorkomen, dat die onze grenzen bereikt.

Gebeurt dit onverhoopt niet, dan zal men er dus rekening mede moeten houden, dat de continentale mogendheden onder de huidige omstandigheden de kusten van de Noordzee zouden kunnen bereiken.

Het is onjuist onszelf wijs te maken, dat wij dat thans zouden kunnen verhoeden.

Betekent dit, dat wij met deze mogelijkheid voor ogen de kop in het zand moeten steken en het noodlot maar moeten laten spreken? Zeker niet! Ook al zou een vijandelijke opmars naar de Noordzeekust leiden tot een hernieuwde bezetting van ons land, dan dient tot elke prijs gezorgd te worden, dat Nederland bij het verdere verloop van de oorlog een woordje mee kan blijven spreken. Nederland moet zijn voortbestaan veilig stellen, moet straks bij de vrede het recht hebben zijn belangen te verdedigen. Immers, al wordt onverhoopt ons land met de andere West-Europese randstaten bezet — een ramp, waarvoor het naar ik innig hoop, eeuwig gespaard mag blijven — dan is daarmede de oorlog niet ten einde en het succes zeker niet aan de zijde van de aanvallers. Het oorlogspotentieel der maritieme mogendheden is groter dan dat der andere en hun kans om uiteindelijk als overwinnaar uit de strijd te komen, is groot. Nederland moet in geval van een dergelijke agressie aan het bevechten van de eindoverwinning deel hebben; het moet in dat geval wederom de mogelijkheid scheppen om van vrij gebied uit ter zee, in de lucht, maar ook te land en op elke andere wijze in de oorlog te blijven. De verplaatsing naar buiten van essentiële organen en van strijdkrachten moet dan plaats kunnen vinden. Op de strategisch-mobiele zee- en luchtsrijdkrachten zal dan in de eerste plaats het accent vallen, maar ook landstrijdkrachten of althans weerbare mannen en kader om die uit te vormen, zullen tijdig van het grondgebied verwijderd moeten worden. Het leger, met de andere delen der krijgsmacht, zullen dat mogelijk moeten maken door voldoende tijd te winnen en bescherming te geven.

Wanneer de militaire kracht der continentale mogendheden zich ergens anders heen richt, is het nochtans mogelijk, dat gelijktijdig of later het bereiken der Noordzeekust als een nevendoeel wordt gezien.

De vijand zou kunnen trachten zich door middel van een strategische overvalling uit de lucht meester te maken van onze kust, terwijl eveneens moet worden gerekend met snel optredende landstrijdkrachten, al of niet gepaard gaande aan een optreden uit de lucht.

Tegen een dergelijke overvalling moet Nederland zich wapenen. Nederland mag daarvoor niet open liggen, mag niet de gelegenheid geven, die de dief maakt. Hier ligt een taak voor ons leger, een taak, die noodzakelijk is en ook uitvoerbaar. Een deel der doelstelling dus, beveiliging van onze vitale punten tegen een overrompeling, in het bijzonder met luchtlandingstroepen. Deze taak is slechts uitvoerbaar, wanneer dit hand in hand gaat met een goede luchtverdediging, welke in hoofdzaak aan de legerluchtmacht toevalt. Zowel bij de bestrijding van een overrompeling als bij de luchtverdediging zullen wij in sommige gevallen

door anderen gesteund kunnen worden.

In nauw verband met dit optreden staat het handhaven en zo nodig het herstel van binnenlandse orde en rust. Een conflict of een dreigend conflict zal ongetwijfeld gepaard gaan met een wel georganiseerd optreden van een vijfde colonne, waartegen krachtig en terstond opgetreden moet worden.

In vogelvlucht gaf ik hier een mogelijke uitwerking van de voornaamste delen van de doelstelling van het leger in Nederland in de voor ons liggende periode, welke als volgt is samen te vatten: ¹⁾

- *beveiliging tegen overrompeling, in het bijzonder uit de lucht, gepaard aan luchtverdediging;*
- *handhaving en/of herstel van orde en rust;*
- *vertraging van de vijand in het geval ons grondgebied niet behouden kan worden, teneinde bij de voortzetting van de oorlog een rol te kunnen blijven spelen.*

De vorming van een leger, dat aan deze omschrijving der doelstelling kan beantwoorden is een zaak van eerste urgentie.

Aangezien echter voorshands Nederland zijn militaire kracht noodgedwongen moet concentreren op de vorming van strijdkrachten voor het scheppen van vrede en veiligheid in Indië, zal het opbouwen van het voor het Rijk in Europa benodigde leger in de eerste plaats moeten geschieden door het reorganiseren en weder mobilisabel maken van de troepen, die uit Indië repatriëren. Zo spoedig mogelijk dient echter een aanvang te worden gemaakt met de doelbewuste opbouw van het leger, dat de hiervoor genoemde taak kan vervallen.

Bovendien zal de K.L. de troepen moeten vormen, die nodig zijn om aan zijn verplichtingen als lid der V.N. te kunnen voldoen. Over omvang en sterkte daarvan valt voorlopig nog weinig te zeggen.

Na de periode, waarin wij ons thans bevinden en in de komende jaren nog zullen verkeren, kan een andere volgen. Een periode, waarin in Europa een zodanig evenwicht mogelijk is tussen de bewapening der Oostelijke mogendheden en die der andere staten, dat dit of een gewapend conflict zal voorkomen, of, indien dit toch ontstaat, de mogelijkheid schept de opmars der continentalen ergens ten Oosten van de kust tegen te houden.

Hoe dat bewapeningsevenwicht tot stand zal kunnen komen, laat ik in het midden. Een weer op de been gebracht Duitsland zou daarbij een rol kunnen spelen, terwijl eveneens rekening moet worden gehouden met een vergroting van de militaire kracht van de Westelijke Staten.

Zouden wij dus zonder een nieuwe oorlog de tweede, hier bedoelde, periode bereiken, dan moet Nederland met zijn krijgsmacht naar vermogen aan de vorming van het bewapeningsevenwicht medewerken. De doelstelling van onze K.L. blijft dan als hiervoren is aangegeven,

---

¹⁾ In de Memorie van toelichting bij de Oorlogsbegroting 1948 zegt de M. v. O. o.a.: De Regering gaat hierbij uit van de gedachte, dat zelfstandige landsverdediging onmogelijk is, dat onze land- en luchtmacht slechts kunnen optreden in internationaal verband en dat de grootte onzer strijdmacht zal worden bepaald door de eis, dat wij onze vitale punten kunnen beveiligen tegen een overrompeling, in het bijzonder met luchtlandingstroepen, dat wij in onze luchtverdediging kunnen voorzien, dat wij voor onze binnenlandse rust kunnen zorgdragen en dat wij een harmonische bijdrage kunnen leveren aan een internationale strijdmacht.

met dien verstande, dat er een belangrijke taak bijkomt, n.l. *de vorming van een operatief orgaan, dat in bondgenootschappelijk verband mede kan strijden in Europa of waar ook ter wereld*. Wij zijn dan in de periode, waarin het leveren van een harmonische bijdrage aan een internationale strijdmacht van grote betekenis gaat worden, terwijl in de voorafgaande periode het territoriaal gebruik van troepen op de voorgrond staat.¹⁾

Of dan door het Nederlandse leger „landsverdediging”, in de zin van het ontzeggen aan een vijand van het bezit van ons land of een gedeelte daarvan, gevoerd zal worden, hangt niet of van ons, maar van de bondgenootschappelijke oorlogsleiding, waarin wij vertegenwoordigd zullen zijn.

Denkbaar is dan, dat ons land „verdedigd” wordt door een strijd ver buiten onze grenzen, hetzij defensief of offensief; dat inderdaad op eigen gebied stand wordt gehouden terwijl evenzeer met de mogelijkheid gerekend moet worden, dat ook dan ons gebied in Europa tijdelijk moet worden prijs gegeven.

Met de doelstelling van ons leger in de tweede door mij aangegeven periode voor ogen zal het duidelijk zijn, dat wij — aangezien legervorming een zaak van vele jaren is — bij de organisatie van ons leger in de eerste periode reeds rekening moeten houden met hetgeen ons later te wachten zal staan. Met andere woorden: het leger moet op een zó soepele wijze worden georganiseerd, dat overgang van de eerste naar de tweede periode in een betrekkelijk kort tijdsverloop mogelijk blijft.

De doelstelling van het leger eenmaal vaststaande, dient daarvoor begrip en belangstelling te worden gewekt. Reeds eerder merkte ik op, dat de vroegere omschrijving der doelstelling (neutraliteitswacht en landsverdediging) meer tot de verbeelding spreekt, dan de huidige en dat het dus moeilijker is voor die van thans en de naaste toekomst begrip, of liever nog enthousiasme, op te wekken.

Het moge echter duidelijk zijn, dat het beter is de feiten onder ogen te zien en te stellen, zoals ze werkelijk zijn, dan te werken met een leuze, die geen werkelijke inhoud heeft. Het vervullen van de hiervoor gegeven doelstelling moet als een onvermijdelijke noodzakelijkheid worden gezien. Daarbij mag niet worden vergeten, dat ook voorheen in een conflict slechts het behoud van een deel van ons land mogelijk kon worden geacht.

Tenslotte moet men realiseren, dat de omschrijving van de doelstelling slechts de uitwerking is van de taak „verzekering onzer souvereiniteit, overeenkomstig de huidige omstandigheden en huidig politiek beleid”.

Achtereenvolgens zal ik nu nog enige opmerkingen maken over de verschillende voorwaarden voor een goed leger, zoals die in de aanvang van dit artikel zijn genoemd. De eerste en tweede voorwaarde gelden voor de krijgsmacht als geheel, terwijl de volgende in het bijzonder zullen worden bezien met betrekking tot het leger.

ad 1e. *Opgebouwd tot een zodanige sterkte en gegoten in een zodanige organisatie, als nodig zijn om aan de doelstelling te kunnen beantwoorden.*

¹⁾ Zie noot op blz. 232

Wanneer eenmaal de doelstelling vaststaat, kan de sterkte en organisatie der krijgsmacht worden bepaald. Vanzelfsprekend zal daarbij nauw overleg gepleegd moeten worden met die Staten, waarmede wij door het lot gebonden zijn en met wier krijgsmachten wij in een eventueel conflict zullen moeten samenwerken. Toen Nederland nog de neutraliteitspolitiek voerde, was een dergelijk overleg uiteraard niet mogelijk. De gevolgen daarvan hebben wij ondervonden. Voor een klein land zonder eigen oorlogsindustrie van betekenis, is het een bijna onmogelijke opgave om geheel zelfstandig een krijgsmacht te vormen.

Ook de financiële mogelijkheden van de Staat spelen een voorname rol bij de bepaling van sterkte en organisatie van de krijgsmacht. Volk en Regering mogen echter niet voor de verleiding zwichten om de begroting der krijgsmacht als sluitpost te bezien. Zijn de financiële middelen ontoereikend, dan dient het tekort op de gehele begroting te drukken en moet men bedenken, dat een krijgsmacht, die qua organisatie en sterkte niet aan haar doelstelling kan voldoen, waardeloos is, ja zelfs een gevaar kan betekenen. Een voldoende sterke krijgsmacht kost geld, maar het geld is besteed aan iets noodzakelijks, zij het misschien in sommige ogen een noodzakelijk kwaad. Het geld, uitgegeven aan een onvoldoend georganiseerde krijgsmacht, is weggesmeten.

Wanneer het volk als geheel doordrongen is van de noodzakelijkheid, zal het nimmer toelaten, dat zijn Vertegenwoordiging of de Regering in strijd daarmee zal handelen.

ad 2e. Op de juiste wijze verdeeld is over zee-, land- en luchtmacht.

Zee-, land- en luchtmacht vervullen ieder een eigen rol in de oorlogvoering van de Staat. Zij kunnen dit echter slechts doen in onderlinge samenwerking. Ook in vreedstijd, wanneer de delen der krijgsmacht worden gevormd, dient een nauw onderling overleg te bestaan. Het mag niet voorkomen, dat het ene deel der krijgsmacht in verhouding tot zijn aandeel in de oorlogvoering over ruimere of betere middelen beschikt dan het andere. Vandaar, dat een Staf, bestaande uit de hoogste autoriteiten van de drie delen der krijgsmacht, de onderlinge verhouding moet vaststellen, terwijl naar mijn overtuiging de instelling van één Minister van Oorlogvoering, of zo men wil Defensie, noodzakelijk is.

Vanzelfsprekend moet het vraagstuk der oorlogvoering niet alleen worden bezien voor het Rijk in Europa, maar voor alle delen van het Koninkrijk dan wel de Ned. Indonesische Unie, gezamenlijk, terwijl evenzeer aandacht moet worden besteed aan de vraag hoe de oorlogvoering met militaire middelen moet worden ingepast in het raam der totale oorlogvoering.

ad 3e. Op zodanige wijze geoefend, dat het in staat is om met kans op succes en zonder het lopen van onnodige risico's zijn taak te vervullen.

Een op onvoldoende wijze geoefend leger is een waardeloos instrument. Het kan hoogstens een verzameling mannen in uniform zijn, doch geen leger.

De moderne oorlogvoering stelt hoge eisen aan de geoefendheid van de mannen, de aanvoerder en het onderdeel. Het soldatenvak is een vak als elk ander; het moet geleerd worden. En dat leren kost tijd, ervaren leermeesters en vooral het scheppen van omstandigheden, die de werkelijkheid nabij komen.

Ons leger van vóór 1940 voldeed niet aan de minimum eisen van geoefendheid. De duur der eerste oefening was tot 1938 ten enenmale onvoldoende. De verlenging in dat jaar heeft niet voldoende kunnen doorwerken. Slechts 2 van de 15 lichten, die het leger-op-voet-van-oorlog vormden, waren redelijk lang geoefend.

Met een uitzondering voor enkele groepen van specialisten, kan men de duur der eerste oefening voor soldaten op ten minste 1 jaar stellen, mits alle omstandigheden gunstig zijn en de tijd efficiënt wordt besteed. Naarmate het leger meer technisch wordt, zal het aantal categorieën personeel, dat een langere opleiding behoeft, toenemen. Er zijn militaire deskundigen, die van oordeel zijn, dat een modern leger een zodanige geoefendheid vraagt, dat deze niet meer aan dienstplichtigen is te geven, zodat het leger daarom in hoofdzaak slechts uit beroepspersoneel kan bestaan. Wij zullen moeten afwachten of de ontwikkeling inderdaad in die richting gaat.

Een langere duur der eerste oefening vraagt grotere persoonlijke en financiële offers. Een volk zal die alleen kunnen geven, wanneer het zodanig vertrouwd is met het leger, dat het de noodzaak van een voldoende sterk en voldoende lang geoefend leger begrijpt en inziet, dat zijn leger slechts dan bruikbaar is, wanneer het voldoende is geoefend. Dat geldt niet alleen voor de duur van de eerste oefening en de herhalingsoefeningen, maar ook voor de wijze waarop wordt geoefend.

Deze moet zo zijn, dat de troep zich een indruk kan vormen van de oorlogsomstandigheden. De troep moet weten wat het betekent, wanneer eigen vuur over hen heengaat, en hoe het geluid van vijandelijk vuur is. Iedere soldaat moet gezien en gehoord hebben hoe vijandelijke vliegtuigen optreden en een indruk hebben van de betekenis der eigen luchtstrijdkrachten.

Gedurende zijn opleiding moet de troep gehard worden. Het gehele streven moet er op worden gericht de soldaat gezond en sterk te maken en de gezonde, sterke soldaat moet ervaren wat het leven te velde onder oorlogsomstandigheden betekent.

Kort gezegd: de opleiding moet realistisch zijn. Onvermijdelijk brengt dat mede, dat er wel eens een ongeluk gebeurt of iemand ziek wordt. Dat moet aanvaard worden. Oorlogvoeren is een gevaarlijk bedrijf en het is vanzelfsprekend, dat opleiding daartoe risico's medebrengt. Natuurlijk mogen die risico's niet onnodig groot worden gemaakt. De grens ligt daar, waar onder bekwame leiding en gunstige omstandigheden geen ongeluk behoeft te gebeuren.

Opleiding met zo veel voorzichtigheid en zo veel veiligheidsmaatregelen, dat de soldaat een onnatuurlijk beeld van de werkelijkheid krijgt, heeft niet tot resultaat een geoefende troep, die de vuurdoop tegemoet durft te gaan, maar een troep, die geen zelfvertrouwen heeft, die bevreesd is, niet alleen voor de vijand maar ook voor zijn eigen wapens en die eerst in de werkelijke strijd het vak zal kunnen leren. Maar dan gaat het tegen een hoge prijs, ten koste van grote, onnodige verliezen en

wellicht ten koste van de overwinning en daarmee van het belang van Volk en Staat.

Realistisch oefenen is essentieel voor elk leger. Realistisch oefenen brengt enkele gevaren mede, maar de ongelukken, die gebeuren, zijn dubbel en dwars verantwoord; zij redden het leven van het honderdvoudige, misschien wel duizendvoudige, aantal kameraden. In Nederland zijn wij nog niet zo ver. De vrees voor ongelukken is nog te groot, terwijl het dragen van de verantwoordelijkheid voor een enkel ongeval in de regel heel wat zwaarder weegt, dan voor een goede geoefendheid en het scheppen van de mogelijkheid om bij oorlog verliezen te beperken.

Het is begrijpelijk en menselijk; de moeilijkheden immers over een ongeluk staan direct voor de deur, terwijl onvoldoende geoefendheid en onnodige verliezen eerst later zullen blijken, als .... er ten minste een oorlog komt.

Maar ook deze onjuiste instelling moet en kan veranderen. Daarvoor is het echter nodig, dat de band tussen leger en volk nauw en hecht is en het volk en zijn vertegenwoordigers begrijpen, dat een goede geoefendheid een conditio sine qua non is en deze slechts kan worden verwezenlijkt door voldoende lang en realistisch te oefenen. Als dat besef er eenmaal is, zullen er geen ongegronde verwijten meer komen tegen de voor een ongeval verantwoordelijke autoriteiten en zullen deze beter hun werkelijke en grotere verantwoordelijkheid kunnen dragen.

Vanzelfsprekend is realistisch oefenen slechts mogelijk onder leiding van uiterst deskundig kader. Deskundig kader krijgt men op zijn beurt eerst wanneer het militaire beroep een geacht en gewaardeerd beroep is, wanneer de omstandigheden van het militaire personeel zodanig zijn, dat de besten in den lande bereid zijn hun krachten aan het leger te geven.

Ook hier dus speelt de band tussen leger en volk weer een belangrijke rol.

Realistisch oefenen eist oefenterreinen, terreinen, die zodanig van aard en omvang zijn, dat geoefend kan worden onder oorlogsomstandigheden. Ons land is niet rijk voorzien van dergelijke oefenterreinen. Zijn betrekkelijk kleine oppervlakte is voor het overgrote gedeelte in cultuur gebracht, terwijl zelfs tegen het gebruik van niet in cultuur gebrachte grond voor militaire oefeningen allerwege de grootste bezwaren rijzen.

Het ene terrein is van grote betekenis voor het broeden van zeldzame vogels, op het andere groeien bijzondere gewassen, die nergens anders groeien; weer andere terreinen moeten behouden blijven als natuureservaat of vakantiegebied. Practisch geen terrein in Nederland kan zonder grote, van alle zijden oprijzende, moeilijkheden tot militair oefenterrein worden bestemd. Ook hier spreekt weer het enorm belang van hechte en stevige banden tussen leger en volk, van begrip en vertrouwen. Bestaat dat, dan volgt de overtuiging, dat oefenterreinen voor een leger nodig zijn als brood en zullen de klanken verstommen, die zich tegen elk gebruik van terreinen door het leger verzetten.

ad 4e. *Een gezonde krijgstucht en een hoog moreel.*

Tucht, krijgstucht, is nog steeds en zal ten eeuwige dage blijven het fundament van elk leger. Zonder tucht is een leger onbestaanbaar;

tucht is niet te vervangen. Een generaal, die een leger of een legeronderdeel beveelt, die de verantwoordelijkheid voor de aanvoering daarvan draagt en dus ook verantwoordelijk is voor de resultaten van het gebruik, moet er rotsvast op kunnen rekenen, dat zijn bevelen juist en snel worden uitgevoerd. Krijgstucht vraagt onvoorwaardelijke gehoorzaamheid. Maar zij vraagt dit van denkende mensen, niet van machines; van mensen mag de tucht ook geen machines maken.

Gezonde discipline moet opgebouwd worden, opgebouwd op het fundament van begrip en vertrouwen. De soldaat moet weten, waarom hij soldaat is en waarom van het leger of het legeronderdeel het een of ander wordt gevraagd. Steeds moet dan ook getracht worden om het hoe of waarom duidelijk te maken. Hij zal dan in staat zijn zich met hart en ziel aan de uitvoering van zijn taak te geven. Nimmer mag deze houding leiden tot het afhankelijk stellen van al of niet uitvoering van bevelen van het inzicht van degenen, die het bevel krijgt; hem moet evenzeer duidelijk worden gemaakt, dat het nu eenmaal niet mogelijk is altijd alles uit te leggen en toe te lichten en dat steeds voorop moet staan: correcte en snelle uitvoering der bevelen.

Daartoe kan de militair opgevoed worden, waarbij de straffen slechts gehanteerd worden tegen hen, die niet op andere wijze tot de ware zin voor krijgstucht gebracht kunnen worden.

Wanneer een goede voorlichting van het hoe en waarom van het leger aan de soldaat wordt gegeven, wanneer hij vertrouwen in de deskundigheid van zijn chefs heeft en wanneer hij weet, dat het volk achter hem staat, dan zal voldaan zijn aan de voornaamste voorwaarden voor een hoog moreel van het leger. Dan immers zullen hem ook de geoefendheid en de bewapening en uitrusting, die hij behoeft, niet zijn onthouden, terwijl dan tevens de basis is gelegd om in zijn geestelijke zowel als in zijn lichamelijke verzorging zo goed mogelijk te voorzien.

Het moreel van de troep, onmisbare voorwaarde om met die troep iets te bereiken, wordt dus opgebouwd uit velerlei bouwstoffen, waarvan er geen enkele vergeten dient te worden.

ad 5e. *Goede bewapening en uitrusting, met dien verstande, dat bewapening en uitrusting voldoen aan de eisen, die uit de doelstelling voortvloeien.*

Na hetgeen hiervoor is gezegd, behoeft deze voorwaarde nauwelijks verdere toelichting. Een onvoldoende bewapening en uitrusting, waardoor het twijfelachtig wordt of het leger wel aan zijn doelstelling zal kunnen beantwoorden, brengt op zich zelf reeds het grote gevaar van een nederlaag, maar veroorzaakt evenzeer, dat de soldaat het vertrouwen verliest en daardoor zijn moreel kwijtraakt, terwijl ook het volk geen voldoende waardering voor het leger, dat toch niets zou kunnen bereiken, kan blijven koesteren. Het leger raakt dan in de vicieuse cirkel met alle gevolgen van dien.

ad 6e. *Paraat op het ogenblik, waarop een beroep op het leger wordt gedaan.*

Een uit dienstplichtigen gevormd leger bestaat in tijd van vrede slechts uit een kern, nodig voor de voorbereiding van de mobilisatie en

de meest dringende voorbereiding van de uitvoering van de oorlogstaak, terwijl het voorts een groot opleidingsinstituut is. Eerst door de mobilisatie wordt het leger op voet van oorlog gebracht en komt daardoor in de staat van paraatheid, die nodig is om zijn taak te kunnen vervullen. Een mobilisatie kost tijd. Na hetgeen hiervoor over de heden-daagse en toekomstige doelstelling van het leger is gezegd, zal het duidelijk zijn, dat ik van oordeel ben, dat ook in tijd van vrede een zekere mate van paraatheid doorlopend noodzakelijk is. Bij het vaststellen van de omvang en de organisatie van het leger zal daarmede ernstig rekening moeten worden gehouden.

ad 7e. *Het vertrouwen heeft van het Nederlandse volk en daarmede als het ware één geheel vormt.*

De lezer zal ervaren hebben, dat deze voorwaarde als het ware als een rode draad door mijn gehele betoog heeft gelopen. Ik ben dan ook vast overtuigd, dat het voldoen hieraan van primair belang is en dat, wanneer aan deze voorwaarde voldaan zal kunnen worden, alle andere problemen (het financiële, dat der bewapening en uitrusting, der geoefendheid, het probleem van het deskundig kader, van de tucht, van het realistisch oefenen, de moeilijkheid van de oefenterreinen en vooral het moreel van het leger en van de enkele man) zullen kunnen worden opgelost.

En bij het streven om te voldoen aan deze zo uitermate belangrijke voorwaarden hebben wij, die tot de K. L. behoren, zonder onderscheid van rangen en functie, allen een groot en belangrijk aandeel.

Ik hoop, dat ieder zich dat realiseren zal en bereid is er ook naar te handelen.

Boekbespreking

DE VEROVERING VAN VENUS door
CLAUDIUS.

Uitg. Vliegwereld-Bibliotheek.

Na de ongelijke strijd tegen de Jappen te hebben gestreden „belandt” de oorlogsvlieger der Nederlandsch-Indische Militaire Luchtvaart Jaap Marsman, op het plateau van de Vulkaan de Pandajan en maakt daar kennis met Piet Beterbest en.... „de Gnurk” — een ingenieus geconstrueerd projectiel, dat uitgerust is met een terugstartmotor, welke de gecontroleerde energie van atoomsplitsing in beweging weet om te zetten. Op het moment dat de Jappen het proefstation naderen gaan Beterbest, Marsman en.... de heldin in het projectiel dat met een phantastische

snelheid start en.... de reis door de wereldruimte is aanvaard, met als doel de planeet Venus.

Claudius — een gedegeneerd type van een laat-Romein — welke de wederwaardigheden van deze reis te boek stelt — geeft een pakkend verslag — waarin tevens blijkt dat de laat-Romeinen zeker niet van humor gespeend zijn. Ook de belevenissen op Venus en de toch enigszins ontvullende thuis-komst — te midden van de „nieuwe adel” en andere kenmerken van het goede vaderland in 1945 zullen de lezer blijven boeien tot het einde, dat tevens een „happy end” is. Een spannend boek voor de rijpere jeugd. J.

DE MIJNENSCHOOL

door A. J. J. M. RIJSSENBEEK, *Reserve Eerste Luitenant der Artillerie,
Hoofdinstructeur aan de Mijnschool.*

Geschiedenis:

Tot de onderdelen van de Koninklijke Landmacht, die terstond na het binnentrekken der geallieerde legers werden gevormd, behoort de Mijnschool. Als oprichtingsdatum kan worden gesteld *December 1944*, terwijl de eerste cursus in het leggen en opruimen van landmijnen aanving op 1 Januari 1945.

Aanvankelijk begon de Mijnschool haar taak op bescheiden schaal; de Staf bestond uit één officier-instructeur, tevens detachementscommandant, twee onderofficieren-instructeur en enig technisch personeel voor teken- en stencilwerk. Allen waren afkomstig uit de op dat ogenblik in oprichting zijnde „Netherlands Bombdisposal Company”. De leerlingen, ten getale van 20 man per cursus, waren afkomstig van de verschillende in die tijd bestaande onderdelen der Nederlandse Strijdkrachten.

Moelijkheden met materiaal en legering en gebrek aan opleidingservaringen waren de redenen, waarom de „Mijnschool” aanvankelijk gedetacheerd werd als een „Dutch Wing” bij de R.E. Trainingschool (21 Army Group, B.L.A.), welke gelegerd was aan de Belgische kust te Knocke. Hier konden de Nederlanders onder ervaren, Brits toezicht de grondslagen leggen voor een zelfstandige Mijnschool. De Britse opleidingservaringen werden bestudeerd en — zo nodig aangepast aan de Nederlandse mentaliteit — overgenomen bij het onderwijs aan de Nederlandse leerlingen.

De Engelsen waren zeer behulpzaam en uitermate sympathiek; zij hielpen, waar zij konden en hadden een open oor en oog voor alle moeilijkheden bij de heroprichting van de Nederlandse Strijdkrachten. De Mijnschool is hen in geestelijk en stoffelijk opzicht grote dank schuldig.

In Juli 1945 deed zich de noodzaak gevoelen om grotere aantallen leerlingen te kunnen verwerken per cursus, temeer daar met de oprichting van de M.M.O.D. begonnen werd. De twee infanterie-bataljons, die ter beschikking waren gesteld van C.-M.M.O.D., moesten binnen $\pm$ 2 maanden opgeleid worden, hetgeen betekende: 240 leerlingen per cursus. De R.E. Trainingschool kon dit grote aantal leerlingen niet legeren, weshalve de Mijnschool als een zelfstandig onderdeel in de Koninklijke Landmacht werd opgenomen, onder de naam van „Nederlandse Infanterie Mijnschool”; de Staf werd aanzienlijk uitgebreid met instructeurs, personeel voor oefenterreinen en demonstraties, verplegingspersoneel en magazijnpersoneel. Dit waren bijna allen oorlogsvrijwilligers, afkomstig van verschillende onderdelen van de K.L., doch voornamelijk van de beide M.M.O.D.-bataljons, die voor een deel reeds praktische ervaring hadden in het opruimen van mijnen. De R.E.

Trainingsschool stelde een beginvoorraad mijnen, springstoffen en ontstekingsmiddelen ter beschikking van de jonge Nederlandse school.

Van Augustus 1945 af is de Mijnschool dan gevestigd te *Bergen op Zoom in de Oranje Nassaukazerne*; als oefenterrein werd de Zuidgeesterheide (6 KM. ten Z. van de stad) aangewezen. Na de opleiding van het M.M.O.D.-personeel werden cursussen gegeven aan allerlei onderdelen der K.L., voornamelijk evenwel aan de Pioniers. Deze cursussen waren niet allen aaneengesloten en volledig bezet wegens een in die tijd, helaas, nog geringe belangstelling in het mijnenwapen en de korte opleidingstermijn voor het personeel van 1 Divisie en 2 Divisie.

Thans worden de oorlogsvrijwilligers in de Staf van de Mijnschool langzamerhand vervangen door reserve- en dienstplichtig personeel van het Wapen der Pioniers, terwijl het in de bedoeling ligt om de sleutelposities door beroepspersoneel te doen innemen. Hierdoor kan de opleiding ongehinderd voortgang vinden. In L.O. no. 269 van 1947

Overzicht werkzaamheden Mijnschool:

Tijdvak 1 Januari 1945 t/m 5 December 1947.

A. Leerlingen:

	Off.	O.O.	kpls. en mansch.	Totaal	Percentage van het totaal
<i>Landmacht:</i>					
Infanterie	137	372	2113	2622	41%
Artillerie	18	48	195	261	4%
Cavalerie	2	24	145	171	3%
Kon. Maréchaussee	—	9	2	11	—
Pioniers	47	135	2888	3070	47%
Pontoniers	3	11	45	59	1%
Verbindingsdienst	—	47	69	116	2%
<i>Zeemacht:</i>					
Mariniers	—	—	90	90	2%
<i>Luchtmacht:</i>					
Luchtvaarttroepen	8	17	3	28	1/2%
Totaal: (in aantallen)	215	663	5550	6428 ¹⁾	100%
Totaal: (in percenten)	3%	10%	87%	100%	

1) Bovendien enige officieren en onderofficieren, tewerkgesteld bij Generale Staf en D.K.G.

B. *Cursus-soorten en -aantallen en bezetting:*

Jaar	Cursus van 9 dagen			Cursus van 5 dagen			Totaal		
	Aantal	Leerl.	Gem.	Aantal	Leerl.	Gem.	Aantal	Leerl.	Gem.
1945	18	1278	71	7	125	18	25	1403	56
1946	15	895	60	17	1385	80	32	2253	70
1947 ²⁾	18	1860	103	8	924	115	26	2784	107
Totaal	51	4033	79	32	2407	75	83	6440	77

2) Tot en met 5 December 1947.

C. *Resultaten:*

Gemiddelde cijfers	Cursus 9-dagen	Cursus 5-dagen
Hoogste cursusgemiddelde voor KENNIS	91	80
Laagste cursusgemiddelde voor KENNIS	60	54
Hoogste cursusgemiddelde voor PRACTIJK	80	75
Laagste cursusgemiddelde voor PRACTIJK	64	60
Hoogste cursusgemiddelde voor INSTRUCTIE-CAPACITEIT	76	72
Laagste cursusgemiddelde voor INSTRUCTIE-CAPACITEIT	62	59

werd de huidige naam en de organisatie van de Mijnschool vastgelegd en is de leerlingen-capaciteit gesteld op 120 leerlingen per cursus. De Mijnschool heeft intussen zeer veel te danken aan het toegewijde, harde werken van alle oorlogsvrijwilligers, die ieder oprecht hun best hebben gedaan om deze school tot iets goeds te maken.

Doel:

De opleidingsdirectieven ontvangt de Mijnschool van de Directeur der Pioniers. Dit betekent echter niet, dat personeel van andere Wapens en Dienstvakken van de cursussen is uitgesloten. Integendeel, het volgen van een Mijncursus zou *verplicht* gesteld moeten worden voor allen, die behoren tot:

1. de *kaderleden* van het Wapen der Pioniers;
2. de *soldaten* van het Wapen der Pioniers;
3. de *kaderleden* van de andere Wapens en Dienstvakken;
4. de *Infanterie-pioniers*;
5. de *soldaten-mijnspecialist*, die uit het normale personeel van de andere Wapens en Dienstvakken behoren te worden opgeleid ten getale van 5 man per compagnie of overeenkomstig onderdeel.

De meest voor de hand liggende reden voor deze stelling is: „Mijnen zijn niet „Pionier-gevoelig”; zij detoneren ook, wanneer een Artillerist, een A.A.T.-chauffeur, een Veldprediker of een Officier van Gezondheid er op trapt!” *Iedereen* moet dus reeds in vreedstijd voorbereid worden op deze risico's van de oorlogstijd. De Pionier, die al overbelast is met zijn andere taken (bruggenbouw, wegeaanleg, vernielingen, etc.) is niet in staat op ieder willekeurig ogenblik mijnen te leggen en op te ruimen ten behoeve van andere onderdelen.

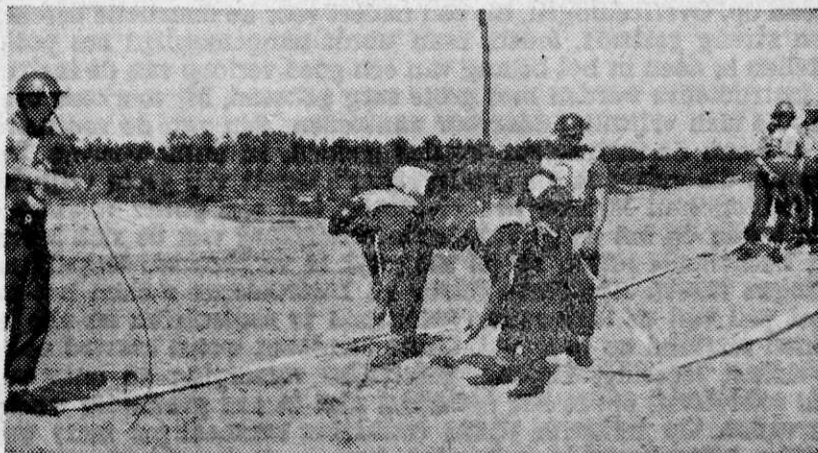
Overeenkomstig bovengenoemd beginsel worden drie soorten cursussen gegeven:

- 1) *Serie A* voor Officieren (adspirant-officieren inbegrepen):
  - type 1: Wapen der Pioniers, Infanterie-pioniers;
  - type 2: Andere Wapens en Dienstvakken.
- 2) *Serie B* voor Onderofficieren (adspirant-onderofficieren inbegrepen):
  - type 1: Wapen der Pioniers, Infanterie-pioniers;
  - type 2: Andere Wapens en Dienstvakken.
- 3) *Serie C* voor Korporaals en Manschappen:
  - type 1: Wapen der Pioniers, Infanterie-pioniers, Specialisten;
  - type 2: Andere Wapens en Dienstvakken.

Iedere cursus omvat: mijnen leggen, mijnen opruimen, mechanismen en valstrikkladingen, doch de leerstof wordt behandeld vanuit de verschillende gezichtspunten.

Daar één verkeerde handeling onmiddellijk levensgevaar betekent bij landmijnen en valstrikkladingen, is een goede, volledige opleiding voor de specialisten *vereist*. Bij het onderdeel kan deze wegens gebrek aan instructeurs en materiaal doorgaans niet plaats vinden, terwijl een centrale opleidingsschool voor de uniformiteit van de training absoluut *noodzakelijk* is. De Mijnschool kan het beste vergeleken worden met de Gasschool, met dit verschil echter, dat op de Mijnschool thans ook de soldaten-specialist worden getraind.

Ten behoeve van de algemene mijnenopleiding van het personeel, dat niet in aanmerking komt voor het volgen van een cursus aan de Mijnschool, wordt het *kader* van die onderdelen op de mijnen cursus tevens beoordeeld op zijn instructie-capaciteit. De onderdeelcomman-

dant kan daardoor gemakkelijker uit zijn kader de bekwaamste „mijnen“-instructeurs selecteren.

Door het volgen van *herhalingscursussen* blijft het kader, dat bij de onderdelen optreedt als mijnen-instructeur, voortdurend op de hoogte van alle mijnennieuws, hun kennis wordt weer opgehaald en er kan een vruchtbare, verfrissende uitwisseling plaats vinden van de verschillende opleidingservaringen.

Opleidingsbeginselen:

Bij de opleiding aan de Mijnschool wordt uitgegaan van de volgende stellingen:

1. Het volgen van de cursus is voor de leerling in letterlijke zin een *levensbelang*.
2. Iedere leerling is een *individu* met eigen karakter, mogelijkheden en moeilijkheden en moet als zodanig worden behandeld.

Beide genoemde stellingen zijn als volgt uitgewerkt:

1. Ten aanzien van het stafpersoneel:

Iedere man van de schoolstaf moet ervan doordrongen zijn, dat vele mensenlevens zullen afhangen van de wijze, waarop hij zijn taak uitvoert. Iedereen moet dus zijn persoonlijke belangen ondergeschikt weten aan het belang van een goede instructie. Alle opdrachten moeten derhalve uiterst nauwkeurig worden uitgevoerd in het besef van verantwoordelijkheid tegenover derden.

Het personeel is verdeeld in drie groepen, die ieder hun eigen taak hebben: instructie, verpleging, administratie. De Commandant treedt beslissend en coördinerend op tijdens de dagelijkse besprekingen met de „hoofden van dienst“.

Iedereen moet het werk en de moeilijkheden van anderen, die voor hetzelfde doel (een goede instructie) werken, waarderen en deze waardering ook metterdaad tonen.

Iedere man wordt zoveel mogelijk geplaatst in de voor hem geschikte functie, waarin hij zich thuis voelt en waarin hij zijn krachten zoveel mogelijk kan ontplooiën. Aan een ieder wordt, zoveel mogelijk verant-

woordelijkheid gegeven: de meerderen treden meer regelend dan controlerend op. Overtredingen, die een nadeel voor de instructie betekenen, worden streng gestraft. Iedere man wordt aangemoedigd om positieve voorstellen te doen in het belang van een goed verloop van de instructie.

De instructeurs worden met grote zorg gekozen, bij voorkeur uit diegenen, die zich vrijwillig daarvoor aanbieden. Een van de voornaamste eisen, die aan de instructeur worden gesteld, is: enthousiasme. De instructeurs, die optreden als „onderwijzer”, wordt vrij grote vrijheid gegeven buiten hun lesuren in het belang van een goede voorbereiding van de lessen en om de geestdodende uitwerking van de zich iedere 14 dagen herhalende lessen zoveel mogelijk te voorkomen. Dagelijkse besprekingen tussen Hoofdinstructeur en Instructeurs maken het mogelijk het peil van de instructie voortdurend te controleren en alle moeilijkheden terstond op te lossen. Grote aandacht wordt besteed aan verlof, voeding, legering, kleding, geestelijke verzorging en ontspanning van de schoolstaf, opdat het personeel niet in een geesteloze werksleur zal vervallen. Op geregelde tijden (minstens eenmaal per jaar) worden feestelijke bijeenkomsten gehouden tussen Commandant, Officieren, Onderofficieren, Korporaals en Manschappen, waardoor een „teamspirit” ontstaat, die stimulerend werkt bij het vervullen van de dagelijkse taken van een ieder. De geschiedenis, betekenis en prestaties van het onderdeel worden levendig gehouden bij het personeel.

2. *Ten aanzien van de leerlingen:*

Hard werken tijdens de cursus wordt geëist maar de redenen worden tevens vermeld. De volledige aandacht van de leerlingen wordt geconcentreerd op de cursus. Zij zijn vrijgesteld van wacht- en wekdiensten, van corveeën en van gezamenlijke werkappèls. Verlof wordt tijdens een cursus niet gegeven. Avondpermissie wordt niet verleend gedurende de eerste vier lesdagen. De voeding is uitstekend en de legering zo goed als de omstandigheden het toelaten.

De leerlingen worden tijdens de lesuren beschouwd en behandeld als „leerling”, onafhankelijk van hun rang. Zelfstandig denken wordt zoveel mogelijk in de hand gewerkt en vragen worden aangemoedigd, doch aan het einde van de les. De leerlingen worden welwillend bejegend en hen wordt duidelijk gemaakt, dat de instructeurs er zijn in hun belang. De instructeur is te allen tijde bereid om zijn leerlingen te helpen met moeilijkheden, ook al moet dit gebeuren in „eigen tijd”.

Bij de aanvang van de cursus krijgt de leerling een overzicht van de cursus, een programma en een mededelingenblad, waarin de voor hem belangrijke gegevens staan (maaltijden e.d.). Iedere leerling wordt gevraagd om positief mee te werken tot verbetering van de cursus door te vermelden, wat z.i. een nadeel is en wat z.i. een voordeel zou zijn. Alle leerlingen krijgen terstond het vertrouwen van de instructeurs, doch deze treden onmiddellijk en streng op tegen misbruik. Het initiatief wordt aangemoedigd, doch onopvallend door de instructeurs gekanaliseerd. De leerling wordt zoveel persoonlijke vrijheid gelaten als overeenkomt met het belang van de cursus, de samenleving en de krijgstuicht.

De leerlingen zijn verdeeld in instructie-pelotons van 20 man, waardoor aan ieder afzonderlijk voldoende aandacht kan worden besteed. Een wedstrijdgeest tussen de verschillende instructie-pelotons en tussen

de onderdelen, waarvan de leerlingen afkomstig zijn, wordt gestimuleerd. De beste leerling van iedere klas (instructie-peloton) ontvangt een „diploma”, terwijl in ieder leslokaal een „erelijst” van beste leerlingen hangt.

Tijdens de praktische oefeningen dragen de leerlingen een genummerde armband, waardoor de instructeur hen ongemerkt kan beoordelen. De leerlingen moeten een examen afleggen aan het einde van de cursus, hetwelk stimulerend werkt, daar de persoonlijke resultaten per klasse bekend gemaakt worden tijdens het laatste uur. Ieder instructie-peloton heeft zijn eigen leslokaal en behoudt dit gedurende de gehele cursus. Alles wat de belangstelling van de leerling kan vermeerderen wordt benut. Straffen worden hierbij als laatste middel toegepast.

3. *Ten aanzien van de cursus:*

Aan het zorgvuldig overwogen lesrooster wordt onverbiddelijk de hand gehouden. Per dag worden 7 lessen van 60 minuten gegeven, waarvan de laatste 10 minuten rust. Tussen de morgenlessen wordt een half uur pauze gehouden. Op de Zaterdagmiddag, welke in de cursus valt, worden de lessen voortgezet. Gemiddeld geeft iedere instructeur 34 uur les per cursus. De leerlingen worden per voertuig naar het oefenterrein vervoerd. Het programma is compact en zwaar, doch er wordt geen tijd verloren met wachten e.d.

De leerstof is in een zo logisch mogelijke volgorde verdeeld over het programma. Ieder onderwerp wordt volledig afgewerkt, alvorens aan een volgend onderdeel van de leerstof wordt begonnen. Herhalingen komen voor aan het einde van ieder deel, evenals aan het einde van de cursus. Halverwege de cursus is reeds een examen ingelast om de studie-ijver van de leerlingen te kunnen controleren. De volgorde: theorie—demonstratie—praktijk, wordt zoveel mogelijk gehandhaafd in het lesrooster. De leerstof is in verhouding tot het aantal lessen (70) zeer uitgebreid, daar b.v. 58 verschillende mijnen en ontstekers worden behandeld.

De meest moderne instructie-methoden en -middelen worden toegepast. Aan het „motief” wordt bij het behandelen van ieder onderwerp een ruime plaats gegeven. Door de eigen, praktische ervaring van vele instructeurs wordt de stof realistisch voorgedragen. Tijdens de lessen is een absolute stilte in de kazerne verplicht. Door de examens wordt het peil van de cursussen gecontroleerd. De oorzaken van minder gunstige resultaten worden het eerste bij de School zelve gezocht.

Per instructie-peloton zijn drie instructeurs ingedeeld, waarvan er een tevens optreedt als verantwoordelijk commandant. De instructie-pelotons zijn zo klein mogelijk gehouden om de uitleg van de mechanismen beter tot zijn recht te doen komen. De afzonderlijke mijnen en ontstekers worden steeds in dezelfde volgorde behandeld: naam, gebruik, beschrijving, werking, wapenen, scherpstellen, veiligstellen, ontwapenen, bijzonderheden.

De praktische oefeningen zijn gesplitst in: oefeningen met de instructeur als leider en oefeningen, waarbij de leerling zelfstandig werkt en de instructeur slechts „heipt”, wanneer grove fouten worden gemaakt. Na de oefening vindt een bespreking plaats, waarbij de fouten worden aangestipt. Bij deze oefeningen wordt gewerkt met leeggemaakte mijnen.

doch met scherpe ontstekers. Valstrikladingen worden door de instructeurs in de leslokalen opgesteld om de leerlingen te leren voortdurend op hun hoede te zijn.

Instructie-middelen en -methoden:

Naast de normale instructiemethoden, als vermeld in het artikel „De Instructeur” door H. J. van der Meer, in *De Militaire Spectator* van Februari 1947, heeft de Mijnschool een aantal min of meer speciale instructiemiddelen tot zijn beschikking.

1. Ieder *leslokaal* beschikt over een bord, gekleurd krijt en een aanwysstok; daarnaast is een bordje aanwezig, waarop te lezen is, welke lesdag het die dag is. Van mijn detectors, legmethodes en opruimmethodes zijn speciale wandplaten beschikbaar ter verduidelijking van de theorie; gedeeltelijk opgehangen in het leslokaal geven deze een zakelijke, doch aangename sfeer; het leslokaal wordt schoongehouden door het stafpersoneel van de Mijnschool; aan verlichting, ventilatie en plaatsruimte wordt bijzondere aandacht besteed.
2. In het leslokaal is een instructietafel (zo mogelijk op een verhoging) voor de instructeur; op de tafel bevindt zich een *plattegrond* van het lokaal, waarop de namen der leerlingen zijn ingevuld.
3. Zo mogelijk zitten niet meer dan drie leerlingen aan één tafel; op iedere tafel zijn asbakken aanwezig.
4. Van iedere landmijn en ontsteker is een grote, *gekleurde instructieplaat* in het leslokaal aanwezig; de mijn of ontsteker is in doorsnede en in aanzicht hierop afgebeeld; de kleurkeuze is principieel volgehouden, b.v. alle slagpinnen rood, e.d.
5. Van iedere landmijn en ontsteker zijn twee *modellen* (originele exemplaren zonder springstof) in het leslokaal aanwezig, waarvan er een bestemd is voor de leerlingen om deze te betasten en om zich op te oefenen en de andere door de instructeur tijdens de theorie gebruikt wordt als demonstratie-object.
6. In ieder leslokaal is een „*voelbak*” tevens lessenaar; dit is een bak, die van boven is afgedekt, aan de voorzijde twee gaten heeft en open is aan de achterzijde. In deze bak wordt een mijn geplaatst en de leerling moet hem ten aanschouwe van de klas op gevoel veilig stellen, etc.
7. In een *herkenningslokaal* legt de leerling een proef af om $\pm$ 20 verschillende mechanismen op gevoel te herkennen; 40 aaneensluitende „voelbakken” maken het mogelijk om 40 leerlingen per 30 minuten te examineren.
8. In het *museum*, dat tijdens de lesuren bezocht wordt en zonodig ook buiten de lesuren geopend is voor belangstellenden, vindt de leerling een verzameling van bijna alle bekende mijnen en ontstekers; de modellen zijn „gelegd” te zien, in doorsnede en als volledig model, terwijl zo mogelijk ook de verpakking aanwezig is. Maquettes van doorgangen door mijnenvelden, van mijnenvelden, etc. maken het geheel aantrekkelijker en instructiever. Hier krijgt de leerling een indruk van de mogelijkheden van het mijnenwapen.
9. Na de theorie krijgen de leerlingen een *demonstratie*, die wat betreft het leggen en opruimen gegeven wordt op het „demonstratieterrein”,

waar een tribune ten behoeve van de leerlingen is gebouwd (400 personen); hier wordt door het stafpersoneel op overzichtelijke wijze een mijnenveld gelegd; ieder draagt daarbij het duidelijk zichtbare nummer van zijn functie; een en ander wordt nog ge-expliqueerd door een instructeur. Ook worden demonstraties gegeven van de uitwerking van de voornaamste soorten mijnen.

10. *Instructiefilms* onderstrepen het geleerde nogmaals; helaas, is geen eigen projectietoestel aanwezig, terwijl ook „filmstrips” en de daarvoor nodige toestellen nog niet aanwezig zijn.
11. Het *examen* bestaat uit: een proef in de verschillende handelingen met een mijn op gevoel; een proef in het herkennen van 20 mijnen op gevoel in 20 minuten; een proef in het herkennen van 20 mijnen (waarvan geen model aanwezig is) aan hun silhouette in 20 minuten; het beantwoorden van 40 vragen over verschillende onderwerpen (doorgaans kan volstaan worden met een enkel woord als antwoord); het kader krijgt daarboven nog enige tactische problemen op te lossen.
12. De praktische oefeningen bestaan uit:
  - a. het leggen van een regelmatig mijnenveld;
  - b. het leggen van een regelmatig mijnenveld *bij nacht*;
  - c. het leggen van een tijdelijk beschermingsveld;
  - d. het leggen van een onregelmatig mijnenveld;
  - e. het verkennen van een vij. mijnenveld *bij nacht*;
  - f. het doorbreken van een vij. mijnenveld;
  - g. het doorbreken van een vij. mijnenveld *bij nacht*;
  - h. het opruimen van een eigen mijnenveld.
13. De *verhouding* tussen theorielessen en praktijk is doorgaans 3 : 2; door de beperkte cursusduur is deze verhouding vrij ongunstig, vooral voor soldaten.
14. Aan het einde van de cursus wordt de leerlingen gelegenheid gegeven hun *critiek* op de cursus en de Mijnschool te geven, waardoor de mogelijkheid van zelfcontrole voor het stafpersoneel ontstaat.

Conclusie:

De juistheid van bovenstaande beginselen en de doeltreffendheid van de instructie-middelen worden aangetoond door het gunstige oordeel van de leerlingen (Officieren, Onderofficieren en Manschappen), die een cursus volgden en door de goede resultaten, die behaald werden in de loop der jaren. Dit wil echter geenszins zeggen, dat er geen gebreken en fouten zijn, of dat er niets meer te verbeteren valt, doch hoogstens, dat de Mijnschool op de goede weg is.

TER OVERNAME AANGEBODEN

jrg. 1932, 1933, 1938, 1939, 1940, 1941 en 1942 van *De Militaire Spectator*.
Brieven aan Luit.-Kolonel J. K. H. de Roo van Alderwerelt, St. v. 's Gravesandeweg 5, Wassenaar.

Opleiding

voor Beroepsofficieren voor de Personeelsdienst

door A. B. W. v. d. HOOP, *Kapitein der Infanterie*

Toen in het najaar van 1945 de functie van Adjudant-generaal der Koninklijke Landmacht werd ingesteld, was het voor velen nog onduidelijk wat deze functie zou betekenen. De personeelsaangelegenheden waren tot die tijd behandeld bij de betrokken afdelingen van het Ministerie van Oorlog, onder de rechtstreekse leiding van de Secretaris-Generaal van dit Ministerie en er scheen weinig aanleiding de tot nu toe gevolgde lijn te veranderen.

De toenmalige Minister van Oorlog wenste echter in navolging van het Amerikaanse en het Engelse leger de personeelsaangelegenheden in handen van een militaire staf. In het kort was het de bedoeling om de Adjudant-generaal de leiding te geven van alle personeelsaangelegenheden van de personeelsvoorziening af tot personeelszorg in de ruimste zin van het woord.

Het bleek reeds spoedig dat de nieuwe functionaris voor de uitvoering van zijn taak moest beschikken over een eigen staf, waarin de werkzaamheden van de onder hem gestelde afdelingen werden gecoördineerd, het contact met het Hoofdkwartier van de Generale Staf en dat van de Kwartiermeester-generaal werd onderhouden en de plannen voor personeelsbeleid werden ontworpen. Bovendien moesten de werkzaamheden van enkele geheel nieuwe diensten, n.l. Psychologische dienst, Sociale dienst en Afd. R.A.O. in het bestaande apparaat worden gevoegd.

Voor deze nieuwe afdelingen kon worden beschikt over reserve-officieren-specialisten. De staf van de Adjudant-generaal zelf echter moest worden gevormd uit beroeps- en reserve-officieren, die op enigerlei wijze reeds enige practijk in de personeelsdienst hadden verkregen, dan wel bijzondere belangstelling hiervoor hadden. Beroeps-officieren-specialisten waren niet beschikbaar, aangezien bij de Koninklijke Landmacht van vóór 1940 deze specialisten niet aanwezig waren. Er bestond wel een Hogere Krijgsschoolopleiding voor stafofficieren en intendanten, officieren die werkzaam gesteld werden op het Ministerie van Oorlog bij de personeelsafdelingen waren echter geen specialisten of indien zij dit in de loop der tijden wel waren geworden, dan werden zij burgerambtenaar.

De ervaringen van de tweede wereldoorlog hebben aangetoond van hoeveel belang de zuivere personeelsfactor is. In de geallieerde legers stond de zorg voor het moreel bovenaan. De grote zorg die aan selectie, geestelijke gezondheidszorg, ontspanning enz. werd besteed eiste het inschakelen van een groot aantal specialisten op dit gebied. Zolang men in staat van oorlog verkeerde, behoefde de voorziening met deze specialis-

ten geen zorg te baren, men beschikte immers over gemobiliseerde reserve-officieren. Thans echter, wil men dit werk in de toekomst niet verwaarlozen, zullen er beroepsofficieren in deze richting gespecialiseerd moeten worden om de continuïteit in de personeelsdienst te waarborgen.

Weliswaar blijven reserveofficieren als burgerambtenaar nodig voor bijzondere functies, zoals b.v. de wetenschappelijke afdeling van de Psychologische dienst. Dat neemt echter niet weg, dat de beroepsofficieren in de leiding ook enig inzicht in het werk dezer specialisten moeten hebben om dit te kunnen beoordelen.

Het zal derhalve in de toekomst ook in Nederland noodzakelijk zijn dat een aantal beroepsofficieren een hogere vorming voor het personeelsbeleid krijgt. Deze vorming zal er in de eerste plaats op gericht moeten zijn om de betrokkenen een inzicht te geven in de sociale problemen van het Nederlandse volk. Daarnaast is een ruimer inzicht in de psychologie en paedagogiek vereist. Het Nederlandse leger immers wordt gevormd uit dienstplichtigen. Deze dienstplichtigen komen uit alle lagen van het volk en alle politieke en geestelijke richtingen zijn onder hen vertegenwoordigd. Wil het leger niet geheel van het Nederlandse volk vervreemden, dan mogen deze jongemannen niet als automaten uitsluitend militair worden afgericht, doch behoort men rekening te houden met hun geestelijke instelling. De dienstplicht legt een zware last op deze mannen, welke last zoveel mogelijk dient te worden verlicht door sociale voorzieningen en... door menselijk begrijpen. Uiteindelijk komt dit ten goede aan de kwaliteiten van het leger, want naast uitrusting en opleiding behoort de morele weerkracht bovenaan te staan. Vergelijken wij hiermede de ontwikkeling in het bedrijfsleven, dan zien wij ook daar dat niet alleen de technische en de economische leiding in handen van vaklieden zijn gelegd, doch dat ook de personeelsaangelegenheden hoe langer hoe meer worden opgedragen aan speciaal hiervoor gevormden.

Weliswaar is bij de personeelsleiding ook met gezond verstand en aangeboren sociaal gevoel iets te bereiken, maar lang niet iedere beroepsofficier heeft dit aangeboren gevoel in voldoende mate en indien hij zich op een verdere studie van zuiver militaire zaken heeft geworpen, heeft hij niet de tijd en de gelegenheid om de meer buiten het militaire leven liggende sociale problemen aan te pakken. Derhalve zal hem de gelegenheid moeten worden geboden zich juist in deze richting verder te bekwamen.

De vraag is nu op welke wijze dit zal kunnen geschieden. Naar mijn mening is een studie aan een hogeschool te prefereren boven een eventueel in te stellen cursus aan de Hogere Krijgsschool. Ten eerste zou de betrokkene aan de hogeschool behalve theoretisch, ook door de aanraking met medestudenten, practisch in aanraking komen met de te bestuderen vraagstukken. Ten tweede zou deze studie ongetwijfeld belangrijk goedkoper zijn dan een speciaal voor militairen op te richten cursus, nog afgezien van het feit of voor een zodanige cursus uit het tot nu toe geringe aantal beschikbare leerkrachten de nodige docenten zouden kunnen worden gevonden.

Ik meen dat de volgende vakken voor deze studie onmisbaar zijn:

Psychologie,
Sociale (bedrijfs-) paedagogiek,
Arbeidsrecht en sociale wetten,
Sociologie,

terwijl een Inleiding in de Filosofie van groot belang is voor de algemeen wetenschappelijke vorming van de student. Naast deze vakken zijn enkele specifiek militaire vakken vereist, die b.v. aan de Hogere Krijgsschool zouden kunnen worden gegeven, dit zijn: legerorganisatie en stafdienst.

Het aantal der aldus te vormen beroepsofficieren is te gering om er een afzonderlijk dienstvak mede te vormen. Op welke wijze moeten deze officieren dan worden gerecruteerd en welke plaats zullen zij later na beëindiging van hun studie in het leger innemen? Voor deze studie zouden kunnen worden aangewezen officieren van alle wapens en dienstvakken die door aanleg en ambitie voor dit werk voelen. Als eis moet worden gesteld een troepenpraktijk van ten minste 5 jaar en enige ervaring b.v. als bataljonsadjutant. Na beëindiging van de studie kunnen deze officieren te werk worden gesteld bij de Staf van de Adjudant-generaal en overal daar waar behoefte bestaat aan officieren bekend met het personeelsbeleid.

De tewerkstelling in administratieve functies zou niet langer moeten duren dan ongeveer 3 jaar achter elkaar, waarna deze officieren opnieuw enige tijd bij hun wapen of dienstvak zouden moeten dienen, teneinde het contact met het levende mensenmateriaal niet te verliezen. Voor de aldus gevormde officieren zouden dus ook de hogere troepenfuncties openstaan en ook zouden zij uiteindelijk de hoogste functies bij de personeelsleiding kunnen vervullen.

Uit de BUITENLANDSE VAKPERS

VERBINDINGEN VOOR PATTON.

Colonel Elton F. Hammond, U.S.A., die als Hoofd Verbindingsdienst van Generaal George S. Patton Jr., bij al zijn veldtochten fungeerde, geeft in *Signals* (Journal of the Army Signal Association) een overzicht van de ervaringen en werkzaamheden van het Verbindingspersoneel gedurende deze veldtochten.

„Veldslagen”, zo schrijft hij, „worden niet gewonnen door Verbindingstroepen, maar veldslagen, noch oorlogen kunnen worden gewonnen zonder geëigende en tijdige verbindingen. De verbindingsmiddelen zijn op zich zelf van secundaire betekenis, doch het is hun geschiktheid voor de situatie, die doorslaggevend is. Het is de taak van de

Verbindingsofficier te verzekeren, dat de beste beschikbare middelen worden gebruikt. Legers zijn verzamelingen van vechtende „teams” en het succes in de oorlogvoering is het resultaat van „teamwork”. De Verbindingstroepen leveren vele van de bijzonder opgeleide specialisten, die deze teams efficiënt moeten maken. Hun doeltreffend optreden wordt bepaald door hun opleiding, moreel, energie, initiatief, geloof in de gemeenschappelijke zaak, trouw aan de commandant en de wil om samen te werken met anderen, die deel uitmaken van het team. Zij, die dienden onder Generaal Patton, hadden, of verkregen al deze eigenschappen. Zij deelden in elk succes en zij waren er zich van bewust, dat hun commandant de waarde van hun werk kende.”

Fort Benning.

In Januari 1942 was Generaal Patton zeer geïnteresseerd in het monteren van radio-apparaten in de tanks van de 2e Pantserdivisie, toen hem het commando van het 1e Pantserkorps werd opgedragen. Dit Pantserkorps bestond uit een Stafkwartier, het 1e Bataljon Pantserverbindingstroepen en de 2e Pantserdivisie. Aangezien Generaal Patton reeds tevreden was over de opleiding van de 2e Pantserdivisie, concentreerde hij zijn aandacht op zijn Stafkwartier en het Verbindingsbataljon; het laatste was technisch goed opgeleid en werd nu als een militaire eenheid gevormd (vooral in de Mojave Woestijn), het eerste werd door cursussen in bevelstechniek gevormd tot die graad van efficiency en samenwerking, welke kenmerkend werd voor Patton's Stafkwartier.

Afrika.

In Augustus 1942 werd dit Stafkwartier omgevormd en uitgebreid tot het Stafkwartier van de „Task Force A” welke op 9 November bij Fedala, Safi, en Port Lyautey op de Westkust van Frans Marocco landde. De lessen, die de Staf daarbij onuitwisbaar ingeprent werden, waren:

1. Een vlaggeschip (in dit geval de „Augusta” van Admiral Hewitt) moet nooit dienst doen als Stafkwartier van een „Task Force”.
2. Eenheden der Verbindingsstroepen moeten niet te veel verdeeld worden over verschillende schepen van een convooi.
3. Het schip, waarop het Stafkwartier van een Task Force is gevestigd, moet betrouwbare verbindingen naar boven en naar beneden onderhouden totdat betrouwbare faciliteiten aan de wal zijn opgebouwd.
4. Verbindingsstroepen moeten zo vroeg mogelijk landen.
5. In een Task Force moeten verbindingen tot stand worden gebracht en gebruikt vóór de landing.

In December werd het Stafkwartier weer omgevormd tot het 1e Pantserkorps onder de bevelen van het 5e Leger. De Verbindingsstroepen hiervan verzorgden de verbindingen voor de conferentie te Casablanca.

Sicilië.

Maart 1943 werden de voorbereidingen getroffen voor een landing op Sicilië. Gedurende deze voorbereidingsperiode, waarin per dag 200 berichten

langs elektrische weg en meer dan 2000 pakjes ten behoeve van de administratie werden gewisseld en de verst van elkaar gelegen onderdelen op 1100 mijl afstand lagen, werden directe telefoon- en verreschrijververbindingen naar de belangrijkste onderdelen tot stand gebracht, aangevuld met radio, motor-ordonnansen en een dagelijkse luchtordonnans. Twee ervaren Britse officieren kwamen de Amerikanen te hulp om een „J”-dienst te organiseren (luisterdienst om door eigen lager georganiseerde radionetten af te luisteren, de commandant snelle en juiste inlichtingen te verschaffen en de berichtenveiligheid te controleren). Meer dan 19.000 ton verbindingsmateriaal (voor het grootste gedeelte waterbestendig) werd aangevoerd, o.a. 12 radioposten van groot vermogen, gemonteerd in D.U.K.W.'s. Speciale schepen werden ingericht als Stafkwartier voor de „Task Force”, het 2e Legerkorps en drie Infanteriedivisies.

6 Juli 1943 vertrok de „Task Force” van Noord-Afrika, werd omgedoopt in het 7e Leger en zette 4 dagen later bij Geba vaste voet op Sicilië. Onmiddellijk werden verbindingen tot stand gebracht met het 8e Britse Leger, waarbij werd gebruik gemaakt van bestaande lijnen. Vijandelijke saboteurs waren echter zeer actief en vernielden bv. in 24 uur tijds 8 maal een quadruple kabel tussen Palma en Agrigento. Voor de eigen (Amerikaanse) troepen werd voor het 2e Legerkorps een verbindingssas uitgelegd in Noordelijke richting naar Caltanissetta en voor het Provisorische Legerkorps van Generaal Keyes een tweede in Westelijke richting en dan Noord naar Palermo. Dit Provisorische Legerkorps vorderde echter zo snel, dat lijnverbindingen slechts konden worden onderhouden met de 3e Divisie van dit Legerkorps, welke rechtstreeks naar Palermo doorstootte. Eigen veldkabel en quad-verbindingen werden herhaaldelijk door vijandelijke agenten onderbroken. Vaak konden sneller nieuwe luchtlijnen worden gebouwd dan beschadigde bestaande routes gerepareerd. De radio-ontvangst was matig en het berichtenverkeer werd voorts vertraagd door uitzonderlijk lange berichten en door te hoge classificering. De 22e Jul veroverde het Provisorische Legerkorps Palermo, waar het Legerstafkwartier werd gevestigd in het P.T.T.-gebouw; drie dagen later waren alle verbindingen hier geconcentreerd. Nu de Westelijke helft van Sicilië veroverd was, werden alle krachten gericht op de Oostelijke helft; een nieuwe verbin-

dingsas naar het 2e Legerkorps, dat reeds tot Messina was gevorderd, werd uitgelegd. Hierbij werd gebruik gemaakt van spoorwegroutes, die systematisch door de terugtrekkende vijand waren ondermijnd. Aangezien echter al het Verbindingspersoneel was geoefend in het gebruik van mijn detectors, waren de verliezen gering. Twee landingen achter de vijandelijke linies vergemakkelijkten het snelle oprukken van de eigen troepen. Verbindingen met de landingsdetachementen werden verzekerd door middel van de radio D.U.K.W.'s.

Gedurende deze veldtocht op Sicilië, welke 38 dagen duurde, herstelden de Verbindingstroepen 2500 mijl luchtlijn en legden zij 1800 mijl veldsterkabel naast vele mijlen veldkabel. Dagelijks werden bijna 200 berichten, elk van gemiddeld meer dan 100 woorden behandeld. De „J”dienst werkte met succes. De vertiijfersaars verwerkten meer dan 20.000 vijf-lettergroepen per dag. De aanvoer van verbindingsmaterieel geschiedde hoogst doelmatig; eerst verzonden kleine detachementen elke landingsgroep, maar later werd er in Palermo een verbindingsdepôt ingericht, dat distribueerde vanuit opvolgende aanvullingsplaatsen langs de as Palermo-Messina. Kabel, vaak een kritiek artikel, werd steeds tijdig genoeg afgeleverd om tactische moeilijkheden te voorkomen.

De belangrijkste lessen, die de onderzinking hier leerde, waren:

1. In het eerste stadium van voorbereiding, moet reeds een complete „ordre de bataille” bekend zijn.
2. Het Hoofd Verbindingsdienst moet nauwkeurig weten, welke onderdelen der Verbindingstroepen beschikbaar zijn, vóór het operatieplan kan worden vastgesteld.
3. Bijzonder verbindingsmaterieel moet in het eerste stadium van voorbereiding worden aangetrokken, althans aangevraagd.
4. Verbindingstroepen moeten steeds hun materieel zelf inladen en verzellen.
5. In amphibie-operaties moet de sectie Verbindingsdienst van de Staf worden verdeeld in twee echelons, welke elk zelfstandig moeten kunnen werken voor het geval het andere echelon verloren gaat.
6. Alle Verbindingstroepen moeten

degelijk geoefend zijn in het opsporen en onschadelijk maken van mijnen.

7. Er moet meer aandacht worden besteed aan de classificatie van berichten, zowel ten aanzien van de geheimhouding als ten aanzien van de voorrang.
8. Er moet meer aandacht en waardering worden geschonken aan het feit, dat berichtenkantoren en het daartoe ressorterend personeel kritiek belangrijk zijn.
9. Gedurende aanvalslandingen moeten tactische radionetten vrij worden gehouden van administratieve berichten.

De snelheid, waarmee een leger kan oprukken, wordt bepaald door het Verbindingspersoneel. Indien men dit niet erkent of indien men in gebreke blijft voldoende en geëigende Verbindingseenheden ter beschikking te stellen, is het resultaat óf een langzame opmars, welke de vijand in staat stelt in een vertragende terugtocht ons maximale verliezen toe te brengen óf een snelle opmars zonder geëigende verbindingen, met het grote risico in een vijandelijke hinderlaag te vallen.

Het 3e Leger in Groot Brittannië.

Sicilië werd in een Britse en een Amerikaanse sector voor militair bestuur verdeeld. In Januari 1944 werd Generaal Patton van het commando over het 7e Leger ontheven. Hij vloog naar Groot-Brittannië, waar enige weken later een groot gedeelte van zijn Staf zich bij hem voegde om de kern te vormen voor het 3e Leger. Onder de grootste geheimhouding kwamen de rest van het Stafkwartier en de overige onderdelen van het 3e Leger in Groot-Brittannië aan, waar Generaal Patton de troepen van elk belangrijk onderdeel toesprak. Er waren niet voldoende eenheden van de Verbindingstroepen, doch de plannen, welke op hoger niveau waren gemaakt, beletten hierin aanzienlijke veranderingen te brengen.

In het Stafkwartier was elk Afdelingshoofd in de Sectie Verbindingsdienst verantwoordelijk voor de zaken, welke door zijn afdeling geregeld moesten worden. Hij werd aangemoedigd initiatief te nemen en het Hoofd Verbindingsdienst vrijelijk om advies te vragen omtrent zaken welke buiten zijn verantwoordelijkheid vielen of waarover hij niet voldoende ervaring bezat. Evenwel waren zij allen gedwon-

gen overleg te plegen met andere geïnteresseerde secties van het Hoofdkwartier over problemen, welke deze secties ook aangingen. Het resultaat was, dat officieren van de Sectie Verbindingsdienst in het Hoofdkwartier zeer bekend werden en dat misverstanden tot een minimum werden gereduceerd. Omgekeerd pleegden officieren van andere secties vaak overleg met de Sectie Verbindingsdienst. Deze nauwe samenwerking, gebaseerd op ondanciling vertrouwen, was voor een belangrijk gedeelte de oorzaak van het soepele werken van het Hoofdkwartier van het 3e Leger en van het hoge moreel ervan.

De race door Frankrijk.

Enige eenheden van het 3e Leger landden met het 1e Leger op D-day in Frankrijk. De rest landde in Juli 1944, waar het eerste Hoofdkwartier werd gevestigd te Nehou bij Cherbourg. Aangezien de aanwezigheid van het 3e Leger geheim moest blijven, konden slechts lijnverbindingen worden gebruikt welke dan ook in de richting van Avranchen werden uitgebreid.

De 1e Augustus kwam het 3e Leger in actie en verplaatste het Hoofdkwartier zich naar Binjard. Het 8e en 15e Legerkorps stootte naar het Zuiden en na het zuiveren van Avranchen stootte het 8e Legerkorps naar het Westen en het 4e Legerkorps naar het Oosten. De 2e Augustus kwam het 3e Leger in Beauchamps aan, de 7e Augustus kwam het 20e Legerkorps onder de bevelen van het 3e Leger; de volgende dag werd het Hoofdkwartier gevestigd te Poilly en 5 dagen later kwam het 12e Legerkorps in actie, toen het Hoofdkwartier te Andonville werd gevestigd. De aanvoer van kabel werd kritiek en slechts door de bovenmenselijke inspanning van de aanvoerorganisatie van de Verbindingsstroepen kon voldoende worden verkregen om de opmars voort te zetten. Er werd meer kabel verbruikt dan naar voren kon worden gebracht. Het advies om oude kabel in te rollen kon niet worden gevolgd, bij gebrek aan tijd en personeel. Al het lijnpersoneel was nodig om de kabels in voorwaartse richting uit te leggen. Het Hoofdkwartier werd achtereenvolgens gevestigd te La Bocage, Brou, Vrigny, La Chaume, L'Pine, Braquis en Etain, waar bij gebrek aan benzine halt moest worden gehouden. Het 8e Legerkorps te Brest, dan 400 mijl verwijderd lag, ging tenslotte over naar het 9e Leger; het was onmogelijk om over deze af-

stand verbinding met dit Legerkorps te onderhouden.

De methode voor het verplaatsen van het Hoofdkwartier was ongeveer als volgt: Bij aankomst op een nieuwe commandopost, bepaalde Generaal Patton de plaats voor de volgende cp. Het Hoofd Verbindingsdienst liet dan de lijnverbindingen verlengen in die richting, terwijl een vooruitgeschoven groep, welke steeds in radio-verbinding bleef, de juiste plaats uitzocht, als deze op de vijand veroverd werd, en binnen enige uren radio-relay posten installeerde, waarmede telefoon- en telexverbindingen tot stand werden gebracht. Dit punt werd de „Gelukkige Voorpost” genoemd. Als het zeker was, dat volledige lijnverbindingen naar dit punt in dienst waren, verplaatste het voorste echelon van het Stafkwartier (commandopost) zich hierheen en werd het gehele proces herhaald. De vorige commandopost werd dan „Gelukkige Achterhoede”. Aangezien de „Gelukkige Achterhoede” zich niet met elke sprong van de commandopost verplaatste, waren de verbindingen van de commandopost vaak zowel naar voren als naar achteren zeer lang.

De 25e September moest het 3e Leger halt houden bij gebrek aan benzine en kreeg het een agressieve verdediging tot taak. Anders had het waarschijnlijk Metz zonder grote verliezen kunnen nemen, want de vijand was toen grondig gedesorganiseerd.

Nu konden de Verbindingsstroepen hun werk perfectionneren. Hangende lijnen werden gebouwd naar elk Legerkorps en zo ver mogelijk langs de eigen as van beweging. De U.K.G. secties verbeterden de opstellingen van hun posten, waardoor veel materieel vrij gemaakt werd voor een eventuele opmars. Een aanzienlijke hoeveelheid kabel werd ingerold en hersteld. Het personeel van de berichtenkantoren werd geoefend en kreeg het veel drukker, aangezien nu weer een prompte, nauwkeurige en doelmatige bediening van de telefoondienst werd geëist. Het 15e Legerkorps werd vervangen door het 3e Legerkorps, het Hoofdkwartier verplaatst naar Nancy en de Siegfriedlijn langzaam maar zeker benaderd. De lijnverbindingen waren prachtig gereed en het 3e Leger had practisch perfecte verbindingen naar al haar eenheden, naar het naasthogere Stafkwartier en naar de nooit bezette toekomstige commandopost te St. Avold.

De Duitse doorbraak.

De 16e December kwam de vijandelijke doorbraak in het gebied van het 5e Leger en het 3e Leger werd ingezet om de vijand op de Zuid- en West-flank vast te houden en dan terug te drukken. Dank zij het complete systeem van verbindingen konden de eenheden prompt worden losgemaakt en naar het nieuwe operatiegebied worden gedirigeerd. Het Hoofdkwartier werd op 20 December verplaatst naar Luxemburg, een nieuwe as van beweging vastgesteld en een nieuw verbindingsnet gebouwd. Het 8e Legerkorps kwam terug van het 1e Leger en verbindingen naar de verspreide onderdelen ervan tot stand gebracht. De 4e Pantserdivisie ontzette Bastogne op 26 December. Midden Januari werd verband opgenomen met het Britse Leger en twee dagen later met het 1e Leger bij Houffalize. De vijand werd naar het Oosten gedrukt en.... een tijd lang was het zeer moeilijk te bepalen in welke richting de as van beweging zou gaan, zodat verbindingssassen werden gebouwd door de Eiffel naar Prum en naar de oude stad Trier, nog niet in Am. handen, gelegen in de Saardriehoek. Evenwel werd de onzekerheid spoedig opgelost toen op de 2e Maart Trier viel en de 4e Pantserdivisie de Rijn bereikte bij Andernach en Coblenz. Een nieuwe achtervolging volgde in Zuidelijke richting over de Moezel van uit punten ten Zuiden van Coblenz en dit succes maakte het duidelijk, dat de as van Luxemburg door Trier, Idar-Oberstein, Kreuznach en Mainz naar Frankfurt moest gaan.

De laatste operaties.

Het Hoofdkwartier bereikte Idar-Oberstein einde Maart 1945, waarbij de degelijkheid van het verbindingssysteem keer op keer werd bewezen. Telefoonverbindingen werden tot stand gebracht door een combinatie van U.K.G. radio en veldsterkabels, waarbij versterkers en meerkanalsystemen werden toegepast. Evenwel werden gedurende en na het Duitse tegenoffensief vele postduiven gebruikt, welke vaak de enige verbinding vormden met tijdelijk geïsoleerde onderdelen. Men kan niet spreken van een verouderd verbindingsmiddel, aangezien alle beschikbare verbindingsmiddelen hun plaats hebben, indien deze goed worden gebruikt. Elk middel, dat verbinding tot stand brengt of verbetert behoort tot de competentie van de Verbindingstroepen.

3 April werd het Hoofdkwartier verplaatst naar Frankfurt en 8 dagen later naar Hersfeld. Alles was klaar om naar Weimar op te rukken, toen het 3e Leger weer een andere opdracht kreeg en een nieuwe as moest worden gebouwd van Frankfurt naar Erlangen, 140 mijl van Hersfeld. Deze taak leek onmogelijk, aangezien verbindingen met Hersfeld moesten worden onderhouden totdat dit kon worden overgenomen door het 1e Leger en bovendien verbindingen moesten worden gemaakt met de onderhettende Legerkorpsen. Het 3e Legerkorps kwam weer bij het 3e Leger en het 8e Legerkorps keerde terug naar het 1e Leger.

2 Mei moest het Hoofdkwartier wederom voorwaarts verplaatst worden naar Regensburg en het 5e Legerkorps werd toegevoegd aan het 3e Leger. De capitulatie van Duitsland m.i.v. 9 Mei werd bekend gemaakt, toen de nieuwe commandopost in en bij München werd verkend.

Slot.

Toen de wapens waren gestrekt, werd onmiddellijk verbetering van de verbindingen gevraagd. Het resultaat was, dat de Verbindingstroepen geen ander gevolg van V.E.-day bemerkten dan dat er een nog groter beroep op hen werd gedaan. Het Hoofdkwartier werd gevestigd te München en de commandopost te Bad Tolz, 30 mijl Zuidelijker.

Dat gedurende de Europese veldtocht ontzaglijk veel geëist werd van het Hoofd Verbindingsdienst van een Leger, werd wel duidelijk aangetoond door de fysieke instorting van twee officieren in deze functie. Een bezweek vlak voor het Duitse tegenoffensief, de tweede vlak na V.E.-day.

De snelheid waarmede een eenheid kan oprukken is afhankelijk van het aantal en de geoefendheid van het daarbij ingedeelde Verbindingspersoneel. Er was veel meer geoefendheid nodig bij de huidige stand der techniek, dan de Verbindingsvaklieden bereikt hadden, toen zij uit de Verenigde Staten als vervangers aankwamen.

Generaal Patton was een inspiratie voor zijn officieren en minderen. Hij inspireerde tot trouw en gaf deze volop aan hen, die hem verstandig dienden. Hij droeg zijn opdracht over aan zijn ondergeschikten en vorderde van hen, dat zij deze zouden uitvoeren naar hun beste kunnen. Hij vergaf onschuldige fouten, maar domheid zag hij nooit over het hoofd.

Als zijn troepen in gevecht waren, bezocht hij het front dagelijks; zijn mannen droegen hem op de handen om deze bezoeken.

Toen Generaal Patton stierf, betreude het Amerikaanse volk het verlies van een van de grootste militaire leiders. Dit verlies zal te meer gevoeld worden, naarmate de tijd voortschrijdt en een nauwkeuriger studie van zijn veldtochten kan worden gemaakt.

Signals, Sept.-Oct. '47.

K.

EEN ENGELSE MENING OVER ONZE MILITAIRE TAAK IN INDIË.

De taak van het leger in Indië en de manier waarop die wordt uitgevoerd is ons merendeel bekend. Maar het is interessant kennis te nemen van de inzichten van buitenlanders, zoals zij zich voorstellen dat het Indische probleem voor wat het militaire deel betreft, aangepakt dient te worden.

Majoor Moore, Royal Engineers, geeft zijn ideeën als volgt te kennen:

De extremistenbeweging op Java heeft veel gemeen met de verzetsbewegingen, die overal in Europa ontstonden tegen het Duitse regiem. Vele Britse officieren hebben ervaringen opgedaan met deze verzetsbewegingen of stonden op een of andere wijze met hen in contact. Het moet daarom mogelijk zijn een goed beeld te krijgen van wat er gaande is aan de randen van de thans beveiligde gebieden op Java en de zwakheden van zulke bewegingen. Uit de zo verkregen inzichten kan men dan besluiten welke acties tegen hen, het meest succes zullen hebben.

Dit artikel laat zich niet uit over het rechtvaardige of onrechtvaardige van het huidige conflict, maar wil slechts het zuivere militaire probleem „hoe guerilla oorlog te bestrijden”, onder ogen zien.

Iedere verzetsbeweging wordt in den beginne opgezet door een klein aantal fanatieke lieden en is in de aanvang zuiver een politieke groep. Als de hartstochten worden opgezweept, vinden aanvankelijk sporadisch gewelddaden plaats. Tegenmaatregelen dwingen de daders zich in ontoegankelijke gebieden terug te trekken en kleine bendes te vormen, die zich hoofdzakelijk beginnen toe te leggen op storingen der verbindingslijnen.

Op hun beurt vinden deze bendes het noodzakelijk zich te verenigen om te

vermijden dat ze stuk voor stuk afzonderlijk overmeesterd worden, en organiseren zich vroeg of laat tot bataljons, brigades of zelfs divisies. Hierbij moeten zich geen overdreven ideeën vormen van zo'n organisatie, want 100 man noemen zich al gauw een bataljon: propaganda is hen ook niet vreemd!

In feite zijn 2000 man, zelfs in de meest geperfectioneerde guerilla, reeds het maximum aantal, dat in staat moet worden geacht tot een gecoördineerde actie in een zeker gebied. Voedingsproblemen verhinderen het gebruik van grotere aantallen; immers uit de aard der zaak kunnen zulke organisaties geen grootscheeps ravitalleringssysteem doorvoeren, zij moeten leven van de opbrengsten uit de streek zelf.

Terwijl het leger zich nog aan het voorbereiden en organiseren is, wordt het politieke en het militaire inlichtingenapparaat opgezet onder die sympathiserenden, die in de militaire centra blijven en een uitgebreid couriersschema wordt opgebouwd, dat dikwijls een groot gebruik maakt van vrouwen of kinderen.

Militaire inlichtingen gaan uit, en propaganda, saboteurs en zelfs wapenen komen in de steden, bezet door het leger. Het belang van zo'n couriersschema in een verzetsbeweging kan niet onderschat worden, ja zelfs, zonder dat is een effectief functioneren van een guerillamacht niet mogelijk.

Een goed-georganiseerde courierslijn zal bestaan uit een serie tussenstations, meestal goed verborgen, langs de weg, met een rendezvous aan het eind van ieder traject. Iedere courier kent slechts zijn eigen traject en op die manier kan door een gevangen courier niet meer dan het geheim van zijn eigen traject worden prijsgegeven. Rendezvous zijn 15—25 km van elkaar verwijderd, zodat iedere courier een afstand van 30—50 km heeft af te leggen voor het overbrengen van berichten. Verblijfplaats en route worden door de courier herhaaldelijk gewijzigd.

Terwijl de inlichtingendienst en het couriersschema zich verder ontwikkelen, zal de verstandige guerillaleider zijn tijd en aandacht besteden aan de africhting en de discipline van zijn leger, ondertussen de onderlaag van misdadige desperados, die in iedere verzetsbeweging zijn voorgekomen, „liquiderend” aangezien hun misdadige aanleg eerder een nadeel dan een voordeel voor de beweging is.

Discipline is essentieel om de wel-

willendheid van de bevolking te krijgen en te behouden, speciaal bij vorderingskwesties.

Politieke en propaganda deskundigen worden aan iedere 100 man toegevoegd om de belangstelling bij de bevolking gaande te houden; iedere actie en zelfs iedere verplaatsing van een afdeling heeft zodoende politieke gevolgen.

Kleine schermutselingen worden natuurlijk door het propaganda-apparaat opgeblazen tot machtige overwinningen, terwijl tegenslagen of nederlagen worden doodgezwegen.

Statische, verborgen bases voor hoofdkwartieren, werkplaatsen, voedselopslagplaatsen en hospitaals worden opgericht om aan minder mobiele elementen van het leger veiligheid te verschaffen voor het geval van een vijandelijk offensief.

Tegen deze tijd is het verzetsleger klaar om op grote schaal het initiatief te nemen en om, door colonnes, geïsoleerde posten en verbindingen aan te vallen, zekere gebieden te „bevrijden”. Hier worden meestal gebieden voor uitgekozen waarvan men vermoedt dat de vijand er het minste op gesteld is om ze te behouden tegen de prijs van voortdurende, kleinere verliezen en hinderlijke vernielingen. Deze politiek is nodig om het leger „lebensraum” te verschaffen. Een soort burgerlijk bestuur wordt in de aldus bevrijde gebieden ingesteld en als het er veiliger wordt, zullen delen van de verzetsorganisatie zich verplaatsen naar deze bevrijde gebieden ten einde te kunnen profiteren van de betere verbindingslijn en van andere faciliteiten.

De nu volgende 6 maanden zijn de critieke periode. Tot nu toe is het leger van de verzetsbeweging in staat geweest uitsluitend offensief op te treden en de stelregel van de guerilla-oorlog toe te passen om nooit een defensief gevecht aan te gaan met een tegenstander die beschikt over superieure wapenen en verbindingen, en die bovendien meestal nog beter geoefend is. De mogelijkheid toe te slaan en te verdwijnen voordat de tegenpartij zijn maatregelen kan nemen, was een sterke troef in hun handen.

Het materiele ongerief van een guerillastrijd zonder „bevrijd territoir” is echter zeer groot.

Daarom zullen de bendeleiders nu ongetwijfeld trachten het eens door hen bevrijde gebied te behouden en geven zich daarvoor bloot aan zware verliezen, die zij zich aan de andere kant om po-

litieke redenen niet kunnen veroorloven. Enkele maanden van het nieuwe regiem, dat waarschijnlijk door gebrek aan ervaring, willekeurig en drukkend zal zijn, zal vroeger of later, tenminste een gedeelte van de burgerbevolking verkoelen ten opzichte van hun loyaliteit met de verzetsbeweging. Het is waarschijnlijk dat deze houding nog slechter zal worden door de instelling van gedwongen militaire diensten voor het guerillaleger, nodig door de verhoogde vraag naar mankracht om het bevrijde gebied te blijven bezetten, en door grote vorderingen van voedingsmiddelen om in de behoeften te voorzien van het thans uitgedijde leger.

Dit is de tijd voor het bezettingsleger om offensief te gaan optreden, vóórdat de gedwongen mannen zijn afgericht en doordrenkt met de politieke dogma's der verzetsbeweging. Voor het eerst heeft het bezettingsleger het initiatief zowel politiek als militair. Een goed door-dachte veldtocht kan er toe leiden dat de bezettingsstrijdkrachten worden verwelkomd als bevrijders; massale desertie uit de guerillabanden en het volledig doodbloeden van de verzetsbeweging kunnen er het gunstige resultaat van zijn.

Uit bovenstaande kunnen zekere regels voor contra-guerilla-oorlog worden afgeleid ter aanvulling van de normale tactiek. Deze kunnen als volgt worden samengevat:

- a. Regel de politieke achtergrond. Een grote gift of weldaad, die de bevolking onmiddellijke voordelen verschaft, zal de grond onder de verzetspropaganda ondergraven, indien hier goede en pakkende publiciteit aan wordt gegeven. Represailles moeten worden vermeden.
- b. Leg beslag op voedselvoorraden, bezet landbouwgebieden, daar zonder deze een guerillastrijdmacht niet kan leven of strijden, en stel een goede distributiedienst in.
- c. een goed georganiseerde inlichtingen- en contra-spionnagedienst is noodzakelijk.
- d. Bestrijd de guerillabendes met hun eigen wapenen: snelheid, verrassing, beweging en vermijd de oprichting van kleine defensieve garnizoenen, daar deze de tegenpartij gelegenheid bieden door een tijdelijke overmacht (politiek) voordeel te behalen.

De eerste stelregel spreekt voor zich zelf. Represaillemaatregelen zijn slechts

negatief en leiden daarom tot verhoogd aanbod van vrijwilligers voor de verzetsbeweging. Dit was de grote fout van de Duitsers in het bezette Europa. Nauwkeurige en recente informatie over 's vijands politiek is evenzo noodzakelijk voor de politieke oorlog.

De tweede stelregel is minder makkelijk uit te voeren. Goede inlichtingen over de agrarische mogelijkheden van de bevrijde gebieden vormen de grondslag voor het vormen van een plan. De verzetsleiders zullen de juiste defensieve politiek volgen door de randen van hun territorium bezet te houden met weerstandbiedende en vertragende detachementjes gesteund door een serie van vertragende vernielingen en wegversperringen op alle toegangswegen, welke slechts ten doel hebben hun hoofdmacht tijd te verschaffen zich te concentreren. In dit geval zal een serie kleine operaties, met het doel productiegebieden leeg te halen, een verlamende invloed hebben op de verzetsgebieden. Dit zal moeten geschieden, indien mogelijk voor de oogsttijd, zodat de oogst kan worden verbrand of verzameld onder controle van de bezettingsmacht.

De organisatie van een inlichtingendienst is niet gemakkelijk, maar indien informanten het guerillagegebied of hun organisatie kunnen binnendringen, zullen de resultaten alleszins lonend zijn, aangezien de geheimhouding die in het beginstadium zeer goed is, bij de uitbreiding van het verzet zelfs de elementaire regels overtreedt. Contraspionnage is grotendeels een politiemaatregel. In het bijzonder moeten alle grote bezette centra voor 100 % worden afgesloten en moeten hinderlagen op verdachte in- en uitgaanswegen worden gelegd.

Bestrijden van de guerillas met hun eigen wapenen eist licht bewapende mobiele troepen, indien nodig door de lucht verpleegd. Deze eenheden kunnen worden gebruikt om een gebied door patrouilles te controleren van een vaste basis uit, van waaruit veld of nog liever middelbare artillerie het nodige ondersteuningsvuur kan verlenen. Deze patrouilles moeten minstens een compagnie sterk zijn ¹⁾ Een Duitse patrouille ter sterkte van een bataljon was in Europa niet zeldzaam. Waar mogelijk

moeten de bezettingsstrijdkrachten hinderlagen leggen of verrassend optreden en iedere aanval van de vijand moet worden beantwoord door zijn terugtochtsweg af te snijden. Aanvankelijk zal een klein garnizoen in ieder dorp de ontwikkeling van de verzetsbeweging aanzienlijk belemmeren. Maar zodra de beweging eenmaal is georganiseerd, moeten deze worden samengetrokken tot krachtig versterkte, wel voorziene garnizoenen, die het omliggende gebied door actieve sterke patrouilles controleren. Indien deze in staat zijn gedurende meerdere dagen een sterke aanval te weerstaan, zal dit de gelegenheid openen de belegeraars met sterke mobiele krachten op de flank of in de rug met goed succes aan te grijpen.

De Duitsers zondigden vaak en ernstig tegen de eerste stelregel, schonken onvoldoende aandacht aan de tweede, waren voortreffelijk in de derde en waren met de vierde goed op weg tegen het eind van 1944. De Italianen zondigden zoals gewoonlijk tegen alles.

De situatie der terroristen op Java is nu in het critieke stadium (Dit artikel werd geschreven in Juli 1946). Het gehele land, met uitzondering van de drie voornaamste havens, is een uitgestrekt „bevrijd gebied”. Gedwongen diensten zijn reeds gevorderd en er is tijd genoeg geweest voor het nieuwe regiem om zich onpopulair te maken, het aantrekkelijke nieuwe is er af. Hun leiders zijn onervaren in de guerilla-methodes en hun bemoeienissen met de verdediging van het bevrijde gebied zijn groot. Het is eveneens waarschijnlijk dat hun installaties, zoals drukpersen e.d., zeer statisch zijn en zij hebben nog geen voorzorgsmaatregelen genomen om ze mobiel te maken of om ze te verbergen. Laat ons dan profiteren van de lessen welke onze vrienden en vijanden in Europa ons hebben geleerd.

R.

Army Quarterly, Juli 1946.

¹⁾ De Indische ervaring is dat een compagnie te log is om tegen verzetslieden op te treden. Kleine eenheden: pelotons (vroeger brigades van 16 man) zijn de beste voor een snel, verrassend optreden, vooral bij nacht.

Mededelingen van de Dienst van de K.M.G.

(Slot van blz. 210)

Directoraat beheer en verstrekking

Een sluitende verantwoording van de door de onderdelen ontvangen K.L. bonnen voor benzine, olie en vet wordt verkregen, door de bij de B.O.S.-laadstations ontvangen hoeveelheden door de betreffende **laadstationbediende** per paarse inkt te doen aantekenen op de rijopdracht of machtiging tot het tanken in jerricans of vaten.

Commandanten van onderdelen worden verzocht in deze hun medewerking te verlenen en hun personeel op te dragen steeds invulling van de **werkelijk** ontvangen hoeveelheden op vorenbedoelde bescheiden eisen en op de naleving van deze voorschriften te doen toezien.

Wanneer het vermoeden bestaat, dat invulling met opzet wordt nagelaten dient in dat geval de Koninklijke Marechaussee onverwijld voor het opmaken van een proces-verbaal ingeschakeld te worden, opdat de betreffende laadstationbediende wegens fraude kan worden vervolgd.

Tanken in Jerricans of vaten.

Met ingang van 1 Maart 1948 werden commandanten van onderdelen en Motortransportofficieren gemachtigd in **strikt noodzakelijke gevallen** zelf machtiging uit te schrijven tot het ontvangen van bepaalde hoeveelheden benzine of olie in jerricans of vaten met behulp van geldige K.L. bonnen bij de laadstations van de Afd. B.O.S.

De machtigingen, waarop de **werkelijk** ontvangen hoeveelheden door het B.O.S.-personeel moeten worden aangetekend, dienen bij de B.O.S.-verantwoording van het betreffende onderdeel bewaard te worden.

De uit jerricans of vaten in motorvoertuigen gestorte benzine, enz. moeten uit den aard der zaak eveneens op de rijopdrachten worden ingevuld.

Dit geschiedt door de M.T.O. met aantekening „E.V.” (Eigen voorraad).

Kleding en diversen.

Van heden af zal, ter voorziening van de aanvulling wegens slijtage, gedeeltelijk opgeknapte, doch overigens zeer bruikbare kleding moeten worden verstrekt. Dit zal speciaal plaatsvinden voor de volgende artikelen:

- borstrokken (interlock)
- enkelstukken (web)
- overhemden khaki (wol en katoen)
- overjassen (Can. en Ned.)
- schoenen (hoge, zwarte)
- veldbaretten (Can. en Ned.)
- veldblousses (idem)
- veldbroeken (idem)
- handdoeken (idem)

Binnenkort kan evenwel de verstrekking van bretels worden tegemoet gezien.

Technisch materiaal.

Aan verwisselstukken en toebehoren voor kleine wapenen kunnen momenteel uit voorraad worden geleverd:

- kolfplaten zonder veer
- bajonetten
- bajonetscheden
- geweerriemen
- flanel
- verwisselstukken voor mitr. pv.
- loopborstels Nr. 2
- invetstokken voor geweren
- draagbanden voor mitr. pistool
- magazijnvullers mitr. pistool

Aan de aanvragen voor gereedschappen, machines en geschut met toebehoren kan grotendeels worden voldaan, met uitzondering van auto- en monteursgereedschap.

Motorvoertuigen en onderdelen.

Binnen afzienbare tijd zal de voorraadpositie o.a. door aankopen uit Frankrijk van deze artikelen verbeterd zijn, zodat t.z.t. aan de aanvragen kan worden voldaan.

Momenteel is een kleine partij 6 volt's richtingaanwijzers ontvangen.

Krijgsgevangenen te Dinant in 1702

Onder de ingekomen stukken van de Staten-Generaal in bovengenoemd jaar troffen wij bijgaand request aan van krijgsgevangenen die te Dinant, waarschijnlijk wel op de bekende citadel, bewaard werden. Het geeft in onopgesmukte soldatentaal een helder beeld van de treurige toestand waarin de ongelukkigen vertoefden. Vooral waar wij lezen dat de kosten van levensonderhoud 5 oortjes, d.i. 5/12 stuiver bedroegen. Vanwaar de gevangenen afkomstig waren, blijkt uit het request niet; het is mogelijk, dat er, behalve soldaten, ook zeelieden en vissers onder geweest zijn, in handen gevallen van Franse kapers van Oostende of elders. De spelling laat, zoals men ziet, nogal te wensen over: hebben de gevangenen hun beste scribent voor het schrijven van het request uitgezocht, dan kan het gemiddelde peil van taalkennis niet hoog geweest zijn.

LECTUM 28 DECEMB. 1702

Aktum en Dinandt
in Vranckrijck

Den 15 December 1702.

Mheer Mheer State generaal van de vereenighde Nederlande wij Ul. bedroefde gevange onder corexie van de koningh van Vranckrijck binne de stat Dinant verzoecke ootmoedigh zoo bij aldien het zoude moge getolereet werde dat wij uit onse bedroefde elendige gevanckenisse verlost werde wandt wij arme mensche alhier dagelickx door koude honger en sobere kledije hier sterreve als rotte en muise wandt wij bedroefde gevange en krijge niet meer als 5 ooriens daegs om te leve het is te veel om te sterve en te weinigh om te leve. Tis waer wij kunne alhier wel uit kome zoo bij aldien dat wij dienst wille neme bij haar zoo te water als te landt, maar dat en soude niet gaarne doen door aldien dat wij de meeste part getroudt zijn en onse gantsche pfamilie in hollandt woont en ten tweede zoude wij liever de heere state van ons lieve vaderlandt diene en blijve onder het protastantsij geloof daar wij in opgevoet werde en dagelickx zoeke voor te staaen. Daarom zoo versoecke wij alle bedroefde gevange ondrent de 400 hollanders Ul. gunst om ons te verlossen ende zoo niet zoo benne wij van sins te doen dat ons en onse pfamilie leet sal zijn. Daar sitter alhier die 9 dage voor den oorlogh genoome zijn en de gene die hier kome te sterve die werde hier buite aende veste begrave sommige hebbe aarde op haer lijf en sommige niet. Daarom zoo versoecke wij ootmoedigh met alle beleefthede en wenende ooge om alhiet uit verlost te werde. Wij wenste dat wij eens schrijven zoude mooge wederom krijge met Ul. belieft: mijn naam is habakuck gerritz. Luize van Schiedam. Voortz zoo blijve wij arme gevange Ul. getrouwe Dienaers en bevele Ul. alle inde ptotexie Des Almagtige godts bewaringe.

Het adres luidt:

Aan

Mh Mheer State generaal
der ver eenigde Nederlande

Rezideerende ten hoove

Binne Schravenhage

tot

Schravenhage.

sijto.

De Fransen plachten hun Nederlandse krijgsgevangenen slecht te behandelen. De bedoeling zat hierbij voor, hen te dwingen in Franse dienst over te gaan. Daarom weigerden zij dikwijls, de tamboers, die over uitwisseling kwamen onderhandelen, tot de gevangenen toe te laten en lieten zij niet toe, dat hun geld voor onderhoud werd toegezonden. Zij vertrouwden er op, dat de Nederlanders deze tactiek niet met gelijke munt zouden beantwoorden, wijl men aan onze zijde op Franse vrijwilligers geen prijs stelde.

In het begin van de Negenjarige oorlog, in 1690, was een z.g. cartel gesloten, dat de uitwisseling, rantsoenering en andere zaken betreffende de krijgsgevangenen regelde. Dit werd naar het schijnt met de vrede van Rijswijk als afgelopen beschouwd en was nog niet vernieuwd ten tijde dat het request werd geschreven.

Anders hadden zij zeker kunnen zijn uitgewisseld, aangezien de Nederlanders een groot aantal Franse krijgsgevangenen in bewaring hadden, die bij de bestorming van de citadel van Luik (23 October 1702) in onze handen gevallen waren.

Wanneer aan de gevangenschap der requestanten een einde gekomen is, is ons niet gebleken; wellicht zullen nadere onderzoekingen in deze licht ver-
schaffen.

Dr. J. W. WIJN

Luitenant-Kolonel, sectie G 8 v. d. Gen. Staf.

N.V. D. D. GROEN'S
HANDELMAATSCHAPPIJ

„Underwood“ schrijft-
machine

ROTTERDAM, Witte de Withstraat 94a, Tel. 53423
's-GRAVENHAGE, Luth. Burgwal 12, Tel. 110042
DORDRECHT, Voorstraat 379, Tel. 5395

Leveranciers van: Koninklijke Landmacht, Marine en Rijksinstellingen

**Moderne fabriek voor precisie-fabricage
heeft enige capaciteit over voor:**

Precisie draai- en slijpwerk

Fraiswerk

Het maken van coquilles en matrijzen

Brieven onder nr 7, Bureau „De Militaire Spectator“,
Zwarteweg 1, Den Haag